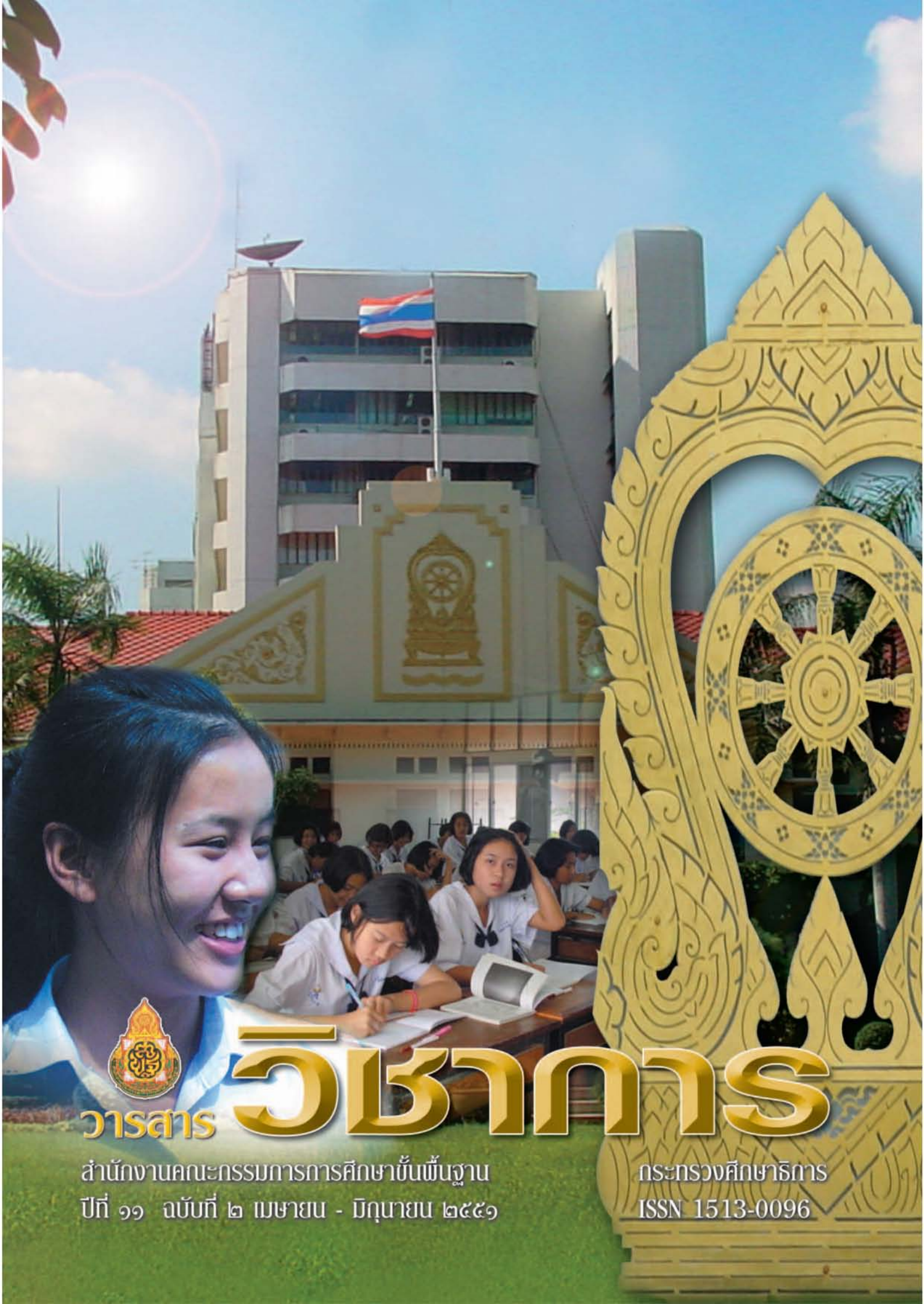

วารสาร วิชาการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการ
ISSN 1513-0096

“...การให้การศึกษาก่อเกิดนักเรียน ในสมัยที่มีการแข่งขันกันอยู่มาก
ในองการงานนี้ ควรพยายามตั้งมาตรฐานที่เหมาะสมที่ควร การที่โรงเรียน
ได้เอาใจใส่อบรมเด็กเพื่อเป็นคนดีต่อไปนั้นก็ชอบแล้ว และควร
คำนึงถึงการที่จะให้นักเรียนได้มีวิชาความรู้พอที่จะสามารถก้าวสู่
การศึกษาขั้นสูงต่อไป ให้ได้ระดับทัดเทียมกันด้วย

ในส่วนนักเรียนเองนั้น ก็จงสำเหนียกให้มากว่า การที่เราศึกษา
วิชาความรู้นั้น ความจริงไม่ใช่เพื่อใครเลย แต่เพื่อตัวเราเอง ในการ
ที่จะได้ดำเนินชีวิตต่อไปในวันหน้า ถ้าเรียนดีก็จะได้ใช้ความรู้ที่เรียน
มาประกอบกิจการให้เป็นประโยชน์ เป็นที่พึ่งแก่ตน และเป็นที่ยินยอม
แก่วงศ์ตระกูลต่อไปด้วย...”

พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรนักเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทสัมภาษณ์พิเศษ

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ๒

บทความทั่วไป

ตามไปดูเขตพื้นที่การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพ ๘

การศึกษาไทย ศักดิ์สิน ช้องคารากุล

ป่วยหนักแบบไม่พลิกกลับกอง สุกัญญา ม่วงพันธุ์ ๑๓

แนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ๑๙

ให้มีคุณภาพ ดร.รวีวัชร ศรีภูบาล

การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ: กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ๒๔

โดยบูรณาการกับท้องถิ่น พงศธร มทาวจิษฐ์

โรงเรียนในพื้นที่ : กรณีศึกษาโรงเรียนสนมวิทยาการ ๓๐

สรรค์นธิ เฟ้าพันธ์

๐ และ ๑ กรณีที่นักเรียนนักศึกษาไม่อยากได้ ว่าที่ ร.ต.สมโชค เดตรการ ๓๕

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม : นวัตกรรมการศึกษาที่ ๔๐

สร้างโอกาสและทางเลือกใหม่ในการสร้างสรรคคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ยุทธนา ปฐมบรรชาติ

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “แหล่งเรียนรู้ในเขต ๔๕

ทวิวัฒนา” เขียวนาฏ วรรณศิริ

หนังสือดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๑ พนิดา บัณณิ ๔๙

การเรียนรู้ในวัยเด็ก สุดาวรรณ เครือพานิช ๕๗

อนุสรณ์การ

ช่วงนี้นักเรียน นิสิต นักศึกษา คงอยู่ในช่วงปรับตัวให้เข้ากับชั้นเรียนใหม่ สถานศึกษาใหม่ ขอให้ทุกคนตั้งใจเรียน ตั้งใจศึกษา และเป็นกำลังใจให้สถานศึกษามุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งๆ ขึ้น เพื่อเยาวชนของชาติจะได้เป็นคนมีคุณภาพ

วารสารวิชาการฉบับนี้ มีบทสัมภาษณ์พิเศษของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายวินัย รัตจำย) และผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า) เกี่ยวกับการปรับหลักสูตรใหม่ ทั้งสองท่านจะให้ความกระจ่างว่าเหตุใดจึงต้องมีการปรับหลักสูตรกันใหม่ และที่หลายฝ่ายกังวลว่าปรับแล้วจะกระทบกับหลักสูตรที่สถานศึกษาได้จัดทำและใช้ไปแล้วมากนักแค่ไหน อ่านบทสัมภาษณ์นี้แล้ว ก็คงทำให้คลายความกังวลลงได้บ้าง

ของฝากในฉบับนี้ กองบรรณาธิการมีหนังสือดีๆ นำอ่านที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มาแนะนำว่าแต่ละเล่มมีคุณค่า สารประโยชน์อย่างไร จึงสามารถคว้ารางวัลมาได้ สนใจเล่มใด ก็ลองซื้อหามาอ่านกันดู พบกันใหม่ฉบับหน้า

คอลัมน์ประจำ

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ...เด็กพิเศษ

เกาะติดหลักสูตร

เส้นทางสู่...การปฏิรูปการเรียนการสอน

รอบรู้สู่การวัดและประเมินผล

ถนนสายประกันคุณภาพ

เวทีคนวิจัย

ความรู้เพื่อครูแนะแนว

สนาม...สื่อการเรียนรู้

บอกกล่าวเล่าขาน

เรียงร้อยถ้อยกวี

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑

ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้สำคัญแค่ไหน

นโยบายการศึกษากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เปิดประตูสู่ร่วมหาวิทยาลัยด้วยคุณธรรม

เรียนรู้จากโรงเรียนนานาชาติจอห์นสตันฟอร์ด

นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย

บทเรียนดีๆ...เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากโรงเรียนบ้านสวน (จันทนุสรณ์)

หน่วยการเรียนรู้ : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำของคุณ...(ครู)

๕๙

๖๔

๖๘

๗๒

๗๗

๘๑

๘๖

๙๑

๙๓

๙๕

สัมภาษณ์พิเศษ

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายวินัย รอดจ๋าย)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
(นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า)

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

น.บ. ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๖ ปีแล้ว ผลจากการวิจัย และการติดตามการใช้หลักสูตรดังกล่าว พบว่าใน ส่วนเอกสารหลักสูตรและกระบวนการใช้หลักสูตร ยังมีข้อจำกัดบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการนำ หลักสูตรไปใช้ในระดับสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษาจึงได้ดำเนินการเพื่อให้มีการปรับปรุงหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และเร่งทำความเข้าใจให้กับ ทุกฝ่าย ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อลด ความกังวลใจที่จะเกิดขึ้น วารสารวิชาการจึงขอทำ หน้าที่เป็นสื่อกลางทำความเข้าใจกับท่านทั้งหลาย ที่อาจจะไม่ได้มีโอกาสได้รับรู้โดยตรง ให้ได้รับทราบ ข้อเท็จจริงในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ และผู้ที่ จะ มาให้ความกระจ่างกับท่านทั้งหลาย คือ ท่านวินัย รอดจ๋าย รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน และดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า ผู้อำนวยการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ดั่งบทสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

กองบรรณาธิการ : ขอให้ท่านรองฯ วินัย ได้เล่าถึงความเป็นมาให้ผู้อ่านได้เข้าใจเป็นเบื้องต้นก่อนว่าทำไม สพฐ. จึงต้องปรับหลักสูตรในครั้งนี้

ท่านรองฯ วินัย : กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ในระยะนั้นกระทรวงศึกษาธิการมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหารการศึกษาด้วย ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เขตพื้นที่การศึกษาส่วนหนึ่งจึงยังไม่พร้อมดูแลสถานศึกษาได้เต็มที่ ประกอบกับเป็นหลักสูตรฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักของการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องใช้เวลาแก่สถานศึกษาในการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดระยะเวลา ๖ ปี ของการใช้หลักสูตรมีการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรมาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง พบว่ามีสถานศึกษาหลายแห่งที่ดำเนินการได้ดี แต่กระนั้นกระบวนการใช้หลักสูตรก็ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาทบทวนอยู่หลายประการ หลักสูตรที่ถือว่าเป็นแม่บทสำคัญในการจัดการศึกษาของชาติ และเมื่อเวลาเปลี่ยนไป สภาพบริบทสังคมเปลี่ยนไป สพฐ. จึงได้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยได้นำข้อมูลต่างๆ จากการศึกษาวิจัยมาพิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเป็นกลไกอันหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

กองบรรณาธิการ : ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ มีเรื่องใดที่สำคัญที่ต้องเร่งปรับปรุงและทำความเข้าใจ

ท่านรองฯ วินัย : การปรับปรุงครั้งนี้ทำบนฐานแนวคิดและหลักการสำคัญเดิมของหลักสูตร แต่มุ่งเน้นที่การพัฒนารายละเอียดและแนวปฏิบัติที่ช่วยคลี่คลายปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน ดังเจตนารมณ์

ของการปฏิรูปการศึกษา โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิชาการศึกษา ศึกษาานิเทศก์ และครูผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ เพื่อร่วมกันพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ใน ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่

๑. ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ป.๑-ม.๓) มีการจัดทำตัวชี้วัดชั้นปี เพื่อช่วยให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักสูตรสถานศึกษามีความเป็นเอกภาพมากขึ้น สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-ม.๖) ยังคงใช้มาตรฐานช่วงชั้นแบบเดิม

๒. ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลาง ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นเป้าหมายของหลักสูตร ส่วน “สมรรถนะสำคัญ” และ “คุณลักษณะที่พึงประสงค์” เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตรงกัน นอกจากนั้นมีการทบทวนสาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน และเกณฑ์การวัด

ประเมินผลการจบการศึกษา โดยส่วนกลางกำหนด เฉพาะส่วนที่เป็นจุดร่วมที่สถานศึกษาต้องจัดให้กับผู้เรียน ทุกคน ทั้งนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนด เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการและจุดเน้น ของตนเองได้

๓. ปรับกระบวนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีขั้นตอนที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการออกแบบหน่วย การเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนตาม มาตรฐานอย่างแท้จริง

๔. กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจนในทุกระดับ ได้แก่ ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีบทบาทในการจัดทำ สารการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาในเขตใช้ ร่วมกัน

กองบรรณาธิการ : ในส่วนของสำนักวิชาการฯ ซึ่งเป็น ผู้รับผิดชอบหลัก ได้ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

ผอ.เบญจลักษณ์ : ภารกิจที่ สวก. ได้ดำเนินการไป แล้วคือ การจัดทำร่างเอกสารหลักสูตรแกนกลาง ซึ่ง ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาร การเรียนรู้แกนกลาง และเกณฑ์การวัดประเมินผล ทุกระดับชั้น โดยจัดทำเป็นเอกสาร รวม ๙ เล่ม เพื่อ ใช้ในการประชุมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งจัดไปแล้วทุก ภูมิภาค ขณะนี้ได้ผลสรุปจากการประชุมฯ แล้ว และ ยังจัดให้มีการประชุมโต๊ะกลม โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เพื่อนำข้อคิดเห็นมาใช้ในการ ปรับปรุงเอกสารให้มีความถูกต้องและชัดเจนขึ้น สำหรับเรื่องที่จะดำเนินการต่อไป คือการพัฒนา บุคลากรและการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ก่อนที่ จะมีการประกาศใช้ต่อไป

กองบรรณาธิการ : ผลจากการประชุมรับฟังความ คิดเห็น มีเสียงสะท้อนกลับมามีอะไรบ้าง

ผอ.เบญจลักษณ์ : จากการที่ได้นำเอกสารทั้ง ๙ เล่ม ไปให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณา พบว่า ผู้เข้าร่วม ประชุมส่วนใหญ่ประมาณ ๘๐-๙๐% เห็นด้วยกับการ ปรับปรุงนี้ แต่มีข้อห่วงใยเรื่องการนำไปสู่การปฏิบัติ

ซึ่งต้องการให้มีการเตรียมความพร้อมให้กับทุกฝ่าย ก่อนที่จะประกาศใช้ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

กองบรรณาธิการ : ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ โรงเรียนจะได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร

ผอ.เบญจลักษณ์ : จริงๆ ทุกการเปลี่ยนแปลงถ้าจะ บอกว่าไม่กระทบเลยก็คงไม่ใช่ ก็คงมีบ้าง สาเหตุ ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ที่ตัวหลักสูตร แต่เกิดจากการ นำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้น การปรับปรุงจึงให้ความสำคัญ กับการส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ เราจะปรับเอกสาร หลักสูตรโดยให้เกิดการกระทบกระเทือนน้อยที่สุด โดยหลักการใหญ่ๆ ของหลักสูตรยังคงเดิม ปรับเฉพาะ แนวปฏิบัติบางประการเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น ถือเป็นโอกาสให้สถานศึกษาได้ทบทวนหลักสูตร และ ทุกฝ่ายได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรร่วมกัน มากขึ้น หลักการที่เรายึดถือคือ ให้ใช้หลักสูตรเป็น เครื่องมือเทียบเคียง โรงเรียนที่ทำได้ดีอยู่แล้ว ก็ พัฒนาต่อเนื่องให้ดียิ่งขึ้น ส่วนโรงเรียนอยู่ระหว่าง การพัฒนาก็ต้องเรียนรู้และเร่งพัฒนามากขึ้น

กองบรรณาธิการ : ในการปรับครั้งนี้ เขตพื้นที่การ- ศึกษา มีบทบาทและภารกิจอย่างไร

ผอ.เบญจลักษณ์ : สพท. จะต้องเป็นตัวหลักที่จะช่วย สถานศึกษาทางด้านวิชาการเพื่อให้การจัดทำหลักสูตร ของสถานศึกษามีคุณภาพขึ้น โดย สพท. เป็นผู้จัดให้ โรงเรียนมีการกำหนดกรอบสาระหลักสูตร ระดับเขต พื้นที่ร่วมกัน ซึ่งจะต้องครอบคลุมสิ่งที่แกนกลางกำหนด และกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สถานศึกษา จะต้องนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะใน

ปัจจุบันโรงเรียนต่างคนต่างคิดเองว่าจะสอนอะไรเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งบางทีก็ไม่มีความเป็นเอกภาพ ต้องช่วยกันคิด ร่วมกันทำในระดับเขตพื้นที่จึงจะมีความเป็นเอกภาพ สรุปว่า หลักสูตรแกนกลางกำหนดจุดร่วมที่ทุกสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการให้เกิดการจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับท้องถิ่นแล้ว สถานศึกษาก็นำไปสู่หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่สอดคล้องกับความต้องการของตัวเอง ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วย ส่วนที่เป็นแกนกลาง ส่วนที่เป็นท้องถิ่นที่ช่วยกันคิดในระดับเขต แล้วเพิ่มเติมส่วนที่สถานศึกษาคิดขึ้นเอง

กองบรรณาธิการ : สพฐ. ได้มีการเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการนี้อย่างไรบ้าง

ผอ.เบญจลักษณ์ : เราถือว่าการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ เป็นอีกโอกาสหนึ่งที่จะพัฒนาครู หลักสูตรที่ปรับใหม่นี้จะง่ายขึ้นสำหรับครู เพราะตัวชี้วัดต่างๆ มีความชัดเจนมากขึ้นและมีรายละเอียดเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้นักวิชาการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราวางแผนที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่จะเป็นศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งควรมีสถานศึกษาดังกล่าวกระจายอยู่ในทุก สพท. อย่างน้อยแต่ละ สพท. ควรจะมีแหล่งเรียนรู้ในเรื่องนี้ที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการออกแบบการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาอื่นๆ โดยส่วนกลางมีหน้าที่พัฒนาโรงเรียนศูนย์พัฒนาการเรียนรู้อย่างน้อย สพท. ละ ๓ โรงเรียน ขณะเดียวกัน สพท. ก็ต้องเพิ่มสถานศึกษาดังกล่าวกระจายให้มากขึ้น เช่น ทุกอำเภอ อาจต้องมีศูนย์การเรียนรู้เรื่องหลักสูตร เป็นเครือข่าย เพราะการพัฒนาใดๆ ภาพที่เป็นรูปธรรมที่เกิดจากการพัฒนาของสถานศึกษาตรงนั้นจะสำคัญมากสำหรับครู เรามีความรู้สึกว่าในการพัฒนาใดๆ การทำรูปธรรมให้เกิดขึ้นมันมีผลมากต่อความเชื่อมั่นว่าสิ่งนั้นเกิดขึ้นได้จริง

เช่น เรื่องการปรับหลักสูตร ถ้าเราบอกว่าเป็นเรื่องง่ายสำหรับครูจริงๆ เราก็ควรจะต้องมีสถานศึกษาที่ทำแล้วเห็นผล และให้บุคลากรของสถานศึกษานั้นๆ เป็นผู้บอกกับครูได้ว่ามันเกิดได้จริงๆ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและจะเป็นศูนย์การพัฒนา ศูนย์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเขา เราพยายามที่จะทำอย่างน้อยเขตละ ๓ โรงเรียน ตอนนี้ที่ประชุม ผอ.สพท. ได้มีการนำเสนอเรื่องนี้ไปแล้วว่าต้องการให้ สพท. ลองมองหาโรงเรียนอาสาสมัครสัก ๓ โรง ที่เราจะเข้าไปทำงานด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ว่าการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ทำอย่างไร เราต้องการให้สถานศึกษาเต็มใจที่จะสมัครเข้ามาเป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็วหรือเป็นแนวทางในการปรับหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาที่อาสาสมัครเข้ามา เราจะมีหลักสูตรพัฒนาศึกษานิเทศก์ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรอิงมาตรฐาน โดยทำทั้งแบบ self-learning คือการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำแบบ work shop ในระดับภูมิภาค และจัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว ใช้ชื่อว่า SIP Team มาจาก School Improvement Partner Team ซึ่งประกอบด้วยศึกษานิเทศก์เก่งๆ คุณครูเก่งๆ ผู้บริหารเก่งๆ จะเป็นหน่วยออกไปตามสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือบางคนอาจเรียกหมอหลักสูตร หรือเพื่อนร่วมพัฒนาโรงเรียน ที่จะออกไปขับเคลื่อน เพราะเรื่องของการพัฒนาการศึกษา บางเรื่องต้องพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ หน่วยนี้จะเข้าไปกำกับดูแล และช่วยเหลือในระดับเขตพื้นที่ ส่วนเว็บไซต์ www.curriculum44.com จะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีเมื่อมีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แล้ว นำมาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและปรับปรุง แล้วก็นำขึ้นเว็บในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ จะเริ่มให้มีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างน้อยที่สุดใน ๓ โรงเรียนของแต่ละ สพท. ทำเป็นตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ขึ้นบนเว็บไซต์ ซึ่งคุณครูสามารถเปิดอ่าน และนำไปปรับใช้ในห้องเรียนของตนเองได้ เวลาที่นำเสนอหน่วยการเรียนรู้ ก็จะบอกไปด้วยว่าหน่วยการเรียนรู้นี้มาจากห้องเรียนแบบไหน เช่น ห้องเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่สอนแบบคละชั้น หรือห้องเรียนขนาดใหญ่ ที่มีเด็ก ๔๐-๕๐ คน เพื่อให้

ครูเลือกไปใช้ให้เหมาะสม ว่าเหมือนห้องเรียนของเราหรือไม่ ไม่ใช่จัดแบบเดียวกันหมด เราพยายามให้มีห้องเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนมัธยม เก่งๆ โรงเรียนมีชื่อเสียง เราจะบอกไปเลยว่ามาจากห้องเรียนไหน

กองบรรณาธิการ : ในแผนการดำเนินงานดังกล่าว มีแผนที่จะอบรมครูด้วยหรือไม่

ผอ.เบญจลักษณ์ : มีค่ะ สำหรับโรงเรียนที่อาสาสมัครมานำร่อง เริ่มต้นเราจะอบรมศึกษานิเทศก์และบุคลากรของโรงเรียนนำร่องให้เริ่มใช้ตัวชี้วัด และดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน โดยศึกษานิเทศก์กลุ่มหนึ่งจะถูกคัดเลือกให้เป็น SIP Team ในระดับภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานในแต่ละกลุ่มสาระในช่วงปีการศึกษา ๒๕๕๑ จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครู เพื่อเวลาที่จะขยายผลไปอีกสามหมื่นกว่าโรงเรียน เราจึงต้องสร้างทีมงานให้กับ สพท. สร้าง SIP Team ที่เป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็ว สร้างโรงเรียนแกนนำที่จะเป็นเครือข่ายในการที่จะบอกว่ารูปแบบการเรียนการสอนควรจะเป็นอย่างไร ถ้ามีชุดการเรียนรู้เหล่านี้เราคิดว่าอย่างน้อยที่สุดคุณครูจะเริ่มต้นได้ดีกว่า และในช่วงที่ทำงานกับโรงเรียนนำร่อง คิดว่าภายใน ๑-๒ ปี จะมีข้อมูลเกี่ยวกับแผนการสอน ซึ่งเราอาจจะเลือกหยิบขึ้นมาเป็น Best Practice ของแผนการสอน ของเครื่องมือประเมินของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ คุณครูก็จะใช้ได้อย่างมีตัวช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

กองบรรณาธิการ : สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่บุคลากรไม่พร้อม สพฐ. มีแนวทางช่วยเหลืออย่างไร

ผอ.เบญจลักษณ์ : โรงเรียนขนาดเล็ก ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่ทาง สพฐ. เองให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำสื่อ ทั้งสื่อช่วยครู และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยเหตุที่การสอนแบบคละชั้น ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศว่า เป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และคุ้มค่าสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนค่อนข้างน้อย ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ การเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดจากเด็กกับสื่ออย่างเดียวแต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกัน เพราะฉะนั้นถ้าห้องเรียนเล็กมาก เด็กจะพลาดโอกาสในการสร้างทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกัน เช่นในประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดให้เด็กนักเรียนประมาณ ๒๕ คนต่อห้อง เราก็เลยคิดที่จะให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดเด็กเรียนแบบคละชั้น เพื่อให้ขนาดของห้องเรียนเพียงพอที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ระดับสูง พอทำตรงนี้เราจะทำสื่อสำเร็จรูปลงไปช่วยคุณครู ให้ครูสามารถใช้กับเด็กได้โดยที่ครูไม่ต้องเสียเวลาออกแบบสื่อด้วยตนเอง แต่ครูจะต้องใช้เวลาในการทำความรู้จักเด็กแต่ละคน และการคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมกับศักยภาพ และพัฒนาการของเด็ก

กองบรรณาธิการ : สิ่งที่จะฝากถึงสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรใหม่

ผอ.เบญจลักษณ์ : สิ่งที่จะฝากก็คือ ไม่ต้องการให้สถานศึกษาตื่นตระหนกหรือกังวลกับการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก เปลี่ยนแค่แนวปฏิบัติบางประการที่ค่อนข้างจะเป็นอุปสรรคอยู่ให้มีความชัดเจนขึ้น แล้วก็มิตัวช่วยคือ ตัวชี้วัดขั้นปีที่ระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละปีเด็กควรจรรู้อะไร และทำอะไรได้แล้วตามเกณฑ์การประเมินผล ซึ่งแต่ก่อนให้เป็นภาระของสถานศึกษาทั้งหมด ก็อาจจะมีการอบระดับหนึ่งจากส่วนกลาง นั่นก็เป็นการเปลี่ยนเพื่อช่วยโดยหลักการใหญ่ มาตรฐานการเรียนรู้อะไร

ก็ไม่ได้ปรับเปลี่ยนมาก แล้วก็จะมีการอบรมครู อบรมศึกษานิเทศก์ ซึ่งเรายังมีระยะเวลามากพอสมควร ถ้าหลักสูตรนี้ประกาศใช้ การอบรมก็จะมีการเตรียมการอย่างชัดเจนสำหรับทุกฝ่าย และนอกจากนั้นเรายังจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติ พร้อมทั้งตัวอย่างประกอบควบคู่ไปกับเอกสารหลักสูตรแกนกลางที่ปรับปรุงด้วยสถานศึกษาควรจะต้องเตรียมตัวโดยการติดตามข่าวสารได้ทางเว็บไซต์ www.curriculum44.com ถ้ามีข้อสงสัยเพิ่มเติมให้สอบถามทางเว็บไซต์นี้ได้ เพราะเราเปิดให้แสดงความคิดเห็นและถามตอบได้ การปรับหลักสูตรจะช่วยสถานศึกษา ที่ผ่านมาค่อนข้างจะมีปัญหาในการออกแบบการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาที่ทำได้อยู่แล้ว ก็จะไม่เดือดร้อนเลย เพราะการปรับหลักสูตรนี้เราต้องการให้การเรียนรู้ของเด็กถึงมาตรฐาน สถานศึกษาที่สามารถคิดได้เองและทำไปถึงมาตรฐานแล้วก็สบาย ถ้าต่างกันมากก็อาจจะเพิ่มเข้าไปได้ แต่สำหรับสถานศึกษาที่คิดว่าของเราทำไม่ออกแบบการเรียนรู้ไม่ถึงมาตรฐาน ตรงนี้จะช่วยได้ตัวชี้วัดก็จะเป็นไปในทิศทางที่จะทำให้คุณครูออกแบบและวางแผนการสอนได้ชัดเจน ตรงนี้ขอให้ลองศึกษาเอกสารที่ให้ไป และคิดว่าสถานศึกษาจะสบายใจ ข้อมูลเหล่านั้นเราได้มาจากการรับฟังความคิดเห็นใน ๔ ภูมิภาค และประชุมโต๊ะกลม ส่วนใหญ่สถานศึกษาที่เห็นเอกสารนี้แล้วจะบอกว่า ถ้ามีอย่างนี้เขาไม่เป็นห่วง เริ่มสบายใจ ที่ผ่านมาเป็นไปได้ว่าเอกสารของเราไม่เพียงพอ การปรับหลักสูตรครั้งนี้เราให้ความสำคัญกับสื่อที่จะต้องถึงสถานศึกษา แล้วเราจะต้องเอาขึ้นเว็บด้วย เปิดโอกาสให้ดาวน์โหลดเอามาใช้ หลักสูตรเดิม ๑ ชุดต่อ ๑ โรงเรียนก็ไม่พอใช้ ครั้งนี้เราพยายามมากเลยที่จะให้เป็นของขวัญสำหรับครู เพื่อให้ครูมี

คู่มืออยู่ประจำห้อง มีสื่อพร้อมใช้ในระดับหนึ่ง ก็จะทำให้การออกแบบการเรียนการสอน หรืออะไรที่เป็นปัญหาสำหรับครูก็พยายามหาทางช่วยเหลือ ขอฝากถึงสถานศึกษาว่า อย่างไรก็ตามบริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่เคลื่อนไหวตามการพัฒนา โลกมันเปลี่ยนไปทุกวัน เด็กที่เข้ามาเปลี่ยนทุกปีสำหรับครู การเรียนของเด็กก็ไม่เท่ากัน มันพัฒนาขึ้นทุกวัน บางสิ่งมันอาจจะไม่เหมาะ ก็ต้องให้ครูพร้อมที่จะปรับและประยุกต์ให้เข้ากับเด็กด้วย

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ คุณครูหลายท่านคงจะคลายความวิตกกังวลในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรลงได้บ้าง และเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในไม่ช้า ขอให้ทุกท่านมั่นใจได้ว่าการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งนี้เป็นการปรับเพื่อช่วยแก้ไขปัญหายุบสรรคที่ท่านประสบมา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อคุณภาพของนักเรียนของท่านเอง

ศกุนตลา/พาภีนา/เจตนา สัมภาษณ์

งามไปดูแลเขตพื้นที่การศึกษา

กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

ศักดิ์สิน ช้องดารากุล*

การขับเคลื่อนองค์กรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างสรรค์ผลงานจนประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานและสถานศึกษานั้น ผู้เขียนก็เป็นหนึ่งในจำนวนนักการศึกษาเหมือนกับหลายๆ ท่านที่มองเห็นคุณค่าและมองตรงกันว่า **เขตพื้นที่การศึกษา** เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ตระหนักในการกิจและปฏิบัติงานตามนโยบายกลยุทธ์ จุดเน้น

แผนปฏิบัติราชการ ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ โดยมีผลสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง

การที่จะลงสรุปถึงผลการดำเนินงานจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานอื่นสำหรับเทียบเคียง Benchmark ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชน ของปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ตามกลยุทธ์ สพฐ. โดยมีเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลความก้าวหน้าการดำเนินงานระดับ A๓ - A๔ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง ๑๗๘ เขต ผู้เขียนก็มีโอกาสเป็นหนึ่งในคณะติดตามผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ทั้งสามเขต จึงขอนำผลงานในบางจุด

* นักวิชาการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มีลักษณะเด่นมานำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เกิดแนวคิด แนวทางในการขับเคลื่อนองค์กรในการพัฒนาการศึกษา สร้างสรรค์ผลงานจนประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานและสถานศึกษาอื่นๆ นำมาเทียบเคียง

ดังนั้น การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความตระหนักในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรม นำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง เน้นความสมานฉันท์ สันติวิธีตามวิถีประชาธิปไตย ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ ที่จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่สถานศึกษาทุกแห่ง มีการประชุมปฏิบัติการจัดสร้าง ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ โดยสถานศึกษาทุกแห่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างในกลยุทธ์ที่ ๑ มานำเสนอเป็นลำดับแรกก่อน ส่วนกลยุทธ์อีก ๕ กลยุทธ์นั้นคงเห็นตามมาเรื่อยๆ ในครั้งนี้คงยกมาทีละตัวอย่างก่อนนะครับ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในระบบเรียนรู้ “บูรณาการไตรสิกขา พัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” ของโรงเรียนประชาธาวิทยา อำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัด สพท.ลำปางเขต ๑ แม้ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ ๓-๔ ที่นำเป้าประสงค์ ข้อ ๒ คือ “ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ ด้านวิชาชีพ เทคโนโลยี มีความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข” ตามหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๙) จากเป้าประสงค์ดังกล่าว ผู้เขียนพบว่าโรงเรียนได้จัดการเรียนรู้ที่นำแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ คือไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร โรงเรียนวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วเห็นว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผล

ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ จึงนำเอาจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ที่ว่าเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้ จึงจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผักตบชားกระบวนการคิด การจัดการแบบเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้อย่างยั่งยืน จึงประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ทั้ง บิดามารดา ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชมรมผู้ปกครอง ครูนักเรียน ศิษย์เก่า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

โรงเรียนพัฒนาระบบคุณภาพของสถานศึกษา ด้วยการนำวิธีการพัฒนาเชิงระบบเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ และคุณภาพในโรงเรียน (TOPSTAR) ของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (สวร.) นำมาบูรณาการกับการบริหารงานโรงเรียน ๔ ฝ่าย เพื่อให้การจัดการศึกษามี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่มุ่งพัฒนาระบบหลัก ๓ ระบบตามขั้นตอน PDCA ที่มีทั้ง **ระบบเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน**

ระบบเรียนรู้ นับว่าเป็นระบบหลักที่มีความสำคัญจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการคือโรงเรียนได้สมัครเข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ใช้หลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ในระบบการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ทุกรายวิชา และทุกกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดี พัง เป็น” มีปัญญาเข้าใจในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นรากฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนา

นอกจากนี้ยังนำระบบสนับสนุนอีก ๗ ระบบมาร่วมดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อสนับสนุนระบบหลักให้มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ระบบยุทธศาสตร์ ระบบชุมชนสัมพันธ์ ระบบสารสนเทศ ระบบคุณธรรมจริยธรรม ระบบพัฒนาบุคลากร ระบบนำองค์กร และระบบบริหารจัดการ

ปัจจัยความสำเร็จ เมื่อสังเกตดูจากสถานที่จริงของโรงเรียนประชาราชวิทยานันท์ มีทั้งเอกสารและแหล่งเรียนรู้ พร้อมกับมีโอกาสได้สัมภาษณ์พูดคุยกับคณะครู นักเรียนบางท่านแล้ว พบว่า

ปัจจัยภายใน คือระบบบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนได้นำหลักธรรมของพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยรวมที่เน้นหลักไตรสิกขา เป็นต้นว่า

ด้านกายภาพ มีการจัดอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาหลักไตรสิกขา ได้แก่ มีศาลาพระกัณฑ์ สวนพุทธวนา แหล่งเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ ต้นไม้พุดได้ ป้ายพุทธศาสนสุภาษิต กิจกรรม ๕ ส กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน ห้องเรียนคุณธรรม เสียงเพลงเสียงธรรม เป็นต้น

ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โดยทางโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นมนุษย์ตามบริบทของโรงเรียน คือ กิจกรรมเสริมเนื้อหาหลักสูตร มีพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มีการประกวดมารยาทไทยหรือมารยาทชาวพุทธ มีการจัดค่ายพุทธบุตร การบรรพชาสามเณรหรือบวชศีลจาริณี มีการเรียนธรรมศึกษา และสอบธรรมศึกษา เป็นต้น กิจกรรมประจำวันหรือประจำสัปดาห์ ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ กิจกรรมไปลา - มาไหว้ (ผู้ปกครอง) หรือกิจกรรมไหว้พระ ไหว้ครูเชิดชูคุณธรรม มีกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมทบทวนศีลห้า กิจกรรมสวดมนต์หรือนั่งสมาธิก่อนเรียน กิจกรรมฟังธรรมประจำสัปดาห์ (ทุกวันศุกร์) รวมถึงกิจกรรม ๑ นาทีที่มีคุณค่าสร้างปัญญาก่อนเรียนรู้ (นั่งสมาธิก่อนเรียน) เป็นต้น กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งโดยส่วนใหญ่โรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้วันสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้ก็ได้เพิ่มเติมเรื่องการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์หรือปฏิบัติธรรม การเวียนเทียนที่วัดประจำหมู่บ้าน การหล่อเทียนพรรษา การถวายเทียนพรรษาหรือผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น ส่วนกิจกรรมวันสำคัญอื่นๆ และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ที่เป็นการบูรณาการไตรสิกขา โดยเน้นการมีสติสัมปชัญญะในการกิน อยู่ พัง เป็น เห็นคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต ได้แก่ กิจกรรมวัน

สำคัญอื่นๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันปียมหาราช วันพ่อแห่งชาติ และกิจกรรมเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับวิถีพุทธวิถีไทย เช่น กิจกรรม ๕ ส กิจกรรม ๕ ดี กิจกรรมบทเพลงคุณธรรม กิจกรรมคนดีศรีพระราชราช กิจกรรมบ้านคุณธรรม กิจกรรมสมาทานศีลประจำสัปดาห์ เป็นต้น

ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนแห่งนี้ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นว่า มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขา มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกชั้น ทุกวิชาพร้อมบูรณาการหลักธรรมในการเรียนรู้และการปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งจะนำหลักไตรสิกขา หรือภavana ๔ มาเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบการเรียนรู้ การปฏิบัติของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการประสานความร่วมมือกับวัดหรือคณะสงฆ์ในการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดพุทธศาสนามากขึ้น จึงเป็นการชี้ชัดให้เห็นว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง ดังที่กล่าวว่า “สอนให้ผู้รู้ ทำให้อู อยู่ให้เห็น”

ด้านบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ เราจะพบเห็นวาทะทางโรงเรียนได้ส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่ดี ใฝ่รู้

ใฝ่เรียน พัฒนาไตรสิกขา ส่งเสริมการมีวัฒนธรรม แสวงปัญญา และการมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกัน ดังเช่น กิจกรรม ๕ ดี (วันดี กิจกรรมดี สัญลักษณ์ดี สถานที่ดี กัลยาณมิตรดี) ห้องเรียนคุณธรรม การงดจำหน่ายน้ำอัดลมในโรงเรียน การพูดจาอ่อนหวานมีสัมมาคารวะ (ธรรมสวัสดี หรือ การขอบคุณ การขอโทษ) รวมไปถึงการเคารพรุ่นน้องรุ่นพี่ น้องไหว้พี่ ครูดีในดวงใจ เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนยึดหลักการบริหารแนว SBM โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ผู้ปกครอง บิดามารดา ชุมชน วัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างความตระหนักและความศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาให้เข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินงานของโรงเรียน ใช้วิถีพุทธร่วมกัน โดยเฉพาะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนจะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางวิถีพุทธ วิถีไทย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ละเลิกอบายมุข ถือศีล ๕ มีอุดมการณ์ในการพัฒนาตนเองและการดำเนินชีวิตที่ดีเป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำความดี ส่วนคุณลักษณะของครูและบุคลากรท่านอื่น ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ละเลิกอบายมุข ถือศีล ๕ มีอุดมการณ์ในการพัฒนา

ตนเองและการดำเนินชีวิตที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร
ต่อศิษย์ทุกคน

ปัจจัยภายนอก เป็นความร่วมมือเกื้อกูล
สัมพันธ์ที่ีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการ
พัฒนาผู้เรียน โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ อันได้แก่
กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม
วันเสาร์ กิจกรรมเปิดบ้านวิถีพุทธ พุทธศาสนา
วันอาทิตย์ การเยี่ยมบ้าน การประชุมสร้าง
ความร่วมมือกับผู้ปกครอง เป็นต้น

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้วย
เป้าหมายของโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี
คุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถด้าน
วิชาการ วิชาชีพ เทคโนโลยี ความเป็นไทยและ
สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
ระบบเรียนรู้จึงจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ที่สุด และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตาม
ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนตาม
ธรรมชาติ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้อง
ตามวัย ความสนใจของผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้และ
ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่วนการ
พัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ เป็นการจัดกิจกรรม
ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามความสามารถ
ความถนัดหรือพรสวรรค์ของผู้เรียน โดยมีกิจกรรม
สำหรับแก้ไขจุดบกพร่องและการส่งเสริมจุดเด่น ด้วย
การจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ผลการพัฒนา
ผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ตาม
เป้าหมายที่สังคมคาดหวังไว้ แต่อย่างไรก็ตาม
วิสัยทัศน์ นโยบายของโรงเรียนต้องระบุการพัฒนา
ผู้เรียนอย่างชัดเจน ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม
ความสามัคคีของบุคลากรในโรงเรียนสถานศึกษา และ
ความรู้ ความเข้าใจด้วยปัญญาในการจัดการเรียนรู้
บูรณาการไตรสิกขาของครู ความร่วมมือของบ้าน วัด
ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องร่วมมือกัน
อย่างชัดเจน เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงานดังกล่าวนี้เป็นอย่างไร

เราจะพบว่าผลจากการดำเนินงานตามระบบเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนได้ค้นพบวิธีปฏิบัติที่เป็น
เลิศ (Best Practices) ในระบบเรียนรู้คือ **“บูรณาการ
ไตรสิกขา พัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”** ซึ่งทำให้
โรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามเป้าประสงค์ที่
กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตาม
ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน ด้วยเคล็ดลับ
ที่ทำให้การดำเนินงานนี้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ
ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม
และมีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี ครู บุคลากร มี
ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
ผู้ปกครอง วัด ชุมชนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี บ้าน
วัด โรงเรียน มีความคิดเห็นถูกต้องตรงกัน ในการพัฒนา
ผู้เรียน รวมทั้งมีความสามัคคี เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

บทเรียนที่ได้รับ จากการสัมภาษณ์ สอบถาม
คณะผู้บริหาร ครู และนักเรียนจำนวนหนึ่ง อาจกล่าวได้
ว่าความรู้ที่ทางโรงเรียนแห่งนี้ได้รับคือการดำเนินงาน
อย่างเป็นระบบ เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนที่ใช้วงจร
PDCA และต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียน
ประเมินตนเองได้ว่า โรงเรียนเกิดกระบวนการทำงาน
ที่มีขั้นตอน ตามวิธีการปฏิบัติที่เป็นขั้นตอน ทำให้
บุคลากรในโรงเรียนมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน
สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
เพราะการทำงานตามระบบ ทำให้รู้ปัญหา และสามารถ
แก้ไขปัญหามาตรังจุด การทำงานตามระบบ สร้าง
ทีมงาน (การทำงานเป็นทีม) ที่เข้มแข็ง มีคุณภาพมี
คุณธรรม นอกจากนี้ยังเห็นว่า เป็นการลดภาระงานที่
ซ้ำซ้อน ผู้เรียน บุคลากรในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
มีส่วนร่วมในการพัฒนางาน โรงเรียนมีคุณภาพเป็นที่
ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่างๆ ที่ไม่ต้อง
ใช้การประชาสัมพันธ์มากมายนัก เช่น งานของหน่วยงาน
อื่นๆ เพราะเป็นการลงมือปฏิบัติจริง ทำจริง และได้
ผลจริง เป็นที่ประจักษ์สำหรับผู้ที่ได้มีโอกาสมา
เยี่ยมชมและศึกษา

ปฏินัยแบบไม่พลิกกลับของ ระบบกองเติมอากาศ

ผลงานเหรียญทองหนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม

ปี ๒๕๕๐

สุกัญญา เม่งพันธุ์*

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและนักเรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม
ด้านแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาที่มีคุณภาพ เกิดรูปแบบ
นวัตกรรมที่หลากหลาย ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มี
คุณภาพ โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่
มุ่งมั่นสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง ระบบ
กองเติมอากาศ จนได้รับรางวัลเหรียญทองในการคัดสรรผลงาน หนึ่ง
โรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม ของคุรุสภา ประจำปี ๒๕๕๐ ซึ่งจัดโดยสำนักงาน
เลขาธิการคุรุสภา

* ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนพระนารายณ์ ต.ท่าศาลา อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

จากสภาพทั่วไปของจังหวัดลพบุรี ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ ทำนา ทำสวน การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว นางสุกัญญา ม่วงพันธุ์ ครูผู้คิดค้นนวัตกรรม ได้นำมาเป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นนี้ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานเกษตรกรรม โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ร่วมกันเก็บข้อมูลแหล่งที่ทำการเกษตรของจังหวัดลพบุรีว่าผลิตพืชชนิดใด รวมทั้งพืชที่มีในโรงเรียนที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ เช่น รัชพืช ใบไม้ อาจารย์สุกัญญา และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ร่วมกันวิเคราะห์คุณค่าของเศษพืชที่สามารถแปลงให้เป็นทุน โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินนวัตกรรม เพื่อลดการใช้สารเคมี เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ลดความเป็นกรดของดินจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จึงได้ข้อสรุปว่าควรนำเศษเหลือของพืชจากงานเกษตรกรรมภายในและภายนอกโรงเรียนมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในโรงเรียนและจำหน่าย ช่วยให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และฝึกการทำธุรกิจโดยเข้าร่วมโครงการกรุงไทยยุวอาณัติของธนาคารกรุงไทย และโครงการผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารของธนาคารแห่งประเทศไทย และโครงการผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารของธนาคารแห่งประเทศไทย จากการศึกษาวิธีการผลิตปุ๋ยหมัก (Composting) แบบเดิมๆ ที่นักเรียนและเกษตรกรคุ้นเคย มี ๒ วิธี คือ

๑. การกองเศษพืชไว้เฉยๆ ปล่อยให้มีการย่อยสลายตามธรรมชาติ ต้องใช้เวลา ๑-๒ ปี จึงจะนำปุ๋ยหมักมาใช้ได้
๒. การผลิตปุ๋ยหมักแบบที่ ๒ เป็นการกองเศษพืชไว้ มีการพลิกกลับกองปุ๋ยเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการเติมอากาศ มีการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ชนิดใช้ออกซิเจน ซึ่งจะได้ปุ๋ยหมักในเวลา ๑ ปี ถึง ๖ เดือน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ผลิตนวัตกรรมและนักเรียนร่วมกันหาข้อมูล วิธีการผลิตปุ๋ยหมักที่ใช้เวลานั้นๆ ไม่ต้องเสียเวลาในการพลิกกลับกอง ซึ่งได้ไปศึกษาดูงานการผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกองระบบกองเติมอากาศ จากแหล่งเรียนรู้ จากนั้นจึงได้นำข้อมูลเสนอโรงเรียนพระนารายณ์เพื่อดำเนินการผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกองระบบกองเติมอากาศ

ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ

ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเดิมอากาศ ๑ กอง มีดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เตรียมวัตถุดิบ นำเศษพืชไปย่อยในเครื่องย่อย เศษพืชผสมคลุกเคล้ากับมูลโคในสัดส่วน ๓:๑ ซึ่งจะทำให้ค่าอัตราส่วน คาร์บอนต่อไนโตรเจนมีค่าประมาณ ๒๐-๒๕

ขั้นตอนที่ ๒ ชั้นกองปุ๋ย นำเศษกิ่งไม้วางก่ายบนท่อนพีวีซี ขนาด ๔ นิ้ว เจาะรูขนาด ๔ หลุม ที่ต่อมาจากพัดลมโบรเวอร์ นำวัตถุดิบที่ คลุกเคล้าพร้อมรดน้ำให้พอหมาด วางทับบนกิ่งไม้ให้เป็นรูปสามเหลี่ยม ปริซึม มีความกว้างฐาน ๒.๕ เมตร สูง ๑.๕ เมตร ยาว ๓.๕ เมตร โดยไม่ต้องขึ้นเหยียบ

ขั้นตอนที่ ๓ การเติมอากาศ เปิดพัดลมโบรเวอร์ทุกวัน วันละ ๒ ครั้ง คือ เข้าและเย็น ครั้งละ ๑๕ นาที เป็นเวลา ๓๐ วัน ปุ๋ยที่หมัก เสร็จจะไม่เห็นลักษณะเดิมของเศษพืช แต่จะเบา ร่วน นิ่ม สีดำคล้ำ ไม่มีกลิ่นเหม็น

ขั้นตอนที่ ๔ การดูแลกองปุ๋ย ตรวจสอบความชื้นภายใน กองปุ๋ยทุกๆ ๔-๕ วัน โดยล้วงมือเข้าไปจับปุ๋ยภายในกองแล้วทดลองบีบ ถ้าเป็นความชื้นที่เหมาะสมวัสดุจะไม่แห้งเกินไปและไม่มีน้ำไหลเยิ้ม ติดมือ การเติมน้ำให้แกกองปุ๋ยทำได้โดยรดน้ำผิวนอกกองปุ๋ยทุกเช้า และทุก ๔ วันให้ใช้ไม้แทงกองปุ๋ยในแนวดิ่งทุกระยะ ๔๐ ซม. กรอกน้ำ ลงไป แล้วปิดรูให้เหมือนเดิม (น้ำไม่สามารถซึมลงภายในกองปุ๋ยได้จากการรดน้ำจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเนื้อปุ๋ยมีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำและจะไม่ยอมปล่อยให้น้ำซึมผ่านลงไปกลางกองปุ๋ย) ภายใน ๒-๕ วันแรกอุณหภูมิภายในกองปุ๋ยจะสูงขึ้น อาจจะมีค่าสูงถึง ๖๐-๘๐ องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการหมักปุ๋ย ระบบกองเดิม อากาศ เมื่อการย่อยสลายเกิดขึ้นได้ดีและอินทรีย์สารในวัตถุดิบเริ่มหมด ลงไป อุณหภูมิภายในกองปุ๋ยจะค่อยๆ ลดลงตามลำดับจนมีค่าคงที่ หรือใกล้เคียงกับอุณหภูมิภายนอก ซึ่งแสดงว่าการหมักได้เสร็จสิ้น

ขั้นตอนที่ ๕ การบ่มและบรรจุถุง เมื่อการหมักสิ้นสุดลง ย้ายปุ๋ยเข้าในที่ร่มแล้วทิ้งไว้เฉยๆ เป็นเวลาอีก ๓๐ วัน เพื่อบ่ม (Cure) ให้จุลินทรีย์สงบตัว เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปฏิกิริยาการย่อยสลาย ขึ้นอีกในภายหลัง ซึ่งอาจจะทำให้ปุ๋ยหมักในกระสอบมีกลิ่นเหม็น เกิด เชื้อราและน้ำหนกสดได้ ขั้นตอนการบ่มนี้อาจจะเกิดความร้อนขึ้นได้อีก จากการที่จุลินทรีย์ย่อยสลายตัวเอง กองปุ๋ย ๑ กองจะให้ปุ๋ยหมัก ๑.๕ ตัน หรือบรรจุกระสอบได้ ๔๐-๕๐ กระสอบ (ขนาดกระสอบละ ๓๐ กิโลกรัม) ซึ่งจะมีจำนวนมากขึ้นอยู่กับชนิดเศษพืชที่เป็นวัตถุดิบ

หากนำปุ๋ยที่หมักเสร็จผ่านเครื่องย่อยอีกครั้งหนึ่ง จะได้เนื้อปุ๋ย เล็กละเอียด พร้อมที่จะบรรจุกระสอบจำหน่ายหรืออาจจะนำไปอัดเม็ด ก็ได้ ปุ๋ยหมักอัดเม็ดจะมีราคาสูงกว่าปุ๋ยหมักทั่วไปถึง ๓ เท่า แต่ถ้า หากการผลิตนั้นเพื่อแบ่งใช้กันเอง ไม่มีวัตถุประสงค์จะนำไปจำหน่าย ก็สามารถนำปุ๋ยที่หมักเสร็จไปใช้งานได้เลย โดยไม่ต้องนำไปผ่าน เครื่องย่อย

จุดเด่นของระบบกองเติมอากาศ

นอกเหนือจากจุดเด่นของระบบกองเติมอากาศ ที่สามารถ ผลิตปุ๋ยหมักได้เสร็จเร็วภายใน ๑ เดือน โดยไม่ต้องพลิกกลับกองปุ๋ย ไม่ต้องใช้โรงเรือน และผลิตได้ทุกฤดูกาลแล้ว จุดเด่นอีกข้อหนึ่งก็คือ สามารถตัดต่อท่ออากาศพีวีซีเพื่อเพิ่มจำนวนกองปุ๋ยให้เป็น ๑๐ กอง แล้ว เลือกเปิดเติมอากาศที่ละกอง โดยใช้พัดลมเติมอากาศเพียงเครื่องเดียว ซึ่งจะทำให้ผลิตปุ๋ยหมักได้มากถึงเดือนละ ๑๕ ตัน

เศษพืชและมูลสัตว์อะไรบ้างที่นำมาทำปุ๋ยหมักได้

จากการศึกษาพบว่าเศษพืชแทบทุกชนิดที่เหลือจากการ เก็บเกี่ยว เช่น ต้นข้าวโพดแห้ง ต้นข้าวโพดสด ซึ่งและเปลือกข้าวโพด ชานอ้อย ฟางข้าว ต้นถั่วเหลือง ก้านกระเทียม ผักตบชวา เศษผัก จากตลาด ขี้เลื่อยจากการเพาะเห็ด เปลือกถั่ว และก้านยาสูบ เป็นต้น สามารถนำมาผ่านเครื่องย่อยและใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยหมักได้ เป็นการ “แปลงเศษพืชให้เป็นทุน” แทนที่จะเผาทิ้งทำลายแบบที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการทำลายความสมบูรณ์ของหน้าดินและสร้างมลพิษทางอากาศ ส่วนมูลสัตว์ซึ่งเป็นแหล่งของจุลินทรีย์และไนโตรเจน สามารถ นำมาใช้ได้ทั้งมูลโค มูลสุกร มูลม้า มูลค่างควา และมูลไก่

จากการทำปุ๋ยหมักด้วยวิธีดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

ผลที่เกิดขึ้นกับครู

๑. ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๒. ครูมีการแสวงหาความรู้และเทคนิค วิธีการสอนใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง
๓. มีความมุ่งมั่นอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
๔. ครูเข้าใจและสามารถสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

๑. จัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชน โดยเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดลพบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เช่น สระบุรี สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ฯลฯ

- เป็นที่ศึกษาดูงานของคณะครูในจังหวัดลพบุรีและจังหวัด
ใกล้เคียง และนำผลงานไปร่วมจัดนิทรรศการในงานต่างๆ
๒. เป็นแหล่งเรียนรู้ปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง ระบบกอง
เติมอากาศของจังหวัดลพบุรี
 ๓. การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลผลิตทางการ
เกษตรในท้องถิ่นมาสร้างงานอาชีพ
 ๔. สนับสนุนและส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้มองเห็นคุณค่า
ของเศษเหลือจากผลผลิตทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยหมัก
แทนการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นการปรับปรุงคุณภาพของดินและ
ลดต้นทุนการผลิต

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

๑. เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้
๒. ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
๓. ผลผลิตที่ได้จากการทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง
ระบบกองเติมอากาศ นำไปใช้ในโรงเรียน และนำไป
จำหน่าย
๔. ได้รับรางวัลการประกวดนวัตกรรมการศึกษาระดับดีเยี่ยม
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑
๕. โรงเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทองด้านแหล่งเรียนรู้
ของคุรุสภา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

๑. นักเรียนเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
๒. นักเรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการเลือกวัตถุดิบได้
๓. นักเรียนเห็นคุณค่าของการรีไซเคิลวัสดุทางการเกษตร
๔. ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เวลาน้อย เพียง ๑ เดือน
๕. นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้
๖. นักเรียนมีทักษะในการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
๗. นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าเป็นที่ปรึกษา
๘. นักเรียนมองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน

การทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง ระบบกองเติมอากาศ เป็นตัวอย่างนวัตกรรมทางการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด วิธีการพัฒนา และผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม มีคุณค่าทางวิชาการและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ได้เห็นการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

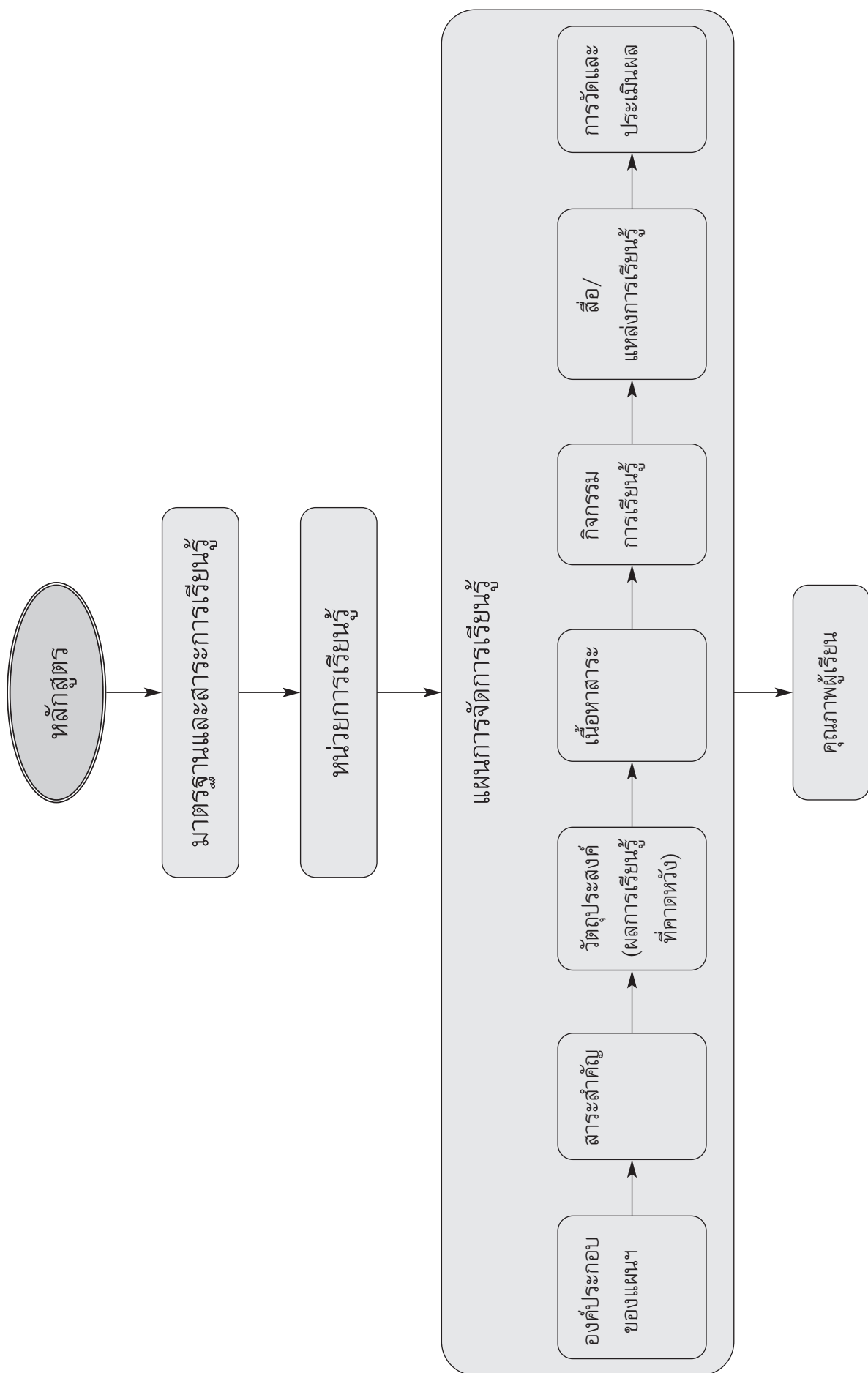
แนวทางการเขียนแผน การจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

ดร.รวีวัตร์ สิริภูบาล*

“**แผน** การจัดการเรียนรู้” นั้น เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ครูสร้างขึ้นเพื่อความมั่นใจและความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ช่วยให้ครูมีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนและกำกับ ควบคุม ดูแลกระบวนการเรียนรู้ทั้งในเรื่องเนื้อหาสาระ ระยะเวลา จุดประสงค์การเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียน เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งการมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมส่งผลให้ครูสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอน และวิธีการที่กำหนดไว้ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ขึ้นภายในตัวผู้เรียนตามที่ครูต้องการโดยยึดมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นหลัก

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ภาพแสดงความสัมพันธ์ของแผนการจัดการเรียนรู้กับหลักสูตรและคุณภาพผู้เรียน

แผนการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีความชัดเจน และถูกต้องครบถ้วน ทั้งในเรื่ององค์ประกอบและรายละเอียดที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ติดขัด สะดวกรวดเร็ว และนำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนตรวจสอบได้ง่าย แต่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดีมีคุณภาพก็จำเป็นต้องใช้การวินิจฉัยห้อย่างรอบคอบ โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นมีคุณภาพอาจใช้เกณฑ์บางประการเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้จัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ความครบถ้วนและความสอดคล้องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ควรตรวจพิจารณาตั้งแต่ชื่อวิชา ระดับชั้น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระยะเวลา สาระสำคัญ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ว่ามีความถูกต้องตรงกันและเป็นไปตามหลักวิชาหรือไม่

๒. ความถูกต้องของสาระสำคัญ ตรวจสอบว่าเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแก่นสารสำคัญตรงตามมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่

๓. ความถูกต้องของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง) ตรวจสอบว่าสอดคล้องกับสาระสำคัญ ความสามารถของผู้เรียนตามวัย และครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ ผู้เรียนจะแสดงออกถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ได้อย่างไร ในช่วงใด ระยะเวลาใด พฤติกรรมมีความชัดเจนและเกิดขึ้นอย่างน้อยเพียงใด จึงจะเป็นที่ยอมรับได้ว่าเกิดองค์ความรู้ตรงตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่าผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แสดงถึงระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนหรือไม่ และมีการจัดลำดับ

การเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันเพียงใด โดยพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถแบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๑ พุทธิพิสัยหรือความรู้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้ทราบถึงการรับข้อมูลและเนื้อหาความรู้ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากสิ่งง่ายไปสู่สิ่งยาก อันเป็นการพัฒนาด้านสติปัญญาของผู้เรียน

๓.๒ ทักษะพิสัยหรือความสามารถ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้ทราบถึงการเรียนรู้ด้านทักษะและความสามารถทางด้านบังคับกลไกของร่างกายในการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เรียน

๓.๓ จิตพิสัยหรือเจตคติ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่นำไปสู่การซึมซับและปลูกฝังความคิดเห็น ความรู้สึก อารมณ์ ที่ถือว่า เป็นการเกิดพฤติกรรมหรือบุคลิกลักษณะขั้นสูงสุดของผู้เรียนแต่ละคน

๔. ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ตรวจสอบจากความถูกต้องตรงกันกับสาระสำคัญและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยเน้นความครบถ้วนสมบูรณ์และถูกหลักวิชาการในสาขาวิชานั้นๆ รวมทั้งมีความละเอียดลึกซึ้งสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และความเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนในช่วงชั้นนั้นๆ อย่างแท้จริง

๕. ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่มีความสำคัญและมีข้อบ่งชี้ย่อในการพิจารณาเป็นพิเศษ เพราะเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรง ซึ่งปัจจุบันนี้ครูส่วนมากนิยมแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๕.๑ ขั้นนำ เป็นกิจกรรมที่ต้องพิจารณาในเรื่องการเตรียมความพร้อม การทบทวนความรู้เดิม การเร้าและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนก่อนนำไปสู่กิจกรรมในขั้นการเรียนรู้

๕.๒ ขั้นการเรียนรู้ พิจารณาว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง

ไปจากความรู้เดิม เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ดีและมากเพียงใด ในขั้นนี้ควรเน้นการกำหนดให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ กระตุ้น และส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมครบถ้วนและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้จากการค้นหาและพบคำตอบ ตามแนวทางการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้จากเรื่องง่ายๆ ไปสู่เรื่องยากๆ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากความเป็นจริงไปสู่ข้อสรุป ทั้งนี้ต้องใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่สอดคล้องตรงกับวัย วุฒิภาวะ อารมณ์ สภาพแวดล้อม ฯลฯ ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด

๕.๓ ขั้นสรุป เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นพิจารณาและตรวจสอบความรู้ที่ผู้เรียนได้จากการเรียนรู้เพื่อเป็นการทบทวนและตอกย้ำให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนมีความคิดรวบยอดในประเด็นความรู้เรื่องต่างๆ ครบถ้วนและถูกต้องสอดคล้องตรงกันกับเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสาระสำคัญหรือไม่ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาผลเป็นองค์ความรู้และยึดมั่นได้มากยิ่งขึ้นเพียงใด

๖. ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ ตรวจสอบพิจารณาในเรื่องความถูกต้องในการนำเสนอเนื้อหาสาระและความถูกต้องตามประเด็นต่อไปนี้

๖.๑ ประสิทธิภาพ เมื่อนำมาใช้แล้ว ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ตรงตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างเด่นชัด

๖.๒ ประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

๖.๓ มีคุณลักษณะที่ดี ถูกต้องตรงกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับผู้เรียน เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ใช้ง่ายสะดวก ปลอดภัย สามารถแก้ปัญหาข้อบกพร่องของเนื้อหาวิชาและสถานการณ์ในขณะดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

๖.๔ ประหยัด เมื่อนำมาใช้แล้วมีความคุ้มค่ากับการลงทุน ทั้งด้านทุนทรัพย์ แรงงาน และระยะเวลาที่สูญเสียไป ตลอดจนมีความคงทนถาวรไม่ชำรุดเสียหายง่าย ๆ และปรับปรุงได้ง่าย ไม่สิ้นเปลือง

๗. ความถูกต้องและเหมาะสมของการวัดและประเมินผล ต้องพิจารณาเครื่องมือการวัดผล การเรียนรู้ที่จะต้องใช้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งในขั้นก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้เดิมที่เคยมีมาก่อน ขั้นขณะเรียนเพื่อตรวจสอบการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ ขั้นหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความติดแน่นคงทนขององค์ความรู้ สำหรับเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบประเมินคุณลักษณะ แบบสอบถาม

หรือแบบวัดเจตคติ ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดเหล่านี้มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันในการวัดและมีความเหมาะสมในการใช้ต่างกัน

ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับครูว่าต้องการนำมาใช้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในด้านใดหรือเรื่องใด เช่น ใช้แบบทดสอบเก็บรวบรวมคะแนนผลการเรียนด้านความรู้ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมความคิดเห็น ใช้แบบสังเกตเก็บรวบรวมความสามารถจากผลการปฏิบัติงาน ใช้แบบประเมินคุณลักษณะเก็บรวบรวมการแสดงออกและการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม เหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดๆ ใช้แบบวัดเจตคติเก็บรวบรวมข้อมูลแนวโน้มความต้องการและหาสาเหตุการแสดงออกทางพฤติกรรม เป็นต้น การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้จึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องแสดงออกมาให้ทราบได้ว่าการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้แต่ละข้อหรือไม่

นอกจากนี้เมื่อวัดผลการเรียนรู้ได้แล้ว จะต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่วัดได้ โดยการกำหนดเกณฑ์ผลของพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้ให้ชัดเจนว่าผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บ่งชี้ได้ในระดับใด จึงจะยอมรับได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในข้อนั้นๆ แล้ว ซึ่งอาจกำหนดเป็นค่าร้อยละ ค่าระดับคะแนนหรือคุณลักษณะก็ได้ เช่น อ่านและเขียนคำศัพท์ที่กำหนดให้ได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ สามารถร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบวกเลขได้ มีทักษะการใช้พู่กันระบายสีน้ำในระดับดี เป็นต้น

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเพียงแนวทางบางประการ ที่เห็นว่าจะช่วยตรวจสอบคุณภาพการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้เท่านั้น ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมและตกหล่นบางประเด็นไปบ้าง ก็ขอให้ท่านช่วยพิจารณาและเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาของชาติได้ในโอกาสต่อไป

การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ

กระบวนการทางคณิตศาสตร์

โดยบูรณาการกับท้องถิ่น

พงศธร มหาวิจิตร*

ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์

เป็นความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมคณิตศาสตร์ โดยสามารถปฏิบัติได้ดี มีคุณภาพ มีความถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติอย่างมีระบบทางคณิตศาสตร์ ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสมรรถภาพที่จำเป็นต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ได้กำหนดไว้เป็นสาระหลักสาระหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย ๕ มาตรฐาน คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการให้เหตุผล มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ มีความสามารถในการ

เชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ ได้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนคำว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการ” หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทิศนา แคมมณี. ๒๕๕๕ : ๑๔๕-๑๔๖) ซึ่ง สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (๒๕๕๖ : ๓๑-๓๓) ได้แบ่งลักษณะของการสอนแบบบูรณาการไว้ดังนี้

* ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี สพท.สระบุรี เขต ๑

๑. การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้ในลักษณะของการหลอมรวมกัน โดยตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวข้อเรื่อง (Theme) เนื้อหาสาระที่นำมาหลอมรวมกันจะมีลักษณะคล้ายกัน สัมพันธ์กัน หรือต่อเนื่องกันแล้วเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน

๒. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานการสอนแบบต่างๆ เข้าในการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการสอนหลายๆ วิธี ใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสื่อผสม ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสดู เรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างสัมพันธ์กันให้มากที่สุด

๓. การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนอยู่ในใจแต่สามารถยืดหยุ่นได้

๔. การบูรณาการความรู้ ความคิด กับ คุณธรรม เป็นการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน โดยบูรณาการความรู้ ความคิดและคุณธรรมเข้าด้วยกัน อาจเป็นการสอนเนื้อหาสาระโดยใช้วิธีการต่างๆ และ ใช้เทคนิคการสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปโดยที่นักเรียน ไม่รู้ตัว จนกระทั่งเกิดความซึมซาบเป็นธรรมชาติ

๕. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เป็นการสอนที่นำเอาความรู้เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ เน้นหมายความว่าให้สอนไปด้วยควบคู่กับการปฏิบัติ

โดยจะไม่สอนก่อนแล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ เพราะนักเรียนอาจจะลืมเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วได้

๖. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของนักเรียน เป็นการสอนของครูให้นักเรียนเรียนรู้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา แล้วเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน เป็นสิ่งที่จะช่วยเหลือนักเรียนในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และคุณลักษณะของนักเรียน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความหมายของสิ่งที่เรียน อีกทั้งเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความต้องการในการเรียนรู้สิ่งอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น

ครูคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น หรือการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับบริบทใกล้ๆ ตัวของนักเรียน ในที่นี้ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระกับรายวิชาอื่นๆ เช่น สังคมศึกษาและภาษาไทย และบูรณาการกับสาระของท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับองค์ความรู้ในรายวิชาอื่นๆ และคุณค่าของคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงดังกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม ตะลอนทัวร์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นักเรียนสามารถ

๑. บวก ลบ คูณ หารเศษส่วนและทศนิยมได้ อธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วนและทศนิยม พร้อมทั้งบอกความสัมพันธ์ของการดำเนินการได้
๒. นำความรู้เกี่ยวกับเศษส่วนและทศนิยมไปใช้แก้โจทย์ปัญหา รวมทั้งสถานการณ์เกี่ยวกับความน่าจะเป็นได้
๓. ใช้เลขยกกำลังในการเขียนแสดงจำนวนในรูปของสัญกรณ์วิทยาศาสตร์ (scientific notation) ได้
๔. คูณและหารเลขยกกำลังที่มีฐานเดียวกัน และเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็มได้
๕. ตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้

ทักษะ/กระบวนการ นักเรียนมีทักษะ/กระบวนการด้าน

๑. การแก้ปัญหา
๒. การให้เหตุผล
๓. การเชื่อมโยง

คุณลักษณะ นักเรียนมี

๑. ความรับผิดชอบ
๒. การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
๓. ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม
๔. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สื่อการเรียนรู้

ใบกิจกรรมตะลอนทัวร์

เวลาที่ใช้ ๑ ชั่วโมง

การดำเนินกิจกรรม

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน จากนั้นครูชี้แจงข้อตกลงว่านักเรียนแต่ละคนจะปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาอภิปรายร่วมกับกลุ่ม
๒. นักเรียนแต่ละคนปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ ๓ แล้วรวมกลุ่มเพื่ออภิปรายวิธีการหาคำตอบของแต่ละคน
๓. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยกิจกรรม สรุปคะแนนรวมของกลุ่ม และร่วมกันอภิปรายคำตอบที่ได้

การประเมินผล

๑. สังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
๒. ตรวจผลงานของนักเรียน

ใบกิจกรรม ตะลอนทัวร์

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแสดงวิธีการหาคำตอบ แล้วนำคำตอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมาอภิปรายหาข้อสรุปร่วมกัน

๑. เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นเขื่อนที่สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตัวเขื่อนดินมีความสามารถในการเก็บน้ำได้ประมาณ ๗.๓๒×๑๐^๖ ลูกบาศก์เมตร ถ้าเขื่อนมีความสามารถในการระบายน้ำได้สูงสุด $๔,๐๐๐$ ลูกบาศก์เมตร/วินาที อยากทราบว่าถ้าเขื่อนมีน้ำอยู่เต็มจะใช้เวลาอย่างน้อยที่สุดกี่นาที จึงจะสามารถระบายน้ำออกได้ทั้งหมด และในความเป็นจริงอาจใช้เวลามากกว่านี้เพราะเหตุใด

๒. ฟาร์มโชคชัยได้รับการยอมรับว่าเป็นฟาร์มโคนมที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีการจัดการดีที่สุดแห่งหนึ่งในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแม่โคสำหรับรีดนมประมาณ ๒,๐๐๐ ตัว ผลิตนํ้านมดิบได้วันละ ๓×๑๐^๔ กิโลกรัม อยากทราบว่าโดยเฉลี่ยแล้วแม่โค ๑ ตัวสามารถให้นํ้านมได้วันละกี่กิโลกรัม

๓. อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีพื้นที่ครอบคลุมในท้องที่ อำเภอแมวกเหือก อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ ๒๙,๗๕๕ ไร่ ถ้ามีพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดสระบุรี $\frac{๒๓}{๒๕}$ ของเนื้อที่ทั้งหมด อยากทราบว่าพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมากี่ไร่

๔. ทุ่งทานตะวันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดสระบุรี ดอกทานตะวันยังสามารถนำมาสกัดน้ำมันที่มีคุณภาพสูง โดยน้ำมันที่สกัดจากเมล็ดจะให้ปริมาณน้ำมันสูงถึงร้อยละ ๓๕ ของน้ำหนักเมล็ดทานตะวัน ถ้าในปีหนึ่งสามารถผลิตเมล็ดทานตะวันได้ ๒.๕×๑๐^๖ กิโลกรัม จะสกัดน้ำมันจากดอกทานตะวันได้ปริมาณเท่าใด

ให้นักเรียนแต่งคำขวัญเพื่อเชิญชวนเพื่อนๆ มาเที่ยว จ.สระบุรี (อย่าใช้คำขวัญของจังหวัดนะครับ)

บรรณานุกรม

ทีศนา แคมมณี. (๒๕๕๕). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

พงศธร มหาวิจิตร. (๒๕๕๐). กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้จำนวน และการดำเนินการเรขาคณิต และพีชคณิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุพิน พิพิธกุล. (๒๕๒๘). กิจกรรมเสริมหลักสูตรคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : สมาคมคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทย. อัดสำเนา.

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (๒๕๕๖). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๘). การวัดและประเมินผลอิง มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

National Council of Teachers of Mathematics. (๒๐๐๐). *Principles and Standards for School Mathematics*. Reston, Va : NCTM.

โรงเรียนในฝันที่ดี :

กรณีศึกษาโรงเรียนสนมวิทยาคาร

สรรค์ปิติ เพ้าพันธ์*

คนไทยทุกคนมีความปรารถนาอยากให้บุตรธิดาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จากโรงเรียนที่ดี มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ แต่สภาพความพร้อมของชุมชนที่จะช่วยเหลือเอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนแต่ละแห่งมีไม่เท่ากันและแตกต่างกันมากมาย ยากที่จะก้าวทันกันได้

การปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขปรับปรุงฉบับที่ ๒ (๒๕๔๕) หมวดที่ ๔ กำหนดให้จัดการเรียนการสอนในลักษณะ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ในรัฐบาลที่ผ่านมาและรัฐบาลในยุคปัจจุบัน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะขัดขวางทางสังคมของ

บุคคลให้น้อยลง จึงคิดพัฒนาโรงเรียนในฝันขึ้นเพื่อเป็นความหวังของเด็กและเยาวชนที่จะได้เรียนโรงเรียนที่มีคุณภาพ กระจายไปอยู่ใกล้ผู้รับบริการ ทุกอำเภอ ทุกกิ่งอำเภอทั่วประเทศไทย และจะขยายให้มากยิ่งขึ้นต่อไปอีกในโอกาสต่อไป

โรงเรียนสนมวิทยาคาร อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๒ ได้รับการรับรองให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ “หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน” เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๘ โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษา จนประสบความสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

* รองผู้อำนวยการโรงเรียนสนมวิทยาคาร โรงเรียนสนมวิทยาคาร อ.สนม จ.สุรินทร์

ยุทธศาสตร์หลัก : สู่วิธีความสำเร็จ “โรงเรียนในฝัน”

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนเป็นโรงเรียนในฝัน โรงเรียนสนมวิทยาคาร กำหนดยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย “เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน” ดังนี้

ด้านผู้บริหาร

๑. ผู้บริหาร บริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร จัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการองค์การบริหารอย่างชัดเจน มีแผนดำเนินการ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ มีการปฏิบัติตามแผนอย่างเห็นเป็นรูปธรรม มีความสามารถพิเศษติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการบริหารและการตัดสินใจ มีการรายงานผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินผลงานมาประกอบการบริหารและการตัดสินใจ รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

๒. ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษา มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เอื้ออาทรต่อกัน สร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน

๓. ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ความสำคัญต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนตามปกติ มีกิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพ กิจกรรมรักสถานศึกษา มีวิธีการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้ต้องรู้จักการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกับทุกฝ่ายอย่างสมานฉันท์ตามหลักประชาธิปไตย

๔. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดีและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความทันสมัย ทันโลก

ทันเหตุการณ์ มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับ และที่สำคัญต้องมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในหัวใจ

๕. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมให้ความสำคัญในเรื่องสื่อและเทคโนโลยี โดยจัดหาและกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ระบบ ICT เพื่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง เพื่อให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าของโลก

๖. ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนและทุ่มเทเพื่องานหน้าที่ มีความเมตตากรุณา รับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ สามารถครองตน ครองคน ครองงานได้เป็นอย่างดี

ด้านครู

๑. ครูมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องให้ทันโลกทันเหตุการณ์โดยเฉพาะด้านวิชาการ

๒. มีความรักต่อศิษย์เสมือนลูกตัวเอง เอาใจใส่ช่วยเหลือและให้กำลังใจทุกอย่าง

๓. อบรมสั่งสอนศิษย์ควบคู่กับการให้ความรู้ อย่างบูรณาการ

๔. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ประพฤติตนดีทั้งกายวาจาใจ

๕. ครูต้องเป็นครูด้วยจิตวิญญาณและมีความศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างแท้จริง อุทิศทุ่มเทเพื่อศิษย์ พัฒนาศิษย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ

๖. มีความสามารถสอนศิษย์ได้ทุกประเภท ทั้งเด็กปกติและเด็กพิการโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๗. มีความเกื้อกูลเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งในหมู่ครูด้วยกันและชุมชน มีความเป็นกัลยาณมิตร

๘. มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการวัดและ

ประเมินผล และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

๙. ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน

๑๐. ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีระบบ ICT ได้เป็นอย่างดี เพื่อใช้สืบค้นข้อมูลความรู้ วิทยาการด้านต่างๆ มาพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์

ด้านผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้เรียนในพื้นที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

๑. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา มีความประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

๒. มีความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ คิดเป็นทำเป็น คิดริเริ่มสร้างสรรค์

๓. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงทุกกลุ่มสาระ ในกรณีเรียนภาษาสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทุกวิชาเรียน

๔. ผู้เรียนกระตือรือร้นใฝ่รู้ อย่างเช่นเรื่อง

รักการเขียน การอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ เป็นผู้คงแก่เรียน

๕. ผู้เรียนรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่รังเกียจงานที่สุจริต มีความขยัน ประหยัด อดทน ละเอียดรอบคอบ ทำงานด้วยความสุข

๖. ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดี รักการออกกำลังกาย มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ร่าเริงแจ่มใส รู้จักรักษาสุขภาพและป้องกันอุบัติเหตุ

๗. มีความรักชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้าน ศิลปะ ดนตรีและกีฬา

แนวคิดและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสนมวิทยาคารสู่โรงเรียนในฝัน

๑. ปรับกระบวนการทัศน์

ปรับกระบวนการคิด กระบวนการทำงาน ให้อยอมรับแนวคิด แนวการทำงานใหม่ๆ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้และการจัดการศึกษา มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริง เพื่อเป็นความต้องการจำเป็นในการวางแผน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพิจารณา ร่วมประเมิน และร่วมกันปรับปรุงงาน

๒. นำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการสื่อสาร (ICT)

นำระบบ ICT มาใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการศึกษา มีทักษะการใช้ ICT

อย่างทั่วถึง และกว้างขวาง สามารถใช้ Internet ในการสืบค้นข้อมูลค้นหาความรู้ได้

๓. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ดี เพื่อรองรับการประเมินภายนอก

บุคลากรทุกฝ่ายทั้งระดับผู้บริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือดำเนินการพัฒนาโรงเรียน มีการดำเนินการ ทุกปีเห็นเป็นรูปธรรม มีรายงานคุณภาพการศึกษา เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ พร้อมพัฒนาปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง ให้มีผลการประเมินแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองและชุมชน

๔. ใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB)

มีการวางแผนงบประมาณ การคำนวณ ต้นทุน การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหาร การเงินและควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ การรายงานการเงิน การตรวจสอบภายใน และ รายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด

๕. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้

จัดให้มีเครือข่ายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจ สามารถศึกษาข้อมูลและความช่วยเหลือผ่านเว็บไซต์ได้

๖. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

๗. การผลิตและการใช้สื่อการสอน

จัดฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อ เทคนิคการใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด วิธีผลิตสื่อมัลติมีเดีย วิธีการปรับปรุงดัดแปลงผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้ วัสดุธรรมชาติ วัสดุท้องถิ่นและ

วิธีใช้ โดยให้ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดผลิตและใช้

๘. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)

มีการบริหารแบบเบ็ดเสร็จที่โรงเรียน ด้านการบริหารทั่วไป บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ และบริหารบุคคล ให้กรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๙. การวิจัยในชั้นเรียน

ผู้บริหารและครูร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและปรับปรุงส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยหา พี่เลี้ยงช่วยจนสามารถดำเนินงานได้ผลเป็นรูปธรรม

๑๐. การเรียนรู้แบบออนไลน์ (E-Learning)

จัดระบบ E-Learning ช่วยให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

สรุป

โรงเรียนในฝัน คือ โรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ จัดการศึกษาได้เหมาะสม ทันโลก ทันเหตุการณ์และทันสมัย สามารถผลิตผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา ตามความคาดหวังของผู้จัดการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน สร้างความเชื่อมั่นกับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) โรงเรียนสนมวิทยาการ ได้ดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จนได้รับการคัดเลือกและประกาศให้เป็นโรงเรียนต้นแบบตามโครงการ “๑ อำเภอ ๑ โรงเรียนในฝัน” เมื่อปี ๒๕๔๘ โดยเกิดจากการพัฒนาตนเองคือ

ผู้บริหารสถานศึกษา : มีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นที่ยอมรับ และมีความเป็นประชาธิปไตยในวิถีชีวิตจริง ผู้บริหารสามารถบริหารอย่างเป็นระบบครบวงจร สร้างความสัมพันธ์

ที่ดีกับชุมชน สามารถพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัย ทันโลก สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดี เพราะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูนักเรียนและชุมชน

ครู : ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทันโลก ทันสมัย โดยเฉพาะด้านวิชาการ ใช้สื่อ ICT ได้ดี ตั้งใจอบรมสั่งสอนศิษย์ ไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์โดยมิชอบ พัฒนาตนเองทุกด้าน ทั้งด้านบุคลิกภาพ มีความพอใจในวิชาชีพครูด้วย จิตวิญญาณ มีความเอื้ออาทรต่อครูด้วยกันและครู มีความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

นักเรียน : นักเรียนโรงเรียนสนมวิทยาคาร ทุกคน ซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนในฝัน ล้วนเป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งกายและใจ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย รู้จักตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาได้จนเป็นนิสัย

มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รักการอ่านเขียน และการค้นคว้า มีทักษะในการสื่อสาร สามารถใช้คอมพิวเตอร์และ Internet ได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการดำรงชีวิต มีกระบวนการคิด คิดเป็น ทำเป็น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ยังเป็นผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

“หัวใจของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนในฝัน
ต้องเป็นคนดี มีคุณภาพ มีปัญญา มีความสุขทั้งกายและใจ
อย่างแท้จริง ที่สุดของที่สุดคือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี”

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๒.
_____. คู่มือนักเรียน ผู้ปกครอง และครู โรงเรียนสนมวิทยาคาร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๒, ๒๕๕๐

๐ และ ๑ เกรดที่นักเรียนนักศึกษ ไม่เอางานได้

ว่าที่ ส.ต.สมโชค เจริญการ*

การศึกษาในสมัยย้อนยุค การสอบได้และสอบตก เกณฑ์จะอยู่ที่ ๕๐ เปอร์เซนต์ ใครสอบได้ ๔๙ เปอร์เซนต์ ถือว่าสอบตก และต้องเรียนซ้ำชั้น จะเรียนกี่วิชา แม้ว่าบางวิชาจะได้คะแนนสูง ถ้าคะแนนทุกวิชาเฉลี่ยแล้วไม่ถึง ๕๐ เปอร์เซนต์ ถือว่าสอบตก ต้องเรียนซ้ำชั้น เรียนใหม่ทุกวิชา เพื่อนๆ ขึ้นไปอยู่ในชั้นสูงขึ้น แต่เราต้องเรียนกับนักเรียนรุ่นน้องอีกหนึ่งปี และต้องเรียนวิชาเดิมใหม่ทั้งหมด

ปัจจุบันการวัดผลการเรียน แตกต่างจากเมื่อก่อน จากคะแนนที่เป็นเปอร์เซนต์เปลี่ยนเป็นเกรด มีจำนวน ๔ เกรดคือ เกรด ๑ ๒ ๓ และเกรด ๔ นักเรียนไม่มีโอกาสเรียนตกซ้ำชั้นเหมือนเมื่อก่อน ทุกรายวิชาได้ก็เรียนเฉพาะวิชานั้น เมื่อเรียนครบทุกรายวิชา

เกรดเฉลี่ยของทุกรายวิชาต้องไม่ต่ำกว่า ๒ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร และเกรดของแต่ละรายวิชาต้องไม่ติด ๐ ถ้าติด ๐ ในรายวิชาที่เป็นทฤษฎี ถ้าไม่เรียนใหม่ก็ขอสอบซ่อม เกรดที่ได้จากการสอบซ่อมต้องได้ไม่เกิน ๑ เท่านั้น รายวิชาที่เป็นปฏิบัติต้องเรียนใหม่ ในภาคเรียนที่เปิดสอน ส่วนรายวิชาของนักศึกษา ปวส. วิชาที่ติด ๐ ต้องเรียนใหม่ทั้งหมด ในภาคเรียนถัดไป กับนักศึกษารุ่นน้อง

ในแต่ละรายวิชามีค่าหรือราคาอยู่ในตัว ซึ่งเขาเรียกว่าหน่วยกิต เช่น วิชาเขียนแบบก่อสร้าง ๑ (๒๑๐๖-๒๑๐๔) มี ๓ หน่วยกิต ถ้าวิชานี้ได้เกรด ๔ ก็จะเอาเกรด ๔ ไปคูณกับหน่วยกิต ๓ จะได้ ๑๒ นั่นคือผลการเรียนวิชาเขียนแบบก่อสร้างที่เราได้รับ

* ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

วิชาอื่นๆ ก็คิดเช่นเดียวกัน บางคนที่ขาดความสนใจในบางรายวิชา มาเรียนบ้างไม่มาเรียนบ้าง มาเพื่อขานชื่อแล้วหนีไป เขียนแบบก็ไม่เขียน งานก็ไม่ส่ง พอครูตรวจคะแนนและตัดเกรดแล้วได้เกรดวิชาเขียนแบบ ๑ พอเอาเกรด ๑ ไปคูณกับหน่วยกิต ๓ ก็ได้เพียง ๓ เท่านั้น เห็นความแตกต่างหรือยังครับว่า เกรด ๔ กับเกรด ๑ ต่างกันอย่างมากมาย

การเรียนในแต่ละภาคเรียนของนักเรียน นักศึกษาซึ่งมีจำนวนหลายวิชารวมกันแล้วมีค่าหลาย หน่วยกิต ดังนั้น การเรียนแต่ละวิชาถ้าได้เกรดที่สูง เมื่อเอาไปคูณกับค่าของหน่วยกิตแต่ละรายวิชา เฉลี่ยแล้วก็จะได้เกรดเฉลี่ยปลายภาคเรียนที่สูง เช่นได้ เกรด ๔.๐๐, ๓.๗๕, ๒.๕๖ เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นการที่ นักเรียนนักศึกษาได้เกรดแต่ละรายวิชาที่ต่ำ เช่นได้ เกรด ๑ หรือได้เกรด ๐ นักเรียนนักศึกษาก็จะได้เกรด เฉลี่ยสุดท้ายเช่น ๑.๑๐ หรือ ๑.๕๐ และเกรดอื่นๆ ที่ ไม่ถึง ๒.๐๐ นั่นก็หมายความว่า นักเรียนนักศึกษาสอบ ไม่ผ่านตามหลักสูตร

สมมุติว่าหลักสูตรการเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เรียน ๓ ปีตามเกณฑ์ของการ วัตถุประสงค์คือ เรียนชั้นปีที่ ๑ ต้องได้เกรดเฉลี่ยทุกรายวิชา ไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ จึงจะไม่ถูกกรีไทร์ (การถูกกรีไทร์ก็คือ นักเรียนนักศึกษาต้องออกจากโรงเรียน เนื่องจาก เกรดเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด) ถ้าคะแนนเฉลี่ยเกิน ๑.๕๐ ก็ยังเรียนต่อไปได้อีก เมื่อเรียนในปีที่ ๒ เกรด เฉลี่ยต้องได้ไม่น้อยกว่า ๑.๗๕ และเมื่อเรียนในชั้นปี สุดท้ายคือชั้นปีที่ ๓ เกรดเฉลี่ยของทุกรายวิชาต้อง ได้ไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ จึงจะเรียนจบตามหลักสูตร ได้ ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ปัญหาที่พบของสถานศึกษาคือ นักเรียน นักศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันมีจำนวนมาก ผู้เขียนได้ เดินทางไปเยี่ยมนักเรียนที่มีปัญหาที่บ้าน ได้สอบถาม ทั้งนักเรียนและพ่อแม่แล้ว โอกาสที่เด็กจะกลับมา เรียนหนังสืออีกมีน้อยมาก ส่วนมากไปแล้วก็ไปเลย

เด็กขาดความสำนึกในการเป็นนักเรียนนักศึกษาที่ดี เช่นตอนเช้าแต่งตัวมาโรงเรียนทุกวัน มีอุปกรณ์การ เรียนครบ ตอนเย็นกลับบ้านตรงเวลาพร้อมๆ กับ เพื่อนในหมู่บ้านเดียวกัน พ่อแม่ไม่เคยเอะใจเลยว่า ลูกของตนเองจะมีพฤติกรรมที่เกรงเมื่อได้รับทราบ การติดต่อกับครูที่ปรึกษาหรือครูผู้สอนว่า ลูกไม่ไป เรียนหนังสือ กว่าจะรู้ว่าเป็นอย่างไรก็เกือบจะสายไป แล้ว หรือไม่มีสิทธิ์ในการสอบวิชานั้นๆ

แล้วปัญหาของเด็กเหล่านี้จะเป็นหน้าที่ ของใครที่จะต้องแก้ไข เราต้องให้ความเชื่อว่า จริงๆ แล้วโดยพื้นฐาน เด็กเหล่านี้ มิได้มีพฤติกรรมที่เป็น อย่างนั้นเลยมันอยู่ที่ว่า เราได้ให้ความเอาใจใส่กับ เด็กเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด เราในที่นี้คือ พ่อ แม่ ครูบาอาจารย์ นักปกครอง พระสงฆ์องค์เจ้า และ อื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการอบรมป้อนิสัยให้เด็กๆ มีความตระหนักและความสำนึกในหน้าที่ว่า **เขาต้อง เป็นลูกที่ดีของพ่อ แม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นคนที่ดีของสังคมและเป็นพุทธมามกะที่ดีของ พระพุทธศาสนา** ด้วยความเชื่อว่า เขาต้องได้รับการ เอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ และผู้หลักผู้ใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนได้จัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอน รายวิชา โดยปราศจากค่าระดับคะแนน ๐ และ ๑ มาแล้วเป็นปีที่ ๒๐ อย่างต่อเนื่องมาตลอด นั่นคือ นักเรียนที่เรียนในวิชาที่ผู้เขียนสอน จะไม่ได้เกรด ๐ และเกรด ๑ อย่างแน่นอน **หมายความว่า นักเรียน นักศึกษาจะต้องยึดแนวปฏิบัติที่ครูกำหนดตาม โครงการฯ นั่นคือเขาต้องมาเรียน ส่งงาน ส่ง แบบฝึกหัด มีคะแนนตามเกณฑ์ ไม่ใช่ว่าครูจะให้ คะแนนโดยที่นักเรียนไม่ได้ทำอะไรเลย** จากโครงการ ที่กระทำอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันประสบความสำเร็จ บ้างไม่ประสบความสำเร็จบ้าง ผู้เขียนเชื่อว่าเด็กจะได้ ต้องขึ้นอยู่กับครู ถ้าครูทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ของครูที่ดี เด็กขาดเรียนต้องติดตาม แจ้งให้พ่อแม่ทราบ ติดตามถึงบ้านของนักเรียน ติดตามการทำแบบฝึกหัด

ให้โอกาสนักเรียนที่หลงผิดกลับเข้ามาเรียน แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะขาดเรียนไปแล้วหลายครั้ง ถ้าครูให้โอกาสและให้กำลังใจเด็กที่หลงผิดให้กลับเข้าห้องเรียนดีกว่าที่จะบอกว่า **“เธอขาดเรียนมาหลายครั้งแล้วหมดสิทธิ์สอบแล้ว หนีไปซะ”** เด็กที่กลัวอยู่แล้ว อุตส่าห์กลับมาเพื่อที่จะให้คุณครูให้อภัย ให้ความรักและเอ็นดู เมื่อมาเจอกับคำพูดที่ตัดขาดจากความเป็นมิตรไมตรี เด็กก็เลยเตลิดเปิดเปิงหนีไปอีก แทนที่จะได้ตัวเด็กกลับมา แต่ผลักไล่ส่งเด็กที่มีความกลัวอยู่แล้ว เจอเข้าอย่างนี้ เลยหายไปเลย กรณีดังกล่าวแม้ว่านักเรียนนักศึกษาจะขาดเรียนไปหลายครั้ง ถ้าเด็กกลับมาหาครู ครูให้โอกาส ให้กำลังใจ สอนชดเชย สอนซ่อมเสริม ให้ทำงานย้อนหลัง ให้เขาเรียนชดเชยเวลาที่เสียไป ให้คะแนน เท่านั้นแหละครับเราจะได้ใจเด็กกลับคืนมาจากเด็กที่มีพฤติกรรมขาดเรียนไม่อยากเรียน ไม่ชอบหน้าครู เด็กก็จะลดพฤติกรรมต่างๆ ลง ขยันเรียนมากขึ้น ส่งงาน ส่งแบบฝึกหัด คะแนนที่มาจากงานที่ส่งก็จะมากขึ้น ผลของความเหน็ดเหนื่อยและความยากลำบากในการติดตามลูกศิษย์ แทนที่นักเรียนนักศึกษาจะได้เกรด ๐ หรือ ๑ ในวิชาดังกล่าว ก็จะปราศจากเกรด ๐ และ ๑ อย่างแน่นอน **และนี่คือวิธีการที่ผู้เขียนใช้ในการสอนนักเรียน นักศึกษาที่รับผิดชอบมานานกว่า ๒๐ ปี แล้วคุณครูหลายๆ ท่าน มีวิธีการอย่างไรครับ**

ถ้าท่านจะถามว่า ประสบความสำเร็จอย่างนี้ทุกคนหรือไม่ ผู้เขียนขอตอบว่า **“ไม่”** นักเรียนบางคนที่เราติดตาม และทุ่มเทกำลังกายกำลังใจแล้ว บางคนถึงกับต้องขับรถไปตามที่บ้าน เพื่อรับมาเรียน แต่เขาก็ยังไม่ให้ความสนใจ ในลักษณะอย่างนี้ **ผู้เขียนจะแนะนำผู้ปกครองว่า ให้มาทำเรื่องพักการเรียนหรือให้ลาออกไปดีกว่า**

ภารกิจเหล่านี้ ครูต้องทำงานหนัก...หนักจริงๆ ครับ แต่ถ้าครูทำได้ รับรองว่าเกรดรายวิชาของนักเรียน นักศึกษาจะไม่มี ๐ และ ๑ อย่างแน่นอน นักเรียน นักศึกษาไม่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ผู้เขียน

ขอนำโครงการดังกล่าวมานำเสนอ เพื่อเป็นแนวคิดกับครูทุกท่านดังนี้

ชื่อโครงการ

โครงการพัฒนาการเรียนการสอน วิชาเขียนแบบเบื้องต้น (๒๑๐๐-๑๓๐๑) วิชางานเขียนแบบก่อสร้าง ๑ (๒๑๐๖-๒๑๐๔) วิชางานเขียนแบบก่อสร้าง ๑ (๒๑๐๖-๒๓๐๖) วิชาการฝึกงาน (๒๑๐๐-๓๐๐๑) โดยปราศจากค่าระดับคะแนน ๐ และ ๑ (ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๐)

หลักการและเหตุผล

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคน การศึกษาเป็นการสร้างชาติ สร้างคนเพื่อไปสร้างงาน การให้โอกาสของครูที่มีต่อผู้เรียน จะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ สร้างความรักความเคารพ ที่ผู้เรียนมีต่อครูผู้สอน ในแต่ละปีการศึกษา ผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง ใฝ่หาความรู้และทักษะด้านการอาชีพ สำเร็จการศึกษาอย่างมีความมั่นใจ และเป็นพลเมืองดีของชาติ สร้างฐานะตนเองและครอบครัวสืบไป จำนวนผู้เรียนทั้งหมดในห้องเรียน จะมีทั้งผู้ที่ตระหนักและสำนึกในหน้าที่รวมทั้งผู้ที่ขาดความรับผิดชอบในบทบาทของตนเอง ผู้เรียนที่ดียอมทำให้ครูมีความสบายใจในการสอน อีกหลายคนต้องออกจากโรงเรียนในขณะที่ยังไม่ถึงเวลาอันควร นับว่าเป็นการสูญเสียโอกาสทางการศึกษา ทำอย่างไรจึงจะสามารถที่จะช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ ให้เป็นผู้เรียนที่ดีและมีความรับผิดชอบ ไม่สร้างปัญหาให้กับตนเองและสังคม ผู้เรียนเหล่านี้จะพบว่า แต่ละรายวิชา มีค่าระดับคะแนนที่ต่ำ เช่นได้เกรด ๐ เกรด ๑ ทำให้เกรดเฉลี่ย GPA รวมไม่ผ่านเกณฑ์ของสถานศึกษา ต้องออกจากการเรียนอย่างน่าเสียดาย วิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเหล่านี้ เรียนจนจบการศึกษาตามเกณฑ์ ครูต้องคอยให้โอกาสให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้ผู้เรียนมีที่พึ่งทางใจ เพื่อการจบการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนที่เรียนวิชาเขียนแบบเบื้องต้น (๒๑๐๐-๑๓๐๑) วิชางานเขียนแบบก่อสร้าง ๑ (๒๑๐๖-๒๑๐๔) วิชางานเขียนแบบก่อสร้าง ๑ (๒๑๐๖-๒๓๐๖) วิชาการฝึกงาน (๒๑๐๐-๓๐๐๑) โดยปราศจากค่าระดับคะแนน ๐ และ ๑ (ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๐)
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสำนึกในหน้าที่การเรียนตามบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และมีต่อความปรารถนาดีระหว่างครูกับผู้เรียน

วิธีดำเนินการ

๑. เสนอโครงการเพื่อพิจารณาอนุมัติ
๒. ดำเนินการตามโครงการ
 - ๒.๑ ศึกษาวัตถุประสงค์ มาตรฐาน รายวิชา และคำอธิบายรายวิชา วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา แยกเป็นหน่วยการเรียนรู้ ให้ครอบคลุม กำหนดแผนการสอน กิจกรรมการสอน และปฏิทินการเรียนการสอน จัดแผนการสอนโดยทำรายการสอน วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและกิจกรรมการสอน
 - ๒.๒ นำเสนอแผนการสอนต่อหัวหน้าแผนก และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เพื่อเห็นชอบ และขออนุมัติโครงการต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด
 - ๒.๓ สรุปลงข้อสังเกตการสอน วัตถุประสงค์ รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การพิจารณาคะแนน ปฏิทินพร้อมกำหนดกิจกรรมการเรียนอย่างชัดเจน ถ่ายเอกสารแจกให้กับผู้เรียน คนละหนึ่งชุด เพื่อเตรียมตัวในการเรียน
 - ๒.๔ จัดทำหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดในวิชาที่เกี่ยวข้อง และจัดให้ผู้เรียนมีคนละ ๑ ชุดเพื่อใช้ในการเรียน
 - ๒.๕ จัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมผ่าน Internet เว็บไซต์ WWW.SCPPK.COM

๒.๖ จัดการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

และบูรณาการวิชาที่เกี่ยวข้องโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของ ว่าที่ ร.ต.สมโชค เจริญการ (ครูต้นแบบ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔) โดยจัดลำดับขั้นตอนการเรียนดังนี้

๑. ทบทวนความรู้เดิม
๒. เพิ่มเติมความรู้ใหม่
๓. บูรณาการผสมผสาน Mind Mapping
๔. รายงานและขยายแนวความคิด
๕. ปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม
๖. นำประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๑. ในกรณีที่ เป็นรายวิชาทฤษฎีแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ ๓-๔ คน โดยใช้วิธีการจับฉลาก ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีทั้งคนเรียนอ่อน ปานกลางและเก่ง
๒. เลือกหัวหน้ากลุ่มและจับฉลากหัวข้อตามที่กำหนด
๓. การจัดทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) และดำเนินการค้นคว้า พร้อมสื่อการเรียน
๔. การจัดทำ Power Point เอกสาร สื่อแผ่นใสเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน
๕. การตรวจสอบเอกสาร
๖. การนำเสนอหน้าชั้นเรียน
๗. การประเมินผล (นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินเพื่อนในกลุ่มและประเมินครูผู้สอน)
๘. ครูประเมินผลการเรียนของนักเรียน
๙. การรายงานผลการสอนต่อหัวหน้าแผนก รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาการศึกษาและผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ดทุก ๒ สัปดาห์ต่อครั้ง
๑๐. ผู้เรียนที่ขาดเรียนเกิน ๒ ครั้ง จะติดตามและแจ้งผู้ปกครองทั้งทางเอกสารและโทรศัพท์ โดยครูผู้สอน
๑๑. ผู้เรียนเขียนที่อยู่และเขียนผังสังเขป พร้อมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์

มือถือของผู้ปกครอง เพื่อการติดต่อ การเยี่ยมเยียน
ผู้ปกครอง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีปัญหาขาดเรียนบ่อย
มาเรียนสาย ขาดเรียนเป็นประจำ ขาดส่งงานแบบฝึกหัด

๑๒. สำหรับวิชาเขียนแบบก่อสร้าง แบบฝึกหัด
ที่กำหนดให้ ผู้เรียนจะต้องเขียนและจัดส่งตามวันเวลา
ที่กำหนด เพื่อการบันทึกคะแนนเป็นปัจจุบัน ครูผู้สอน
แจ้งหนังสือรายงานการส่งแบบฝึกหัด การขาดส่งงาน
ให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อติดตามและตักเตือนให้เอาใจใส่
ในการส่งงาน

๑๓. การสอนซ่อมเสริม ครูผู้สอนกำหนดวัน
เวลาในการเรียนซ่อมเสริม ในกรณีที่ผู้เรียนเรียน
ไม่ทัน ไม่เข้าใจในบทเรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การ
กำหนดสอนซ่อมเสริมโดยครูจะทำการสำรวจจำนวน
ผู้เรียน ที่เรียนซ่อมเสริม และขออนุญาตวิทยาลัยฯ
จัดสอน หลังจากการสอนเสร็จแล้วรายงานให้วิทยาลัย
ทราบ

๑๔. รายงานผลโครงการให้วิทยาลัยฯ ทราบ

**แนวคิดและหลักการที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแก้
ปัญหา**

ใช้หลักการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
“บูรณาการผสมผสาน Mind Mapping” ของ
ว่าที่ ร.ต.สมโชค เจริญการ (ครูต้นแบบปี พ.ศ. ๒๕๕๔)

เกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จ

การให้คะแนนในการวัดผล ให้กำหนดเกณฑ์
ของคะแนนตามวิธีการของการประเมินผลตามสภาพจริง
โดยกำหนดคะแนนรวมแต่ละรายวิชาเท่ากับ ๑๐๐

เวลาและสถานที่

ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๐ ณ แผนกวิชาช่างก่อสร้าง
แผนกวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม วิทยาลัยเทคนิค
ร้อยเอ็ด

ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. ว่าที่ ร.ต.สมโชค เจริญการ
๒. หัวหน้าแผนกวิชาช่างก่อสร้าง
๓. หัวหน้าแผนกวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นโครงการที่ครูผู้สอนมีความตั้งใจที่สอน
ในวิชาที่รับผิดชอบ ด้วยความสำนึกในหน้าที่ ตาม
จรรยาบรรณ ๙ ข้อ ของคุรุสภาที่กำหนดไว้และตาม
พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งนี้เพื่อให้
ผู้เรียน ดี เก่ง มีสุข มีความรู้ มีทักษะ สามารถนำ
ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จ
การศึกษา การสอนซ่อมเสริมตามระยะที่กำหนด การ
รายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ และ
เมื่อมีการติดตามการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด
ผลที่เกิดครูผู้สอนคาดว่าจะได้รับผลดังนี้

๑. นักเรียนจะพัฒนาการเรียนการสอนวิชา
ที่เกี่ยวข้องโดยปราศจากค่าระดับคะแนน ๐ และ ๑
(ภาคเรียนที่ ๑/๒๕๕๐)

๒. ผู้เรียนมีความสำนึกในหน้าที่การเรียน
ตามบทบาทของตนเอง

๓. ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและมี
ต่อความปรารถนาดีระหว่างครูกับผู้เรียน

นักเรียนนักศึกษาหลายคนที่หลงผิด ขาด
ความตระหนักและความสำนึกในหน้าที่ การให้โอกาส
กับลูกศิษย์ ให้กำลังใจ แทนที่จะไล่หนีเพราะขาดเรียน
หลายวัน หหมดสิทธิ์สอบแล้ว เชิญชวนให้ลูกศิษย์
กลับเข้าห้องเรียน สอนชดเชย สอนซ่อมเสริม ให้
กำลังใจ ติดตามการส่งแบบฝึกหัด ให้คะแนนแต่ละวิชา
ถ้าคุณครูมีปณิธานไว้อย่างนี้แล้ว ลูกศิษย์จะได้เกรด ๐
และ ๑ ในรายวิชา อันจะส่งผลให้สอบตกและออก
กลางคันได้อย่างไร

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม : แนวกรรมการศึกษาที่สร้างโอกาส และทางเลือกใหม่ในการสร้างสรรคคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุภรนา ปฐมวรชาติ*

...ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งของชีวิตและส่วนรวม คือ การศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญความมั่นคงเกือบทุกอย่างในบุคคลและประเทศชาติ ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาของอนุชนทุกระดับ จึงควรได้ทราบตระหนักในความสำคัญของงานที่ตนทำทั้งต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ผลสมบูรณ์ เต็มความมุ่งหวัง เจตนาของการศึกษานั้น กล่าวโดยสรุป ก็คือ การวางรากฐานที่ถูกต้องในตัวบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ทั้งปวง ที่สำคัญที่สุด คือ รากฐานด้านความรู้ ความรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักคิดตัดสินใจตามทางที่ถูกที่เป็นธรรม ที่สร้างสรรค์ ผู้จัดการศึกษาต้องดำเนินงานให้ได้ประโยชน์พร้อมดังนี้ จึงเรียกว่าได้ปฏิบัติการถูกต้องครบถ้วน เป็นการศึกษาแท้...

พระบรมราชาโฆวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียนที่สมควรได้รับรางวัลพระราชทาน
ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงห่วงใยเรื่องการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารและด้อยโอกาส ได้มีความเสมอภาคทางการศึกษา จึงได้เกิดโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของไทย ด้วยเงินทุนประเดิมพระราชทานจำนวน ๕๐ ล้านบาท ซึ่งได้เริ่มต้นการออกอากาศเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ และขยายมิติการใช้ประโยชน์ทางการศึกษาสู่โรงเรียนปลายทาง

ทั่วประเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู นักเรียนได้เรียนรู้สู่โลกการศึกษาในมิติใหม่โดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นับเป็นการให้บริการโทรทัศน์ทางการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนที่สนใจให้สามารถเข้ารับชมเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพและตามอัธยาศัยของโลกไร้พรมแดน

ปัจจุบันการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความตื่นตัวและเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น

* ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองมะม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๒

เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงาน
รับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) ขณะเดียวกันโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการรับรอง
มาตรฐานการศึกษาหรือมีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์
ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบ
ปัญหาการขาดแคลนครู ขาดการนำสื่อนวัตกรรมและ
เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึง
การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ
และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่
กำหนด ขณะเดียวกันมีโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการ
ศึกษาได้ตามมาตรฐานของ สมศ. มีอยู่จำนวนไม่น้อย
เช่นเดียวกันที่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา
สูงขึ้นเมื่อเทียบกับผลการประเมินภายนอกรอบแรก
ส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและได้
มาตรฐานคุณภาพของ สมศ.

การแสวงหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นผลจากการ
ขาดแคลนครู มีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับ
การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียมที่
ดำเนินการถ่ายทอดสดการจัดการเรียนรู้จากโรงเรียน
วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเสมือน
โรงเรียนต้นแบบในการสาธิตการสอนแบบครูมีอาชีพร
และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย

การจัดการศึกษา คือ เด็กดี มีสุข และเก่ง รวมถึง
การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
จัดหน่วยการเรียนรู้แบบสหบูรณาการ (Interdisplinary)
ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนทั้งนักเรียนต้นทาง
และปลายทาง การเรียนรู้แบบทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล
การเรียนรู้ที่เน้นความสนุกสนาน จูงใจให้นักเรียนสนใจ
บทเรียน การเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้
โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการสร้างวินัย
ในตนเอง เป็นต้น

โรงเรียนบ้านหนองมะม่วง เป็นโรงเรียน
ขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม
เขต ๒ ที่ประสบปัญหาการขาดแคลนครูไม่ครบชั้นเรียน
ครูบางท่านจึงต้องรับภาระการสอนแบบรวมชั้นเรียน
โรงเรียนได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยประสานการขอ
ความอนุเคราะห์อุปกรณ์และเครื่องรับสัญญาณ
ดาวเทียม จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
และดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอน
ทางไกลผ่านดาวเทียม มาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖
ได้ศึกษาทดลองใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
โดยเริ่มต้นจากชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ และขยาย
เป็นทุกชั้นเรียนระดับประถมศึกษาในปีการศึกษา
๒๕๔๘ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการ
สอนของครูควบคู่กับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนด้วยการนำสื่อการสอนทางไกลผ่าน
ดาวเทียมมาใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหา
การขาดแคลนครูเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการจัดการ
เรียนการสอนของครู การบริหารและการจัดการศึกษา
ของผู้บริหาร และคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้
แนวคิดการดำเนินงาน ดังนี้

๑) สร้างฐานการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนรู้
ให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข โดยมีจุดเน้นที่
ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน คือ การเปลี่ยนบทบาทของ
ผู้เรียนจากผู้คอยรับความรู้อย่างเดียวมาเป็นผู้เรียน
ที่มีความกระตือรือร้น แสวงหาความรู้และฝึกปฏิบัติ

เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดและทักษะด้านต่างๆ ตาม ศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนโดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม

๒) สร้างฐานการพัฒนาครูสู่มาตรฐานการเรียนการสอนในฐานะผู้จัดการเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ โดยมีจุดเน้นที่ต้องการให้เกิดกับครูผู้สอน คือ การเปลี่ยนบทบาทของครูไปสู่ผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมแก้ปัญหา กระตุ้น ชี้แนะ จัดให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังเรียนรู้อ่านสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

๓) สร้างฐานการพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารเชิงระบบ โดยมีจุดเน้นที่ต้องการให้เกิดกับโรงเรียน คือ มุ่งที่จะเสริมสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้บังเกิดประสิทธิผลด้านการบริหารงานวิชาการโดยการสร้างสรรค์คุณภาพการจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสอดแทรกกระบวนการเชิงระบบ คุณภาพ (PDCA) ไปสู่การดำเนินงานประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนสู่มาตรฐานการศึกษา

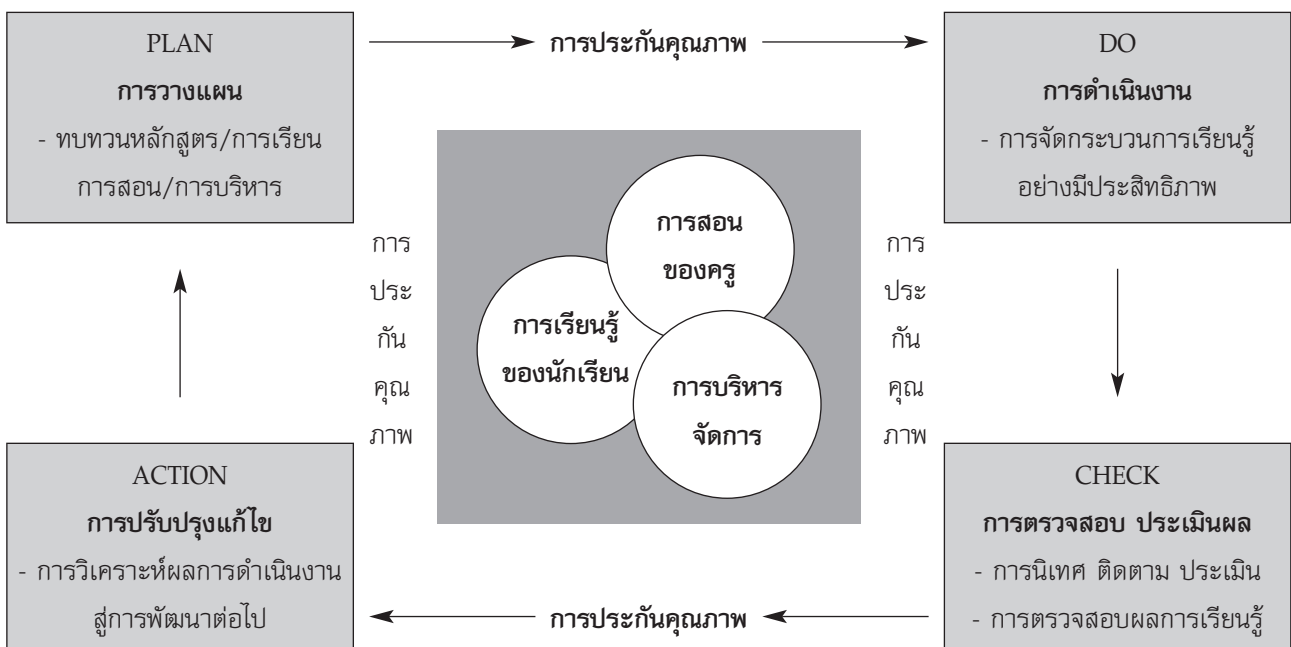
กระบวนการดำเนินงานสร้างสรรค์คุณภาพ การจัดการศึกษาเชิงระบบดังกล่าวข้างต้น มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยใช้ วงจรเดมมิง (Deming : PDCA) ดังนี้

ขั้นการวางแผน (Plan) โรงเรียนควรมีการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านการทบทวนหลักสูตร ควรมีการดำเนินการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย

๑) โครงสร้างหลักสูตร ประเด็นที่ควรพิจารณา ได้แก่

๑.๑) จำนวนชั่วโมง : ปี ของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นอย่างไร ซึ่งโรงเรียนสามารถพิจารณาได้จากตารางสอนที่ปรากฏในคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนในหลักสูตรเพื่อสะดวกต่อการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียน

๑.๒) หน่วยการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นอย่างไร ซึ่งโรงเรียนสามารถพิจารณาได้จากหน่วยการเรียนรู้ ที่ปรากฏอยู่ในคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น

โครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระของแต่ละภาคเรียนมีจำนวนกี่หน่วยๆ ละกี่ชั่วโมง โรงเรียนจะต้องตัดสินใจเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีหน่วยใดบ้าง และออกอากาศระหว่างวันและเวลาใดบ้าง

๑.๓) มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใดบ้าง เพื่อเตรียมสู่การวัดผลการเรียนรู้

๒) จัดทำกรอบการเรียนรู้รายชั่วโมง ประเด็นที่ควรพิจารณา ได้แก่

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนตัดสินใจใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วยหน่วยใดบ้างในหลักสูตรตลอดภาคเรียน เพื่อเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ว่าครูจะสอนโดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม เรื่องใด และจะสอนโดยครูหรือวิธีอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สื่อ CAI) ในเรื่องใดบ้างตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามรูปแบบของสถานศึกษาที่ควรปรับให้มีความยืดหยุ่นและความสะดวกต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแผนการเรียนรู้ที่ลงรายละเอียดมากนักและควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น ๑) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ๒) หัวข้อเรื่องที่สอน ๓) มาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้อง ๔) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และ

๕) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ชั้นเตรียมการจัดการเรียนรู้ควรทำอย่างไรบ้าง เช่น การเตรียมนักเรียน การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การแนะนำวิธีการเรียนรู้/การแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ชั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมควรทำอย่างไรบ้าง เช่น การนำเข้าสู่วิทยาลัย/เตรียมความพร้อมก่อนชมรายการ และการเรียนรู้จากการชมรายการโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ชั้นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เช่น การซักถามสาระสำคัญหรือความรู้ที่ได้จากการเรียน/การนำสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือประเด็นที่สงสัยที่ได้จากการเรียนมาอภิปราย/การให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการเรียนรู้/การมอบหมายงานให้นักเรียนปฏิบัติ (เป็นกลุ่ม/รายบุคคล) และขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ควรทำอย่างไรบ้าง เช่น การสรุปสาระสำคัญหรือความรู้ที่ได้จากการเรียน การตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน การค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นต้น

๓. ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ส่งเสริมการนำเทคนิคการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาช่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้ เช่น เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการสรุปความรู้ด้วยแผนที่ความคิด รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สภาพปัญหาการสอนของครู เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

ขั้นการดำเนินงาน (Do) โรงเรียนควรมีการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ครูดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม

แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงที่จัดทำขึ้นที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามขั้นตอนการวางแผนข้างต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนอาจผสมผสานเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้อย่างมีระบบ เช่น วิธีการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) วิธีการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ วิธีการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเทคนิคดังกล่าวนี้ มีมากมายหลายแบบที่ครูควรศึกษาเพิ่มเติมและพิจารณานำมาเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ สนุกสนานและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ทั้งนี้ผู้บริหารควรติดตามเอาใจใส่โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพปัญหาการสอนของครู เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่ประสบความสำเร็จ แนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูผู้สอน รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นการตรวจสอบ ประเมินผล (Check)

โรงเรียนควรมีการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ผู้บริหารควรติดตามตรวจสอบการปฏิบัติของครู จากบันทึกการสอน แนวทางการติดตามช่วยเหลือและพัฒนาหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูบันทึกลงในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ต่อไป โดยผู้บริหารจัดทำเป็นบันทึกเพื่อสรุปจัดการศึกษาแล้วได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคสิ่งใดบ้าง นักเรียนได้รับการพัฒนาแล้วเป็นอย่างไร

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาส่งเสริมและพัฒนากิจการการเรียนการสอนของครู และส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ต่อไป

ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Action) โรงเรียนควรมีการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ดำเนินการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสะท้อนสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป ได้แก่ การรายงานประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่สอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม รวมถึงผลที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ได้แก่ การปฏิรูปการสอนของครู การปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน การปฏิรูปการบริหารจัดการ มีผลการดำเนินงานได้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพหรือไม่ มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ผ่านมานั้น นอกจากจะช่วยบรรเทาแก้ปัญหาขาดแคลนครูของโรงเรียนขนาดเล็กแล้ว ยังเป็นการสร้างโอกาสของโรงเรียนให้เกิดประสบการณ์ การสร้างสรรค์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้นด้วยนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกใหม่ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นและด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ที่ในหลวงทรงประทานแก่การศึกษาของประเทศไทยให้ก้าวไกลสู่สากลประชาชนคนไทยทุกคนควรน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระเจ้าอยู่หัวของเรา เพื่อร่วมสร้างสรรค์รากฐานของชีวิตและสังคมให้รอดพ้นวิกฤติปัญหาต่างๆ ของชาติด้วยการทำความดี เริ่มที่ตัวเราและพัฒนางานที่ตนรับผิดชอบให้บังเกิดประสิทธิผลอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง...

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "แหล่งเรียนรู้ในเขตทิววัฒนา"

เยาวนาฏ วรรณศิริ*

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

ลักษณะวิชา

รหัสและชื่อวิชา ท ๔๐๒๑๐ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นทิววัฒนา

สภาพรายวิชา วิชาเพิ่มเติม

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์/ภาค รวมเวลา ๒๐ สัปดาห์ ๔๐ ชั่วโมง

จาก ประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ ทำให้ผู้เขียนทราบว่า การทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้น จะต้องมีการพัฒนาในทุกๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และวิธีการวัด

และประเมินผล เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละปี

สิ่งที่จะแนะนำให้ผู้ที่กำลังจะทำหลักสูตรท้องถิ่นได้เริ่มต้น เพราะบางโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก แต่ไม่ทราบว่าจะนำมาเป็น

* โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

หลักสูตรได้อย่างไร ผู้เขียนได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน จึงได้บทสรุป ดังนี้

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

๑. ต้องนำเสนอให้โรงเรียนทราบอย่างเป็นทางการด้วยลายลักษณ์อักษร

๒. สืบหาข้อมูลในท้องถิ่นว่ามีแหล่งเรียนรู้ใดบ้าง เช่น เขตทวิพัฒนามีแหล่งเรียนรู้

๒.๑ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทวิพัฒนา ผู้เรียนจะได้ศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาวทวิพัฒนา ภูมิปัญญาของชาวบ้าน อาชีพ

๒.๒ บ้านพิพิธภัณฑ์ ผู้เรียนจะได้ศึกษา วิถีชีวิตของชาวทวิพัฒนา อาชีพดั้งเดิม

๒.๓ โรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่แห่งที่ ๒ กรุงเทพฯ ผู้เรียนจะได้ศึกษา วิถีแห่งชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงกับชีวิตประจำวัน

๒.๔ วัดปรณาวาส ผู้เรียนจะได้ศึกษา ตำนานของโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ของชาวทวิพัฒนา เช่น ตำนานของศาลาธรรมสพน์ ตำนานหลวงพ่อดินทร์-จันทร์ ประวัติวัดสมัยรัชกาลที่ ๔ ประวัติคลองทวิพัฒนา ฯลฯ

๒.๕ ถนนอุทยาน (ถนนอักษร) ผู้เรียนจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมา บุรณการกับวิชาสังคม ศึกษาเรื่อง สงครามโลกครั้งที่ ๒

๒.๖ แหล่งเรียนรู้โรงเรียนคลองตันไทร ผู้เรียนจะได้ศึกษาเพลงพื้นบ้าน “เพลงขอทานกระยา-

สารท” ซึ่งผู้ถ่ายทอดเป็นปราชญ์ชาวบ้านชื่อ คุณตาสีสาร่าพึง

๒.๗ แหล่งเรียนรู้บ้าน คุณลุงสมิน บำรุงพืช ซึ่งเป็นปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เรียนจะได้ศึกษาประวัติ และวิธีการประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

หลังจากเก็บข้อมูลภาคสนามเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปสอบถามกับผู้รู้ ปราชญ์ท้องถิ่น คนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่น จนได้ข้อมูลที่ถูกต้องมีผู้รับรองแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ

๓. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

๔. เลือกสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่

๔.๑ สาระที่ ๒ : การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ สาระที่ ๔ : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท ๔.๒ : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

๕. พิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่จะทำหลักสูตร ในที่นี้คือ ช่วงชั้นที่ ๔ โดยเลือกเฉพาะข้อที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ที่จะจัด คือ การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วงชั้นที่ ๔ กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ ๔ สาระที่ ๒ : การเขียน มาตรฐานที่ ๒.๑

ข้อ ๑ สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ
เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าว
เขียนแสดงทัศนะ เขียนบันทึกคดี
สารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์และ
เขียนเชิงวิชาการ ใช้กระบวนการ
เขียนพัฒนางานเขียน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ ๔ สารที่ ๔ :
หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท ๔.๒

ข้อ ๓ ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์
ต่อส่วนรวมและพัฒนาบุคลิกภาพ
สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี
และวัฒนธรรม ชื่นชมผู้ใช้ภาษาไทย
ถูกต้องมีวัฒนธรรมมีคุณธรรมใน
การใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการ
ต่างๆ ในสังคม

๖. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้นและสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น

๗. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

๘. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการ
เรียนรู้กับสาระการเรียนรู้

๙. จัดทำคำอธิบายรายวิชา ในวิชานี้ คือ

ศึกษาค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
ทวิวัฒนา ซึ่งประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทวิวัฒนา
บ้านพิพิธภัณฑ์ วัดปุณณวาส โรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่
ถนนอุทยาน โรงเรียนคลองตันไทร บ้านคุณสมิณ

บำรุงพืช โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาเขียนงาน
เชิงสร้างสรรค์ และเชิงวิชาการได้ถูกต้องตามหลัก
การใช้ภาษา โดยใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน
อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถนำเสนอ
ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่อง ขนบธรรมเนียม
ประเพณีของท้องถิ่น เพลงพื้นบ้าน ความเป็นอยู่
อย่างพอเพียง ตำนาน เรื่องเล่า วิถีชีวิต ปราชญ์
ท้องถิ่น มาเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งที่มี
ในท้องถิ่นตน ทำให้เกิดความซาบซึ้งความภาคภูมิใจ
ในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมา จนเกิดความรักและ
หวงแหนพร้อมที่จะอนุรักษ์สิ่งที่ดีไว้เพื่อท้องถิ่นตน

๑๐. จัดทำขอบข่ายเนื้อหาให้ละเอียด เช่น

๑๐.๑ เรื่อง “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทวิวัฒนา”

๑๐.๑.๑ ศึกษาขนบธรรมเนียม
ประเพณีของชาวทวิวัฒนา

๑๐.๑.๒ ศึกษาคุณค่า

๑๐.๑.๓ เปรียบเทียบวิถีชีวิต
ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

๑๐.๑.๔ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง

๑๐.๑.๕ สิ่งที่ควรอนุรักษ์

๑๑. กำหนดการวัดและประเมินผล ส่วนมาก
ใช้เกณฑ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๔ ให้มีผลการเรียนรู้ ๘ ระดับ

๑๒. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตั้งชื่อให้คล้องจองกัน
ดังนี้

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	จำนวนชั่วโมง
๑	ศึกษางานบรรพบุรุษ (พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น)	๕
๒	ริบจุตวิถีไทย (บ้านพิพิธภัณฑ์)	๕
๓	ใส่ใจในตำนาน (วัดบูรณาวาส)	๕
๔	สืบสานงานพระราชดำริ (โรงเรียนเกษตร)	๕
๕	อุกฤษฏสงครามโลก (ถนนอุทยาน)	๕
๖	อุปโลกน์เพลงขอทาน (เพลงขอทานกระยาสารท)	๕
๗	เล่าขานประวัติปราชญ์ (ประวัติและผลงานปราชญ์)	๖
๘	อย่าพลาดการประเมินผล (ทดสอบ)	๔

๑๓. จัดทำโครงการสอนระยะยาว

๑๔. จัดทำแผนการเรียนรู้ (ไม่มีแบบที่ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้ตามความแตกต่างระหว่างผู้เรียน แต่ที่สำคัญต้องบันทึกหลังแผนการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนา ส่วนการวัดและประเมินผลให้วัดด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความรู้สึนึกคิด ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ส่วนคุณธรรมจริยธรรม อาจเป็นข้อเดียวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็ได้)

๑๕. สื่อการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ขอแนะนำให้นำนักเรียนออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทุกที่ โดยเชิญผู้รู้ให้ผู้เรียนได้สัมภาษณ์ มอบหมายให้ผู้เรียน ศึกษาหาความรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม แล้วนำเสนอด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น นำเสนอโดยใช้สื่อนวัตกรรม การสร้างองค์ความรู้ด้วยการจัดนิทรรศการ การเชิญวิทยากรมาสอนในชั้นเรียน สามารถทำได้หลายรูปแบบ ตามแต่ผู้เรียนจะคิดสร้างสรรค์

๑๖. การวัดและประเมินผล ให้ประเมินตามสภาพจริง เช่น แบบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม แบบประเมินวัดคุณภาพของงาน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ที่ได้เสนอมาดังแต่ต้น เป็นเพียงตัวอย่างพอสังเขป โดยตัดรายละเอียดออกบางส่วน เช่น ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต่างๆ ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้เขียนต้องการเชิญชวนให้คุณครูที่มีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเห็นว่่านักเรียนควรพึงได้ศึกษา เพื่อสะท้อนสิ่งที่ดีในอดีตออกมาให้นักเรียนได้เปรียบเทียบกับปัจจุบัน และได้ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งที่บรรพบุรุษของเราได้เฝ้าหวงแหน ให้นักเรียนรู้ว่าการเป็นคนไทยจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ท่านใดที่สนใจโปรดติดต่อสอบถามได้ที่ชื่อ และโรงเรียนที่ปรากฏข้างบน ผู้เขียนขอรับรองว่าท่านจะสนุกกับงานพัฒนาหลักสูตร และสิ่งที่สำคญนักเรียนจะเรียนรู้ด้วยความสนุกและสามารถเป็นนักวิจัยได้ตั้งแต่ยังเยาว์ รู้จักค้นคว้า วิเคราะห์ ปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ด้วยการสัมภาษณ์ รู้จักใช้ภาษา รู้จักมารยาทและสังคมไทย สรุปว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างแน่นอน

หนังสือดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๑

พณิดา บัวมณี

ปีงบประมาณ ๒๕๕๑ เป็นอีกปีหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดประกวดหนังสือดีเด่น โดยมุ่งส่งเสริมการผลิตหนังสือภาษาไทย ซึ่งประพันธ์และวาดภาพประกอบโดยคนไทย พิมพ์โฆษณาในประเทศไทย ให้มีคุณภาพดี มีสารประโยชน์ รวมทั้งเป็นการสนับสนุนให้อ่านได้เลือกหนังสือที่เหมาะสมมาอ่าน เพื่อช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยหนังสือที่ส่งเข้าประกวดในปีนี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓ กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐๖ เรื่อง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าปีที่ผ่านมา ที่มียอดหนังสือส่งเข้าประกวดทั้งสิ้น ๔๕๒ เรื่อง โดยหนังสือที่สำนักพิมพ์ให้ความสนใจส่งเข้าประกวด ๓ อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก จำนวน ๘๗ เรื่อง กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ ๓-๕ ปี จำนวน ๖๙ เรื่อง และกลุ่มหนังสือสารคดี จำนวน ๖๘ เรื่อง

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าสำนักพิมพ์ต่างๆ ให้ความสนใจในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ทำให้เป็นโอกาสอันดีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถเลือกหาหนังสือที่ดีมีคุณภาพให้เหมาะสมกับบุตรหลานได้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการที่มีหนังสือที่เหมาะสมตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กนั้นยังสามารถช่วยพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการปลูกฝังให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่านได้อีกด้วย เนื่องจากหนังสือเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของคนและสังคมให้ดีขึ้นได้ ดังนั้นการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองปลูกฝังให้เด็กในวัยนี้มีนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัยแล้ว ก็จะทำให้เกิดเป็นนิสัยรักการอ่านที่จะติดตัวเด็กไปตลอด

สำหรับปีนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาตัดสินหนังสือที่ส่งเข้าประกวดทั้งหมด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ รวมทั้งคุณสมบัติของหนังสือที่ส่งเข้าประกวด ผู้เขียนขอแนะนำหนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่นแยกเป็นกลุ่มตามประเภทหนังสือที่ส่งเข้าประกวดพร้อมคำนิยม ดังนี้

๑. กลุ่มหนังสือสารคดี หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่
“เดินสู่อิสราภาพ”

ผู้ประพันธ์ : ประมวล เพ็งจันทร์

สำนักพิมพ์ : สุขภาพใจ

หนังสือ เรื่อง “เดินสู่อิสราภาพ” เป็นหนังสือที่เล่าเรื่อง
ชุดงควัตร คือ การเดินทางไกลด้วยเท้าแต่ผู้เดียว เพื่อมุ่งหวังค้นหาคุณธรรม
ที่หาได้ยากในคนยุคปัจจุบัน โดยผู้เขียนต้องอดทนทั้งทางกายและทางจิตใจ
แต่ตลอดการเดินทางไกลนี้เขาได้รับความเมตตาอารีจากประชาชน ทำให้
ได้ประจักษ์ว่าการปฏิบัติธรรมตามแนวทางชุดงควัตรโดยไม่ยึดติดหรือ
แสวงหาลาภ ยศ สรรเสริญนี้ช่วยลดกิเลส คือความโลภ โกรธ หลง
นั่นคือเกิดอิสรภาพทั้งทางกายและใจ

๒. กลุ่มหนังสือนวนิยาย หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่
“มัลลีสามชาย”

ผู้ประพันธ์ : ว.วินิจฉัยกุล

สำนักพิมพ์ : ศรีสรา

หนังสือเรื่อง “มัลลีสามชาย” เป็นเรื่องราวของสตรีที่มีชีวิต
ยืนยาวถึง ๕ แผ่นดิน ผู้ซึ่งประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องตัดสินใจแต่งงาน
ถึง ๓ ครั้ง อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับในสังคมยุคนั้น แต่ผู้เขียนได้
นำเสนอมุมมองใหม่ว่าคุณค่าของสตรีอยู่ที่การครองตน แม้จะแต่งงาน
หลายครั้ง ก็ไม่ลดทอนคุณค่าของผู้หญิง โดยสาระของเรื่องชี้ให้เห็นว่า
ความไม่ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมจะ
ทำให้บุคคลนั้นมีแต่ความตกต่ำ ตรงกันข้ามกับผู้ที่ดำรงตนอยู่ในกรอบของ
ศีลธรรม มีความซื่อตรง ก็จะได้พบความสุขและผ่านพ้นอุปสรรคได้ในที่สุด

๓. กลุ่มหนังสือกวีนิพนธ์ หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่
“บนผืนแผ่นดินเกิด”

ผู้ประพันธ์ : วรุณี รักติบุรุษ

สำนักพิมพ์ : -

หนังสือเรื่อง “บนผืนแผ่นดินเกิด” เป็นผลงานที่ผู้สร้างสรรค์
เสนอทัศนคติที่ติดสอสังคมและแผ่นดินเกิด โดยนำเสนอแบบเนื้อหาสาระ
เกี่ยวกับสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ที่มนุษย์ต้องเผชิญ
กับปัญหาทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยม รวมทั้งปัญหาความรุนแรง
และภัยอันตรายต่างๆ ตลอดจนภัยพิบัติที่กระทบโลกและชีวิตมนุษย์ ทำให้
ต้องเฝ้าหวาดพิงแห่งความสุขสงบ โดยผู้สร้างสรรค์เสนอผลงานแบบนี้หลักเกณฑ์
ของร้อยกรองประกอบด้วย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย ซึ่งรักษา

ระเบียบฉันท์ลักษณะอันเป็นแบบฉบับได้อย่างเคร่งครัด ได้เสนอแนวคิดอันเป็นทางแก้ปัญหของสังคมเพื่อให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างปัญญาแก่ผู้อ่านในการดำรงชีวิตเพื่อให้หลีกเลี่ยงปัญหาและนำไปสู่ความสุขความสำเร็จ

๔. กลุ่มหนังสือรวมเรื่องสั้น หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “**กรณีศึกษาเรื่องลูกแกะพันผุ**”

ผู้ประพันธ์ : ชาตวุฒิ บุญยรักษ์

สำนักพิมพ์ : หมูเพนกวิน

หนังสือเรื่อง “**กรณีศึกษาเรื่องลูกแกะพันผุ**” เป็นผลงานรวมเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาร่วมสมัย จำนวน ๑๐ เรื่อง โดยประมวลเรื่องราวที่น่าสนใจชั่วลัทธิกระแสสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๐ เป็นส่วนใหญ่ เรื่องราวร่วมสมัยเหล่านี้ถูกจัดวางเป็นพื้นหลังของเรื่อง ผสมผสานกับการใช้จินตนาการสร้างเรื่องประกอบอย่างมีเหตุมีผล ในด้านการนำเสนอความคิด แม้สังคมไทยในช่วงดังกล่าวค่อนข้างจะมีความคิดขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้แต่งไม่ได้เอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง กลับนำเสนอข้อคิดถึงเหตุการณ์ต่างๆ ว่า เกิดจากการขาดที่พึ่งทางใจ ขาดความเชื่อมั่นในชีวิต ในระบบการเมือง ในสภาพสังคมที่เป็นอยู่

๕. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ ๓-๕ ปี หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “**ทายซี ทายซี ฉันคือใคร**”

ผู้ประพันธ์ : ตูลย์ สุวรรณกิจ

สำนักพิมพ์ : แพรวเพื่อนเด็ก

หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “**ทายซี ทายซี ฉันคือใคร**” เป็นหนังสือสารคดีให้ความรู้เกี่ยวกับสมเสร็จ เขียนในลักษณะเป็นปริศนาให้ทาย ขวนให้ผู้อ่านสนใจ ใคร่ครวญคิด และติดตามเรื่องไปจนจบ โดยใช้การเปรียบเทียบกับลักษณะที่เหมือนกันของสัตว์ ๑๑ ชนิด แนวคิดเพื่อต้องการสอนให้เด็กรู้จักสมเสร็จ โดยเริ่มเปรียบเทียบจากลักษณะภายนอกของสัตว์ปริศนา ที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย ไปจนถึงพฤติกรรมและความสามารถเฉพาะตัวของสัตว์ปริศนา เรื่องมีความเด่นในจุดที่มีการใช้ภาพสัตว์เข้ามาประกอบ ทำให้เรื่องสนุกชวนอ่านและมีลูกเล่นที่แทรกอยู่ในตัว แนวการเขียนมีลักษณะเป็นคำคล้องจอง สำนวนภาษาที่ใช้ง่าย สั้น และกระชับ การวางตัวอักษรอ่านง่ายและชัดเจน

๖. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็ก อายุ ๖-๑๑ ปี (บันเทิงคดี) ไม่มีหนังสือเล่มใดสมควรได้รับรางวัล

๗. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็ก อายุ ๖-๑๑ ปี (สารคดี) ไม่มีหนังสือเล่มใดสมควรได้รับรางวัล

๘. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๔ ปี (บันเทิงคดี)

หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร้บ้าน”

ผู้ประพันธ์ : ชนประเสริฐ คินทรักษ์

สำนักพิมพ์ : พิมพ์บูรพา

หนังสือ เรื่อง “บันทึกสี่เท้าจากหัวใจผู้ไร้บ้าน” เป็นบันทึกจากประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตของ “ซีเปีย” สุนัขที่ถูกทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ ต้องพเนจรไปจนกระทั่งพบแม่ที่ใจดี มีเมตตา จึงได้อยู่กับครอบครัวที่มีทั้งเพื่อนและพี่น้องที่เป็นสุนัขด้วยกันอีกหลายตัว รวมทั้งเพื่อนบ้านที่มีเมตตาต่อสัตว์เลี้ยงแสนรัก เป็นเรื่องราวของการผจญภัยที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนานอยู่ตลอดเวลา โดยผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้สึกของสัตว์เลี้ยงที่น่ารักได้อย่างชัดเจน ร่าเริง และอบอุ่นด้วยความจริงใจ โดยใช้ภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และได้สาระตามที่คุณเขียนตั้งใจนำเสนอ ทั้งยังมีภาพประกอบที่สวยงามอีกด้วย

๙. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๔ ปี (สารคดี)

หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “ข ช้าง กับ ค คน”

ผู้ประพันธ์ : ศรัณย์ ทองปาน

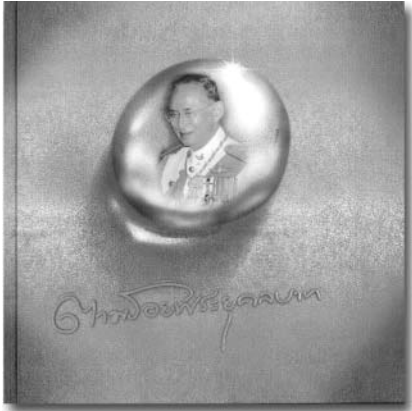
สำนักพิมพ์ : สารคดี

หนังสือสารคดี เรื่อง “ข ช้าง กับ ค คน” เป็นหนังสือที่รวบรวมสาระ และเกร็ดความรู้ที่หลายคนไม่เคยรู้มาก่อน เช่น ต้นตระกูลช้าง วิธีจับช้าง การรบหลังช้าง เป็นต้น รวมถึงความหมายของช้างในเชิงสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของช้างในด้านต่างๆ เช่น มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง เป็นต้น นับได้ว่าหนังสือเรื่อง “ข ช้าง กับ ค คน” นอกจากจะเป็นหนังสือสารคดีที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของช้างได้อย่างละเอียดละไมแล้วยังช่วยเปิดมุมมองให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของช้างเพื่อสืบสานเอกลักษณ์ของชาติต่อไป อีกทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยรักษาและส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวกับช้าง ก่อให้เกิดความสนใจช้างซึ่งเป็นสัตว์มงคล

๑๐. กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๔ ปี (บทร้อยกรอง)

ไม่มีหนังสือเล่มใดสมควรได้รับรางวัล

๑๑. กลุ่มหนังสือสวยงามทั่วไป หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น

ได้แก่ “ตามรอยพระยุคลบาท”

ผู้ประพันธ์ : ดนัย จันทรเจ้าฉาย

สำนักพิมพ์ : ดีเอ็มจี

หนังสือ “ตามรอยพระยุคลบาท” เป็นหนังสือสวยงามที่มีคุณค่า จัดพิมพ์ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประมวลพระบรมฉายาลักษณ์ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ ตั้งแต่สมัยยังทรงพระเยาว์ถึงปัจจุบัน มีภาพส่วนหนึ่งที่มีคุณค่าในด้านสุนทรียศิลป์ มีความงามเป็นพิเศษ ได้แก่ ภาพที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงาน ภาพจิตรกรรมสีน้ำมันฝีพระหัตถ์ ซึ่งแสดงพระอัจฉริยภาพที่ทรงได้รับพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” ภาพในโครงการตามพระราชดำริ แสดงให้เห็นน้ำพระราชหฤทัยทรงพระเมตตา อันเปี่ยมล้นที่พระองค์พระราชทานแก่พสกนิกรอย่างต่อเนื่องยาวนาน พร้อมพระราชประวัติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ แต่ละภาพแสดงประสิทธิภาพของผู้สร้างสรรค์ที่สามารถจัดทำหนังสือได้อย่างสวยงามและมีคุณภาพ

การพิมพ์ พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตด้าน ภาพสวยงามคมชัด ให้สีสม่ำเสมอ มีความงามอย่างต่อเนื่องทั้งภาพด้านซ้ายและด้านขวาที่เป็นภาพเดียวกัน

ภาพหน้าปก เป็นภาพพระบรมฉายาลักษณ์ปั้มนูนสีทอง จัดวางองค์ประกอบภาพบนพื้นปกสีน้ำตาลประสานทอง เบื้องหลังพระบรมฉายาลักษณ์มีแสงจุดประกายแสดงถึงพระบารมีที่แผ่ไพศาลปกป้องคุ้มครองอาณาประชาราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร ชื่อเรียงพิมพ์ปั้มนูนสีทองดูงามสง่า สอดคล้องกับองค์ประกอบของภาพ

ภาพประกอบ เป็นภาพถ่ายสวยงาม มีคุณค่า มีความงามเป็นพิเศษ

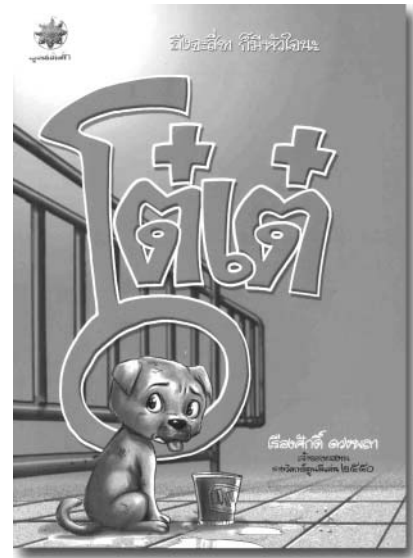
การจัดรูปเล่ม ปกแข็ง ขนาด ๘ หน้ายกพิเศษ รูปเล่มแข็งแรงทนทาน เป็นวรรณกรรมสีน้ำตาลประสานทอง เข้าเล่มเย็บกี่ประณีตแน่นหนา มีกล่องใส่หนังสือ ทำด้วยกระดาษแข็ง มีความทนทาน ปักชื่อหนังสือด้วยไหมสีทองตัวนูนบนพื้น กล่องสีน้ำตาล ภายในบุฉนวนสีครีมเพื่อการเก็บรักษา ปักตราสัญลักษณ์พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๕๔

๑๒. กลุ่มหนังสือการ์ตูนและหรือนิยายภาพ หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “โตเต้”

ผู้ประพันธ์ : เรื่องศักดิ์ ดวงพลา

สำนักพิมพ์ : มุลนิธิเด็ก โดยสถาบันการ์ตูนไทย มูลนิธิเด็ก

หนังสือ เรื่อง **“โตเต้”** เป็นหนังสือที่ผู้ประพันธ์นำเรื่องราวของสุนัขซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่คนไทยส่วนใหญ่นักและมีความผูกพัน โดยใช้การ์ตูนในการดำเนินเรื่องให้ลูกสุนัขพลัดหลงกับเจ้านาย และซัดเซพเนจรไปในที่ต่างๆ อย่างตื่นเต้น เผชิญกับชะตากรรมที่ต้องถูกรังแกจากสุนัขเจ้าถิ่น และคนที่ไม่รักสุนัข จนได้พบกับเจ้านายคนใหม่ที่รักและปกป้องดูแลให้ปลอดภัย จนในที่สุดก็ได้พบกับเจ้านายคนเดิมที่ให้ความรัก เอาใจใส่ และกลับมามีความสุขเช่นเดิม ท้ายเล่ม ผู้ประพันธ์สอดแทรกเกร็ดความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และยังได้สะท้อนภาพสังคมการอยู่ร่วมกันในสังคม

๑๓. กลุ่มหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่น ได้แก่ “สังข์ทอง”

ผู้จัดทำคำบรรยายประกอบภาพ : ๑. สุกัลลักษณ์ พูนสินบุรณะกุล

๒. พัชร มีสุคนธ์

๓. รัตนา คชนาท

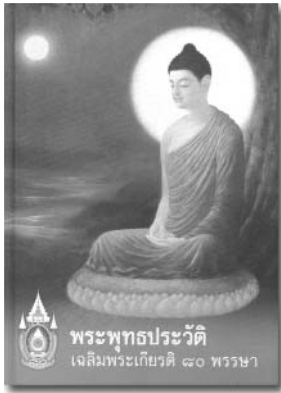
สำนักพิมพ์ : ห้องเรียน

หนังสือ **“สังข์ทอง”** เป็นหนังสือนิทานไทยที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์ดัดแปลงจากเค้าโครงเรื่องเดิมในสมัยอยุธยา เป็นบทละครนอก เนื้อเรื่องให้อารมณ์และความรู้สึกที่แสดงความเป็นไทย สะท้อนค่านิยมที่คนเรามักมองคนอย่างผิวเผินเพียงรูปลักษณ์ภายนอก มิได้ดูให้ลึกซึ้งถึงจิตใจและคุณค่าภายในที่มีความกตัญญู เป็นผลงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ผนวกความรู้ในหลักการของศิลปะที่เป็นสากลผสมผสานให้เข้ากับความเป็นไทย ภาพประกอบที่นำเสนอเป็นภาพสวยงามให้ความรู้สึกคล้อยตามเนื้อเรื่อง เช่น ความรู้สึกแสดงความรัก ความสงสาร ความสนุกสนาน ทุกภาพสามารถชักจูงผู้อ่านให้อารมณ์คล้อยตาม

การพิมพ์ พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตด้าน เทคนิคการพิมพ์ดีเยี่ยม ตัวหนังสือคมชัด อ่านง่าย สะอาดตา มีการจัดแบ่งวรรคตอนเพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่าน

ภาพหน้าปก ใช้เทคนิคพิมพ์ภาพหุ่น แรเงา จัดวางองค์ประกอบของภาพได้เหมาะสมลงตัว บนพื้นปกสีน้ำเงิน และสีขาว

ภาพประกอบ เป็นภาพเขียนศิลปะ สะท้อนความเป็นไทยได้
เหมาะสมลงตัว ภาพต่อเนื่อง ภาพหน้าซ้ายและหน้าขวา ให้สีสม่ำเสมอ

การจัดรูปเล่ม ปกแข็ง ขนาด ๘ หน้ายก ความหนา ๓๖ หน้า
รูปเล่มแข็งแรงทนทาน เข้าเล่ม เย็บกี่ ประณีตแน่นหนา ภาพสวยงาม
คมชัด

สำหรับหนังสือที่ได้รับรางวัลชมเชย มีจำนวน ๓๓ เรื่อง ดังนี้

กลุ่มหนังสือสารคดี จำนวน ๓ เรื่อง คือ เบื้องหน้าเบื้องหลัง
บัลลังก์อังกฤษ (ยุคเก่า-ยุคใหม่) พระพุทธประวัติเฉลิมพระเกียรติ
๘๐ พรรษา หนึ่งวงในดวงจันทร์

กลุ่มหนังสือนวนิยาย จำนวน ๓ เรื่อง คือ กาลมรณะ
 รอยไหม หัวใจพระเจ้า

กลุ่มหนังสือกวีนิพนธ์ จำนวน ๓ เรื่อง คือ มหาทะเล
 รายงานจากหมู่บ้าน วรารรรถ

กลุ่มหนังสือรวมเรื่องสั้น จำนวน ๓ เรื่อง คือ กล้วยหอม
ในร้านเคเอฟซี มาตุภูมิเดียวกัน เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็น
เรื่องจริงมากกว่า

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ ๓-๕ ปี จำนวน ๓ เรื่อง คือ
 การกระหายกับเหยือกน้ำใสใบโต ค้างคาว ค้างคีน สามพี่น้อง

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็ก อายุ ๖-๑๑ ปี (บันเทิงคดี) จำนวน
๒ เรื่อง คือ นิทานใต้ต้นกร่าง เล่นต่อตัว

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็ก อายุ ๖-๑๑ ปี (สารคดี) จำนวน ๑ เรื่อง
คือ ตวัดเส้นเป็นการ์ตูนรูปคน

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๘ ปี (บันเทิงคดี) จำนวน
๓ เรื่อง คือ ด้วยปีก...และถั่วพู ฟังเสียงดอกไม้ทักทายกัน
 มิตรภาพสองฝั่งโขง

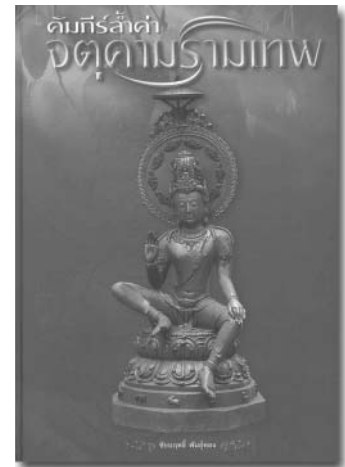
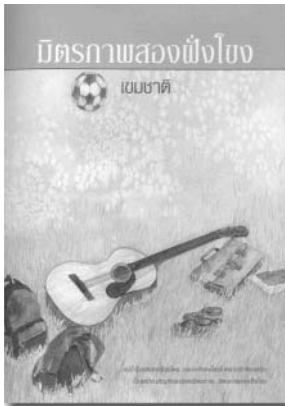
กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๘ ปี (สารคดี) ไม่มี
รางวัลชมเชย

กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ ๑๒-๑๘ ปี (บทร้อยกรอง)
จำนวน ๓ เรื่อง คือ ดอกเอ๋ยดอกสร้อย นิทานอีสปคำกลอน
๒๐๐๗ สองใจ

กลุ่มหนังสือการ์ตูน และหรือนิยายภาพ จำนวน ๓ เรื่อง คือ
 เจาะตำนานพญานาค ปรีศณาลีลบัปพิภพบาดาล มหาเทพกู้แผ่นดิน
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช บทที่ ๓ อีสราภาพสู่แผ่นดิน ลั่นชกแห่ง
ความทรงจำ

กลุ่มหนังสือสวยงามทั่วไป จำนวน ๓ เรื่อง คือ 📖 คัมภีร์ล้ำค่า
 จตุคามรามเทพ 📖 พระพุทธประวัติเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
 📖 มรดกไทย มรดกโลก

กลุ่มหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก จำนวน ๓ เรื่อง คือ 📖 จิตรลดา
 📖 พลังงานลม 📖 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

การประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหนังสือที่ได้รับรางวัลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสำนักพิมพ์ได้มีการพัฒนาปรับปรุงหนังสือให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริโภคที่มีโอกาสในการคัดสรรหนังสือที่ดีมีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการต่อไป แต่ยังมีข้อบกพร่องที่พบเห็นจากหนังสือที่ส่งเข้าประกวด เช่น การพิสูจน์อักษรผิดพลาดมาก หนังสือขาดคุณสมบัติตามเกณฑ์การประกวดหนังสือ ข้อมูลคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เป็นต้น โดยข้อบกพร่องที่กล่าวมาเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ดังนั้นสำนักพิมพ์หรือผู้ประพันธ์ที่สนใจในการจัดทำหนังสือหรือจะส่งหนังสือเข้าประกวด ควรตรวจสอบข้อบกพร่องอย่างละเอียดถี่ถ้วนอีกครั้งก่อนจัดพิมพ์ เพื่อให้หนังสือที่จัดทำมีคุณค่า สารประโยชน์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งคณะกรรมการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่รวบรวมมานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการเลือกหนังสือให้ตรงกับความต้องการไม่มากก็น้อย และจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักพิมพ์หรือผู้ประพันธ์ในการนำไปพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพ เพื่อจะได้มีผลงานที่ติดอกสู่สังคมเพิ่มมากขึ้น

การเรียนรู้ในวัยเด็ก

สุดาวรรณ เครือพานิช*

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองให้ความหวังไว้ว่าจะช่วยพัฒนาบุตรหลานของตนเองให้มีความรู้ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และโรงเรียนที่ได้รับความนิยมจากผู้ปกครองในชุมชนที่ก็นำบุตรหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนต้องมีสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและจะสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ในวัยเด็กเป็นช่วงที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กเป็นอย่างมาก จากประสบการณ์การศึกษาดูงาน ณ โรงเรียน Harry Roberts School ตั้งอยู่ที่ Harford Street Stepney London E1 4PZ ประเทศอังกฤษ เป็นโรงเรียนที่ได้รับความนิยมจากผู้ปกครองในชุมชนที่ก็นำบุตรหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ โดยเด็กส่วนใหญ่ที่มาเรียนในโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวชาวเอเชีย บังคลาเทศ และชาวอังกฤษ ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาก โรงเรียนจัดการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งรับเด็กตั้งแต่อายุ ๖ เดือน - ๒ ปี และส่วนที่ ๒ เป็นโรงเรียนเด็กเล็กรับเด็กตั้งแต่อายุ ๓ - ๕ ปี สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดูงานครั้งนี้ทำให้ได้รู้ถึงการพัฒนาเด็กในช่วง ๓ - ๕ ปี ซึ่งจะเน้นการเรียนรู้ตามหลักสูตรระดับชาติใน ๖ ขอบข่ายสาขาวิชา ได้แก่ การพัฒนาตนเอง สังคม และอารมณ์ (Personal, social and emotional development) การสื่อสาร ภาษา และความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ (Communication, language and literacy) การพัฒนาด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical development)

ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลก (Knowledge and understanding of the world) การพัฒนาทางร่างกาย (Physical development) และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creative development)

หลักสูตรของโรงเรียนเน้นที่การพัฒนาตนเอง สังคม และอารมณ์ ที่จะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจ มีความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาตนเองและการมีชีวิตที่ดีในสังคมของนักเรียน โรงเรียนเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตนเอง ความรู้สึกนึกคิด ศิลธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยกิจกรรมทุกอย่างที่จัดให้นักเรียนจะมีการวางแผนอย่างดี ให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้เรียนรู้และค้นหาสิ่งที่ต้องการ สนับสนุนและให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก และยังมีคอมพิวเตอร์ให้เด็กได้เรียนรู้ในทุกห้องเรียน

การจัดการเรียนการสอน ในแต่ละห้องเรียนมีนักเรียนประมาณ ๒๐ คน ครู ๑ คน และครูช่วยสอน ๒ คน ครูทำงานทั้งวันตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน โดยทำหน้าที่สอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนกระทั่งนักเรียนเลิกเรียนและกลับบ้าน ในส่วนของการจัดกิจกรรม กิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้ถูกวางแผนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ในแต่ละสัปดาห์จะมีแผนให้รู้ว่่านักเรียนควรได้รับการพัฒนาอะไร และนักเรียนจะได้เรียนรู้อะไรบ้างด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจและตื่นเต้นเร้าใจให้นักเรียนตลอดเวลา

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพจริงๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาในระหว่างการเรียนรู้ ในห้องเรียนครูจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเลือกนั่งเป็นกลุ่มตามที่สนใจ โดยจัดวางสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรมไว้หลากหลาย เช่น อุปกรณ์วาดเขียน เครื่องมือเย็บปักถักร้อย เครื่องมือปั้น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนจะเลือกนั่งในกลุ่มที่ตนเองสนใจ กลุ่มละประมาณ ๓ - ๕ คน เพื่อทำกิจกรรมตามที่สนใจและตามจินตนาการของตนเอง

ครูสอนโดยเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเล่น เช่น กิจกรรมการนับจำนวนและการคิดวิเคราะห์ ครูจะมีตัวสัตว์ปาฟลาสติก เช่น เสือ จระเข้ ยีราฟ สิงโต แรด เป็นต้น ซึ่งนักเรียนจะเล่นกันเอง โดยจัดเป็นกลุ่มสัตว์กินเนื้อ สัตว์กินพืช สัตว์ดุร้าย สัตว์เพศผู้ เพศเมีย เป็นต้น และในห้องเรียนนอกจากจะมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และคอมพิวเตอร์ที่ให้นักเรียนสามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลาแล้ว ยังมีผลงานของนักเรียนอยู่รอบๆ ห้องให้เพื่อนๆ ดูอีกด้วย

การประเมินผล ครูประเมินผลจากการสังเกตการณ์พัฒนาของนักเรียนว่าพัฒนาขึ้นตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ในแต่ละวันครูจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคนที่มีการพัฒนาขึ้น และในแต่ละสัปดาห์นำผลการพัฒนาไปเทียบกับแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ว่านักเรียนทำกิจกรรมได้ในระดับใด เช่น การคิดเลข การใช้ภาษา การเดิน เป็นต้น ถ้านักเรียนไม่สามารถทำได้ตามระดับที่กำหนดไว้ ครูผู้ช่วยจะแยกนักเรียนเพื่อซ่อมเสริมเป็นพิเศษ

แบบฟอร์มการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนรายคน

Name.....	Date...../...../.....
What I observed :	
Next step :	
Links to :	
Staff name :	

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนมีความเข้มแข็ง สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและผู้ปกครอง โรงเรียนจัดให้มีห้อง Consulting Room สำหรับให้พ่อแม่ และผู้ปกครองมาปรึกษา โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครองโดยการพูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง ใช้หนังสือโต้ตอบกับผู้ปกครอง การติดประกาศแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ผู้ปกครองยังร่วมเป็นกรรมการของโรงเรียน และเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง

ข้อสังเกตจากการดูงานครั้งนี้ พบว่า

๑. การที่สถานเลี้ยงเด็กกับโรงเรียนเด็กเล็กอยู่ด้วยกันทำให้เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลรายบุคคลในด้านการพัฒนาและเอื้อต่อการพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้ง่ายยิ่งขึ้น โรงเรียนเด็กเล็กสามารถพัฒนาต่อยอดได้ โดยดูจากประวัติของนักเรียนที่ส่งต่อกันมา และครูก็มีข้อมูลที่จะช่วยในการพัฒนานักเรียนได้ดีขึ้น

๒. นักเรียนชื่นชอบการทำกิจกรรมและการเล่นร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งทำให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยพัฒนาพฤติกรรม ความรับผิดชอบ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และนักเรียนยังสนุกกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมกลางแจ้ง การออกกำลังกาย รวมทั้งการเล่นกีฬา

๓. โรงเรียนมีข้อมูลนักเรียนแต่ละคนซึ่งได้รวบรวมและบันทึกไว้ให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านต่างๆ โดยครูเริ่มจากการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน และข้อมูลเหล่านั้นจะถูกบันทึกลงในแบบฟอร์มตั้งแต่นักเรียนเริ่มเข้าเรียน การบันทึกนี้ทำให้ครูทราบถึงการพัฒนาของนักเรียนและข้อมูลของนักเรียนรายบุคคลซึ่งครูจะรู้ว่าสิ่งใดที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อ เพื่อสามารถนำไปวางแผนสำหรับการพัฒนานักเรียนในวันต่อไปได้

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ กฎหมายฐานสิทธิ....ความหวังของคนพิการไทย

ประหยัด ทรงคำ*

นับเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ อีกก้าวหนึ่ง ของการศึกษาไทยเกี่ยวกับคนพิการ และ น่าจะเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศที่ได้หยิบยก เอาเรื่องการศึกษาสำหรับคนพิการมาเป็นเรื่องสำคัญ โดยออกเป็นกฎหมายเฉพาะฉบับนี้ขึ้นมา **พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑** นำ ความภาคภูมิใจอย่างมากมาสู่คนพิการและผู้เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสทำงานเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาสำหรับคนพิการมายาวนาน ทั้งใน ฐานะครูผู้สอนเด็กพิการ ผู้บริหารทั้งในโรงเรียนเฉพาะ ความพิการ และที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มองเห็นว่า

ปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนา การศึกษาของคนพิการไทยนั้น อยู่ที่คนทั่วไป นี่แหละ ที่ไม่มีความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับคนพิการ มีเจตคติ ที่ไม่สร้างสรรค์ต่อคนพิการ กล่าวคือ

คนทั่วๆ ไปในสังคม ยังมีความเชื่อที่ผิดๆ เกี่ยวกับคนพิการว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือมี ความสามารถอย่างจำกัด เราจะเห็นว่าคนพิการที่มี ความสามารถจำนวนมากที่หางานทำไม่ได้เพราะผู้จ้าง งานขาดความมั่นใจ รวมถึงความเชื่อที่ว่าความพิการ เป็นเรื่องของเวรกรรมแต่ชาติปางก่อน เป็นผลของ การกระทำที่ไม่ดีที่ส่งมาถึงชาตินี้ ดังนั้น จึงเป็นความ

* ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๘ จังหวัดเชียงใหม่

ขอบธรรมที่คนพิการต้องยอมรับสภาพและชดใช้กรรมไป รวมถึงความเชื่อว่าความพิการเป็นความผิดปกติน่าอัปอาย คนพิการเป็นพลเมืองชั้น ๒ ทุกคนจึงไม่อยากพบเจอคนพิการ ดังนั้น เมื่อผู้คนทั่วไปพบเจอคนพิการ จึงรู้สึกเวทนาสงสาร ห่อเหี่ยว การช่วยเหลือคนพิการจึงเป็นไปในลักษณะของการหยิบนินให้สงเคราะห์ให้ ทำบุญ โดยคาดหวังว่าจะได้รับผลบุญและกุศลตอบแทน ซึ่งเป็นการเกื้อกูลกันในลักษณะ**ระบบเวทนานิยม** (เป็นคำที่ท่าน มณเฑียร บุญตัน ส.ว.ตัวแทนคนพิการนำมาใช้และอธิบายความหมายต่อสังคมบ่อยๆ) เมื่อความเชื่อของคนในสังคมส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้จึงทำให้ระบบเวทนานิยมในประเทศของเราเจริญรุ่งเรือง ขยายตัว อยู่ในสังคมเมืองพุทธนี้ตลอดมา เป็นที่มาที่ทำให้เราพบเห็นคนพิการมากมาย ประกอบอาชีพขอทาน และซ้ำร้ายไปกว่านั้น มีคนที่ไม่ดี นำคนพิการมาทรมาน เพื่อให้ร่างกายทรุดโทรมนำเวทนามากๆ แล้วให้ไปขอทาน หากินบนความสงสาร และความเวทนาของผู้คนในสังคม

เวทนานิยมจึงเป็น**ฐานความรู้สึกละ** ที่ไม่ใช่**ฐานสิทธิ** เวทนา คือ สิ่งที่มากระทบความรู้สึก เป็นการทำงานโดยนำความรู้สึกเป็นตัวตั้ง ซึ่งการทำงานลักษณะนี้ มีทั้งส่วนดีและไม่ดี แต่หาความแน่นอนไม่ได้ **ผูกพันไปตามความรู้สึกของผู้บริหารในบ้านในเมือง** ในยุคใด สมัยใด ที่มีผู้บริหาร ผู้นำ หรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบที่ดี มีความรู้สึกที่ดี มีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่สร้างสรรค์ คนพิการก็ได้รับความใส่ใจ ดูแลอย่างดี แต่ถ้ายุคใดมีผู้บริหารที่มีความรู้สึกที่ไม่ดี หรือเพิกเฉย ไม่เห็นความสำคัญ คนพิการก็ถูกทอดทิ้งปล่อยไปตามยถากรรม

ดังนั้น ด้วยแนวคิดเรื่อง **ฐานสิทธิ** ซึ่งเป็นแก่นสำคัญ หรือเป็นหัวใจของกฎหมายฉบับนี้ จึงทำให้การพัฒนาคคนพิการตั้งอยู่บนความมั่นคง ไม่ผูกพันไปตามความรู้สึกของผู้บริหารระดับใด กฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดในเรื่องของ **ฐานสิทธิ** เพราะตลอดทั้งฉบับเป็นเรื่องของ**สิทธิของคนพิการ**ที่จะได้รับบริการด้าน

การศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกฯ **สิทธิของครู**การศึกษาพิเศษครู และคณาจารย์ ที่จะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ รวมทั้ง**สิทธิของสถานศึกษา** ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ได้รับรองมาตรฐานจะได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

ในขณะเดียวกัน เมื่อ**กฎหมายกำหนดฐานสิทธิต่างๆ แล้ว กฎหมายฉบับนี้** ยังกำหนดหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ของสถานศึกษาในทุกสังกัดที่จะต้องมีหน้าที่ทำอะไรบ้าง รวมทั้งหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องจัดสรรเงินงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาเป็นพิเศษให้เหมาะสม

ที่น่าสนใจมากคือ **มีการกำหนดคำนิยามของคำว่าพิการในมิติใหม่** ซึ่งแต่เดิมหรือที่ผ่านมานั้น จะมุ่งมองไปที่ความบกพร่องหรือความพิการของบุคคลเป็นหลัก แต่ในกฎหมายฉบับนี้ นอกจากความบกพร่องของบุคคลแล้ว ยังให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้ทั่วโลกก็ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกมากกว่าสาเหตุเพราะปัจจัยภายนอกเราสามารถแก้ไขได้ ส่วนความบกพร่องส่วนบุคคลนั้นอาจจะแก้ไขได้บ้างแต่ก็เล็กน้อย

ดังนั้น ความหมายของคนพิการ ในกฎหมายฉบับนี้จึงหมายถึง **บุคคล + ปัจจัยภายนอก** เช่น คนพิการ นั่งรถเข็น จะไปทำบัตรประชาชน ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งอยู่ชั้น ๒ แต่คนพิการนั่งรถเข็นไม่สามารถขึ้นไปได้ เนื่องจากที่ว่าการอำเภอแห่งนี้ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็น ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมได้ ดังนั้น คนๆ นี้ **จึงพิการโดยสมบูรณ์แบบ ณ สถานที่แห่งนั้น** ในขณะที่หากคนพิการดังกล่าวนั่งรถเข็น ไปอีกสถานที่หนึ่ง ที่มีทางลาดขึ้นชั้นสอง คนพิการสามารถขึ้นไปทำกิจกรรม ตามที่ต้องการได้ ดังนั้น คนๆ นี้ **จึงไม่พิการ** ในสถานที่ที่มีปัจจัยเอื้ออำนวยอยู่

ดังนั้นคนจะพิการหรือไม่พิการ จึงขึ้นอยู่กับปัจจัย ๒ อย่างคือ **ความบกพร่องเฉพาะบุคคล และสิ่งแวดล้อม** รวมกัน ส่วนการแก้ไขนั้น หากจะแก้ไข

ให้คนพิการนั่งรถเข็น ลูกขึ้นมาเดินขึ้นชั้นสอง เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่การแก้ไขที่ปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมคือทำทางลาดกลับทำได้ง่ายกว่า เป็นต้น จากที่อธิบายมานี้ จะเห็นได้ชัดเจนว่า คนจะพิการหรือไม่ นั่น **สังคมที่ไม่เข้าใจจึงเป็นผู้กำหนดให้เขาต้องพิการ** นั่นเอง

เพราะเหตุนี้ กฎหมายฉบับนี้ จึงให้ความหมายในมาตรา ๓ ว่า

คนพิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ

นอกจากความหมาย คนพิการแล้ว ในมาตรา ๓ ยังได้ให้ความหมายของคำอื่นๆ ที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันคือ

ผู้ดูแลคนพิการ หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรืออุปการะคนพิการ

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะหรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

ครูการศึกษาพิเศษ หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ **สูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป** และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ในมาตรานี้ มีข้อคำถามมากมายตามมา เช่น แล้วครูที่จบการศึกษาวิชาเอกการศึกษาพิเศษ วุฒิปริญญาตรีที่เคยได้รับเงินมาแล้วจะถูกตัดสิทธิ์หรือไม่ หรือหน่วยงานต่างๆ ถ้าจะรับครูวุฒิการศึกษาพิเศษใหม่ ต้องรับสูงกว่าปริญญาตรีใช่หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเองก็ไม่ได้เขียนกฎหมายและไม่ใช่นักกฎหมาย จึงได้ถามผู้รู้ทั้งหลาย ได้รับคำอธิบายว่า ครูการศึกษาพิเศษในกฎหมายนี้ **เขียนไว้เพื่ออธิบายความในมาตรา ๖ เท่านั้น** ซึ่งมาตรา ๖ บอกว่า ให้ครูการศึกษาพิเศษ

ได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษ ตามกฎหมายกำหนด หมายความว่า ต่อไปนี้ ถ้าครูการศึกษาพิเศษจะได้รับค่าตอบแทน ต้องจบสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนครูการศึกษาพิเศษที่เคยได้รับมาแล้ว ก็ยังคงได้รับต่อไป เพราะกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง หรือ ถ้าหน่วยงานใดจะรับครูการศึกษาพิเศษวุฒิปริญญาตรี ก็ยังคงรับต่อไป ศักดิ์และสิทธิ์ ครูที่จบการศึกษาพิเศษในวุฒิปริญญาตรี ยังคงเดิม ในกฎหมายฉบับนี้ ไม่ได้บอกว่าครูที่สอนเด็กพิการจำเป็นต้องเป็นครูการศึกษาพิเศษ เพียงแต่บอกว่า ต่อไปนี้ ถ้าครูการศึกษาพิเศษตามกฎหมาย ฉบับนี้จะได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษ ต้องมีวุฒิสูงกว่าระดับปริญญาตรี นั่นเอง

อีกประเด็นหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ตรงกับภารกิจงานที่ทำอยู่คือ เรื่อง ศูนย์การศึกษาพิเศษ แต่เดิมนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษมีสถานะตามกฎหมาย เป็นสถานศึกษา แต่ทำหน้าที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป มีการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการทุกประเภท บางครั้งมีเด็กพิการรุนแรงและอายุมาก รวมถึงเด็กพิการที่เรียนในระดับอุดมศึกษาด้วย ทำหน้าที่จัดสรรสื่อ บริการต่างๆ ในรูปแบบคูปองการศึกษาให้เด็กพิการ และพัฒนาบุคลากร ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้ จึงได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานศูนย์การศึกษาพิเศษให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นคือ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย แก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศ กฎกระทรวง

สำหรับเรื่องใหม่อีกเรื่องหนึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการคือ **ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ** เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ

สามารถจัดการศึกษาให้เด็กพิการได้ ยังไม่ได้กำหนดสถานที่ ปริมาณ เพียงแต่กำหนดว่า ถ้าหน่วยจัดใดได้รับการรับรองมาตรฐาน ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด จะได้รับการอุดหนุนจากรัฐซึ่งที่ผ่านมา นั้น กรณีที่เอกชน ครอบครัวยุติหรือชุมชนจัดนั้น ถ้าไม่ใช่เป็นรูปแบบโรงเรียน โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐแทบจะไม่มีเลย

ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย แก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่น เป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และหลักสูตรระยะสั้น เราจึงคาดหวังว่า ในอนาคตเราจะได้เห็น การจัดการศึกษาในลักษณะ **ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ** นี้ เกิดขึ้นตามหมู่บ้าน ตำบลต่างๆ มากมาย ทั่วประเทศไทย

สำหรับการทำงาน ในพื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้มีการทำงานข้ามหน่วยงาน ในลักษณะบูรณาการกันอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากการกำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ ว่า “เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น สามารถออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้” ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง ในการทำงานและความรับผิดชอบระดับท้องถิ่นจะได้มีทางออกสามารถนำข้อกฎหมายนี้ไปออกข้อบัญญัติต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของคนพิการต่อไป

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญมากเช่นกันคือ ใครจะเป็นเจ้าภาพ หรือผู้ขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ ให้สู่การปฏิบัติให้ได้ เพื่อให้คนพิการได้รับทั้งสิทธิด้านการศึกษาที่พึงได้ตามกฎหมายกำหนด ดังนั้น กฎหมาย

ฉบับนี้ จึงได้กำหนดไว้ในหมวดที่ ๒ ว่าด้วยการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยให้มีเจ้าภาพ คือ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคนพิการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นรองประธานคนที่ ๒ มีกรรมการโดยตำแหน่ง ๑๐ คน มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๓ คน และ ๗ คน ต้องมาจากองค์กรคนพิการแต่ละประเภท (การที่มีคนพิการเข้ามาทุกประเภท ในระดับชาตินั้น เนื่องจากคนพิการสามารถสะท้อนปัญหาออกมาอย่างตรงจุด และเพิ่มจาก ๑-๒ คน เป็น ๗ คน ก็สะท้อนให้เห็นถึงการกระจายอำนาจสู่คนพิการ) และให้ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เขียนขอยกโครงสร้างคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นมาพอให้ทราบถึงความหลากหลายของหน่วยงานที่จะเข้ามาร่วมดูแลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งคณะบุคคลชุดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อน เพื่อสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ไว้อย่างมากมาย กว้างขวางและสำคัญยิ่ง

มาถึงประเด็นสุดท้าย ที่อยากจะเขียนถึง คือ องค์ประกอบทุกด้าน ถึงแม้จะเอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ตามที่กฎหมายฉบับนี้ได้ออกแบบไว้ ค่อนข้างจะมีความชัดเจน และมองเห็นภาพต่างๆ ได้ แต่ หากขาดซึ่งงบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการต่างๆ การขับเคลื่อนทุกเรื่อง จะต้องรอเสนองบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลประจำปี แต่เพียงอย่างเดียว นั้น สิ่งต่างๆ ที่ได้มุ่งหวังไว้คงจะไม่บรรลุผล

อย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ กฎหมายฉบับนี้ จึงได้กำหนดให้จัดตั้งกองทุน เรียกว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ และได้กล่าวถึงที่มาของเงินกองทุนจาก ๗ แหล่งได้แก่ เงิน ทรัพย์สิน ที่โอนมาจากเงินกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงินรายได้ที่ได้จากการออกสลาก หรือการจัดกิจกรรม ดอกผล และผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้ เงินรายได้บางส่วนจากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการ ตามที่กฎหมายกำหนด

จากที่ได้เล่าเรื่องมายาวนี้ พอจะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดเรื่องความหมายของคนพิการในมิติใหม่ สิทธิต่างๆ มากมายให้คนพิการ โดยเฉพาะ การกำหนดที่มาของเงินกองทุน ไม่ว่าจะเป็นการออกสลาก หรือ เงินรายได้บางส่วนจากสินค้า และบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการ หากรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญ และสนับสนุนช่วยเหลือให้กองทุนฯ นี้ มีเงินหลายๆ ร้อย หรือหลายพันล้าน จากที่กฎหมายกำหนด ข้อใด ข้อหนึ่งแล้ว เชื่อกันได้ว่า เด็กพิการ คนพิการ ทั่วประเทศ จะได้รับโอกาส และได้รับโอกาสด้านการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เปรียบเสมือนเดียวกับเด็กไทยทั่วไป ความหวังของเด็กพิการไทย จะเป็นไปตามที่กฎหมายฐานสิทธิ ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ฉบับแรกนี้กำหนดไว้ได้หรือไม่ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับคนพิการและครอบครัวเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมมือกันและให้ความสำคัญในการนำสู่การปฏิบัติให้เร็วที่สุด นั่นเอง

ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้สำคัญแค่ไหน

อรรถศักดิ์ อรรถเสถียร*

หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการ เรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิต ที่ดี หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ประกาศให้ใช้ทั่วประเทศตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นมา

ผลการใช้หลักสูตรมีทั้งจุดดีจุดด้อย

ผลจากการวิจัยและติดตามประเมินการใช้ หลักสูตรในช่วง ๖ ปีที่ผ่านมา พบข้อมูลสิ่งสำคัญที่เป็น

จุดดีและจุดด้อยที่ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อมูลทั้งจุดดีและจุดด้อยของหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการรวบรวมไว้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนสำคัญที่สุดของการทำให้หลักสูตร สัมฤทธิ์ผลก็คือ ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ถึงแม้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นจะดีเลิศและเหมาะสม มากเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่มี ประสิทธิภาพที่ดีพอ ก็ยากนักที่หลักสูตรนั้นจะบรรลุ ผลตามเจตนารมณ์ได้ ผู้เรียนไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ หลักสูตรนั้นก็ไม่มี ความหมาย ถ้าจะ เปรียบเทียบให้เห็นเป็นภาพชัดเจน ก็ต้องเปรียบได้ว่า หลักสูตร คือ พิมพ์เขียวของบ้านที่วิศวกรและสถาปนิก ได้ออกแบบไว้ และช่างซึ่งเปรียบได้กับครูผู้สอน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลงมือก่อสร้างตามนั้นจนเป็นบ้าน พิมพ์เขียวของการออกแบบบ้านจะต้องดูชัดเจน ช่างจึงจะสามารถก่อสร้างตามแบบได้อย่างถูกต้อง

กลุ่มผู้ใช้หลักสูตรเป็นกลุ่มสำคัญ

ในการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้เป็นคณะทำงานในการสร้างหลักสูตรที่ต้องมีกลุ่มผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่มามีส่วนร่วมทำงานสร้างหลักสูตรด้วย เมื่อกลุ่มผู้ใช้หลักสูตรมาร่วมร่างหลักสูตรก็ย่อมเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติก็ย่อมจะทำได้ง่าย เพราะกลุ่มผู้ใช้หลักสูตรจะมีเจตนาที่ดีต่อหลักสูตรที่เกิดขึ้น มีความรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of pride and ownership) ในหลักสูตรนั้นๆ

ใครมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

เมื่อหลักสูตรแกนกลางได้ถูกกำหนดไปจากส่วนกลางแล้ว หน่วยกำกับสำคัญในระดับท้องถิ่นก็คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการรับการกระจายอำนาจจากระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านบริหารทางวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ก่อนเข้าสู่ระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรต่อไป

การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามที่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในโรงเรียนนั่นเอง ครูผู้สอนจะเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมาย อีกทั้งผู้บริหารก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอีกหลายฝ่าย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ศักขานีเทศก์ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเสริมให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อก้าวถึงการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ซึ่งหมายถึงขั้นวางแผนการสอนในชั้นเรียน ปัญหาที่มักพุดค่อนข้างมาก ก็คือเวลาที่กำหนดในโครงสร้างไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ ปัญหาประเด็นดังกล่าวอยู่ที่เทคนิควิธีสอนมากกว่าประการอื่น

ทำไมต้องบูรณาการหลักสูตร

การวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ การบูรณาการหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นองค์รวม และลดการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนลงเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแยกรายวิชา เพราะแต่ละสาระวิชากำหนดเวลาเรียนไว้วิชาละ ๕๐ นาที หรือ ๑ ชั่วโมง และสอนโดยครูตามสาขาวิชานั้นเกิดความไม่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับโลก

แห่งความเป็นจริงภายนอกห้องเรียนเลย ในชีวิตจริง เราไม่ได้ตื่นนอนขึ้นมาในตอนเช้าแล้วเรียนรู้กับ สังคมศึกษา ๑ ชั่วโมง ต่อมาชีวิตของเราก็พบความรู้ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ในชีวิตจริงเราต้องเผชิญกับ สถานการณ์ต่างๆ และปัญหาซึ่งไม่ได้แยกเข้ามา เรื่องละชั่วโมง แต่สถานการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน เด็กคนหนึ่ง เข้าออกจากบ้าน ไปโรงเรียนก็ต้อง คำนวณดูสตางค์ในกระเป๋าสำหรับค่ารถ ค่าอาหาร เดินออกมาทักทายผู้คนที่รู้จัก มองเห็นแอ่งน้ำเน่า ข้างสะพานทางเดิน เห็นคนหน้าบ้านตามแนวทางเดิน กำลังปลูกต้นไม้ในกระถาง มองไปข้างหน้ามีพระภิกษุ กำลังบิณฑบาตเหล่านี้เราอาจกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตจริง ช่วงเวลาเช้าเด็กได้เรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์รายรับ รายจ่าย การใช้ภาษา วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม งานเกษตร ซึ่งปรากฏอยู่ช่วงเวลาเดียวกันหรือ ใกล้เคียง

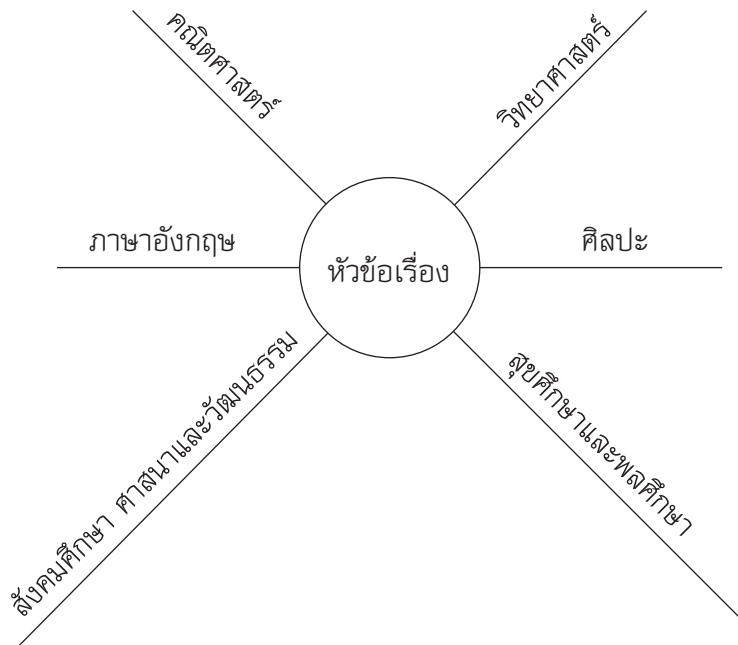
ความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับชีวิตจริง

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับ ชีวิตจริงนั้น ก่อนอื่นมาดูการเรียนการสอนในโรงเรียน เราจะพบว่าส่วนใหญ่เรียนคณิตศาสตร์ ๑ ชั่วโมง เรียน ภาษาอังกฤษ ๑ ชั่วโมง แล้วก็มาเรียนวิทยาศาสตร์ ๑ ชั่วโมง แต่พอมาภายนอกโรงเรียนเราจะประสบกับ

ปัญหาและเรื่องราวต่างๆ อย่างต่อเนื่องกันไปโดย ไม่มีเวลามากำหนดไว้เป็นช่วงๆ ไม่มีเรื่องราวใดที่ เกิดขึ้นแบบแยกสาขาวิชา ในตอนเช้าตื่นขึ้นมาก็ต้อง เผชิญหน้ากับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตโดยรวมเสมอ ดังนั้นในการจัดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความ สัมพันธ์กับชีวิตจริงให้มาก อย่างไรก็ตามการจัดการ เรียนการสอนรายวิชาเฉพาะสาขาก็ยังมีความสำคัญอยู่ ครูจะต้องจัดหลักสูตรให้นักเรียนมองเห็นได้ว่า แต่ละ รายวิชามีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาอย่างไร และเชื่อมโยงความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการนั้นควรถือว่าเป็นวิถีทาง ในการจัดทำหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

เราไม่สามารถสอนคนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน แม้โดยพื้นฐานแล้วเราเป็นสังคมที่เน้น ความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ปัจจุบันนี้สถานการณ์สังคมโลกกำลังหมุนเปลี่ยนไปสู่จุดที่สมดุล ยิ่งขึ้น ทั้งด้านการเน้นคุณธรรมและความรู้ แนวโน้ม ใหม่ของการเรียนการสอนในหลักสูตรบูรณาการ หรือ เป็นหลักสูตรสหวิทยาการนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถ บูรณาการยุทธวิธีต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน ทั้งหมด แล้วนำไปใช้ในชีวิตจริงของเขา

หลักสูตรแบบบูรณาการ
รูปแบบเชิงมนทัศน์ของหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา-
ลาดพร้าว, ๒๕๕๕

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **บูรณาการข้ามวิชา การวางแผนและการจัดการเรียนในชั้นเรียน** กรุงเทพฯ
มหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔

ใจทิพย์ เข็วรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ อลิอัน เพรส,
๒๕๓๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร
และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎ
กระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐

นโยบายการศึกษากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุษรินทร์ ประเสริฐรัตน์*

นโยบาย ด้านการศึกษานับได้ว่าเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลโดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สร้างยุทธศาสตร์การแสวงหาคำตอบเพื่อสร้างโอกาสให้ชีวิต โดยการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ

๑. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตัวเองและหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง

๒. ให้โอกาสการเรียนรู้แก่นักเรียน เรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ มีงานทำระหว่างเรียน ให้นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เรียนฟรี

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓. โครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้นักเรียน นักศึกษา มีเงินยืมเรียนในระดับการศึกษาที่สูงกว่า ขั้นพื้นฐาน สานต่อโครงการเงินกู้ยืมเรียนที่ผูกพันกับ รายได้ในอนาคต เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาทางสังคม ที่อาจเกิดขึ้นกับเยาวชน จากการหารายได้ในทางที่ไม่ ถูกต้อง และเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาและ สร้างอนาคตที่ดีให้แก่เยาวชน

๔. พัฒนาครูของชาติ สรรหาบุคลากรที่มี ศักยภาพ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ ตลอดจนนวัตกรรมการศึกษาจากในและนอกระบบ การศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

๕. ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ ยอมรับนับถือ และไว้วางใจจากสาธารณชนรวมทั้ง พัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม

๖. ปรับโครงสร้างหนี้สินครู และบุคลากร ทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปรับโครงสร้าง หนี้สินครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง

๗. สนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งความรู้ ข่าวสารข้อมูล และสร้างรายได้เพื่อแสวงหาความรู้ใน การพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน และการทำงาน เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถใน การแข่งขันมากขึ้น

๘. โครงการสื่อการศึกษา “ครูเสมือนจริง” ในพื้นที่ขาดแคลนครู โดยพัฒนาสื่อการศึกษาทั้งระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้สูงขึ้น โดย การสร้างสื่อการศึกษาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ยาก ให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย กระจายผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพ

๙. ขยายอุทยานการเรียนรู้ในรูปแบบ “ห้อง สมุดมีชีวิต TK- PARK” ให้ทั่วถึง เพื่อเพิ่มโอกาสให้ ประชาชนเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั่วถึงทุกภูมิภาค

๑๐. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ “อัจฉริยะ สร้างได้” เปิดโอกาสให้ประชาชนค้นหาความถนัดของ ตนเองและพัฒนาศักยภาพในทักษะด้านนั้น

๑๑. วิทยาลัยชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพจังหวัด พัฒนาวิทยาลัยชุมชนให้เป็นองค์กรถ่ายทอดองค์ ความรู้ตามศักยภาพจังหวัด ได้แก่ OTOP และ SMEs ในระดับต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ

๑๒. จัดให้มีโครงการมหาวิทยาลัยวิจัย ขยาย ขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็น สถาบันหลักในการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากร พื้นที่ของแต่ละจังหวัด

๑๓. โรงเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อ การพัฒนา เพิ่มโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาทั่วทุกภูมิภาค

จากนโยบายการศึกษาจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะ การปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากมีครูจำนวนหนึ่ง ยังจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ได้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้มีลักษณะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ทั้งความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้ หาคำตอบ พึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้จะทำให้การเรียนการสอนที่ ยังคงยึดครูเป็นศูนย์กลางลดลง ผู้เรียนก็จะได้รับการ เพิ่มความสามารถและมีศักยภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตามสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อเป็นข้อมูลในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนในทุกระดับถูก ยัดเยียดด้วยเนื้อหาที่มีจำนวนมาก โดยติกรอบด้วย ตารางเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่แต่ใน ห้องเรียน ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนจึงไม่เอื้อให้ผู้เรียน มีวิสัยทัศน์ อีกทั้งครูผู้สอนเน้นการสอนในเนื้อหา มากกว่าการสอนให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะอยากรู้อยากเห็น แสวงหาคำตอบ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร

๒. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ยังมุ่งเน้นการ ยึดในตำราเรียน ไม่สนใจให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้ และยังใช้ข้อสอบเป็นเครื่องมือตัดสินความสำเร็จให้ ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียดไม่มีความสุขในการ เรียน มีผลต่อการพัฒนาสมองของผู้เรียนที่จะเกิดการ เรียนรู้แบบยั่งยืน

๓. สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ที่ไม่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีอาณาเขตที่ปิดกั้น ความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชน ห่างไกลแหล่งเรียนรู้ และธรรมชาติที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสถาบัน ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

๔. การจัดการเรียนการสอนยังติดการเชื่อฟัง ครู เพราะมีความเชื่อว่า ครูเป็นผู้รู้มากที่สุด มีอำนาจ มากที่สุด ผู้เรียนมีหน้าที่เชื่อฟังครูและปฏิบัติตามคำสั่ง ครูโดยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และ วิธีการของครู ฉะนั้นโรงเรียนจึงยังไม่สามารถบ่มเพาะ คุณลักษณะของการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตลอดจนความคิด สร้างสรรค์ให้เกิดกับผู้เรียนได้

๕. ผู้เรียนมีโอกาสน้อยมากที่จะได้รับการ ปลูกฝังความรักชาติ อีกทั้งการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคน ขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม

จริยธรรม ซึ่งส่งผลให้คุณลักษณะดังกล่าวไม่เข้มแข็ง เพียงพอ

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่พบดังกล่าว เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้มีคุณภาพ ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักถึง ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เพราะหัวใจสำคัญ ของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้และ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ดังนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันสนองนโยบายการศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดการเรียนรู้จะต้องไม่ยัดเยียดเนื้อหา ให้ผู้เรียน ไม่สอนแต่ในตำรา เนื้อหาสาระและกิจกรรม ต้องสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. การจัดการเรียนการสอนควรฝึกทักษะ กระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างมีคุณภาพ

๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนรู้จัก คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ รวมทั้งให้มีการประสานความร่วมมือ ร่วมใจระหว่างผู้ปกครอง

ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกฝังความรักชาติ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างชัดเจน

การจัดการเรียนรู้ที่สร้างคนให้ทั้งเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการดำเนินชีวิตนั้นต้องอาศัยบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังเพื่อช่วยกันจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยประเทศชาติและเยาวชนของชาติในอนาคต ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีสมรรถนะทั้งทางความคิด สติปัญญา และทางใจ นั่นคือทุกคนจะต้องมีความคิดว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เพราะทุกๆ คนคืออนาคตของชาตินั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด (สกศ.) ๒๕๔๓.

การเรียนรู้...สู่ทักษะชีวิต กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๑.

เปิดประตูสู่ร่วมหาวิทยาลัยด้วยคุณธรรม

พรพรรณ โชติพฤกษ์วัน*

ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่า ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษามุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข แต่สังคมเรายังพัฒนาแต่คนเก่ง คนดี ยังได้รับการส่งเสริมสนับสนุนน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑ ได้ดำเนินโครงการ

กิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนในจังหวัดนครปฐม ให้ได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อหน้าที่ ประหยัด กตัญญู มีความเป็นผู้นำ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและได้ดูแลเด็กกลุ่มที่ทำความดีให้มีโอกาสทางการศึกษาเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ให้โควตาพิเศษสำหรับผู้มีคุณธรรม และบริการสังคม ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๙ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้เมื่อได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยยังเป็นผู้นำกิจกรรมต่างๆ และได้รับการยอมรับจาก

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเรียนเหล่านี้ ยังสามารถเรียนได้ดีเป็นที่พึงพอใจของมหาวิทยาลัยที่รับเข้าเรียนอีกด้วย ซึ่งเป็นที่มาของ “นครปฐมโมเดล”

ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เล็งเห็นประโยชน์ของการที่ผู้เรียนทำกิจกรรมความดีที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเห็นสมควรส่งเสริมผู้เรียนที่มีความประพฤติดีงาม มีพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างที่ดีและมีผลงานโดดเด่น ให้ได้รับการชื่นชม ยกย่อง และสนับสนุนให้เกิดการนำผลของการกระทำคุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการพัฒนาระบบการประเมินให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นเพื่อที่จะนำผลงานด้านคุณธรรมของนักเรียนมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งตระหนักในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เห็นความสำคัญในการร่วมส่งเสริมให้เกิดมิติใหม่ที่มีคุณค่าต่อการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา จึงจัดให้มีการพัฒนาระบบการประเมิน

คุณธรรมที่เป็นรูปธรรม มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับจึงได้จัดทำกรอบแนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียนนี้ขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน

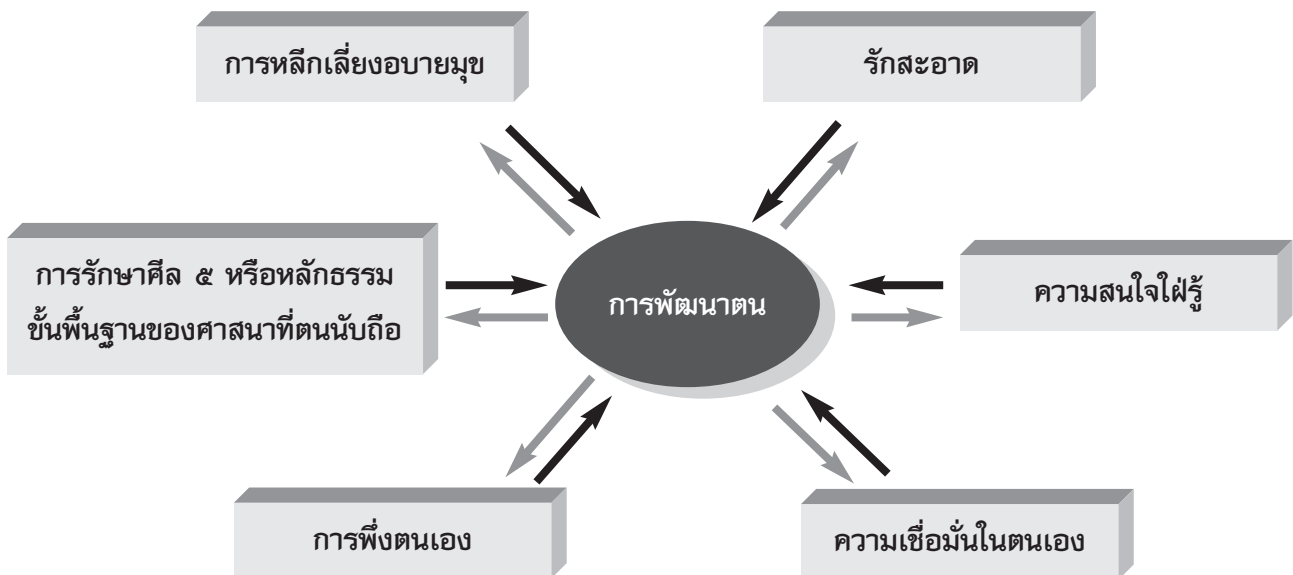
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำกรอบแนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียนเพื่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และในที่สุดจะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนต่อไป

โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม ๔ ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการของกระทรวงศึกษาธิการ หลักธรรมขั้นพื้นฐาน และคุณลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการ มาวิเคราะห์ ทำให้ได้กลุ่มคุณธรรม ๓ กลุ่มเพื่อเป็นกรอบแนวทางการประเมินคุณธรรม ดังนี้

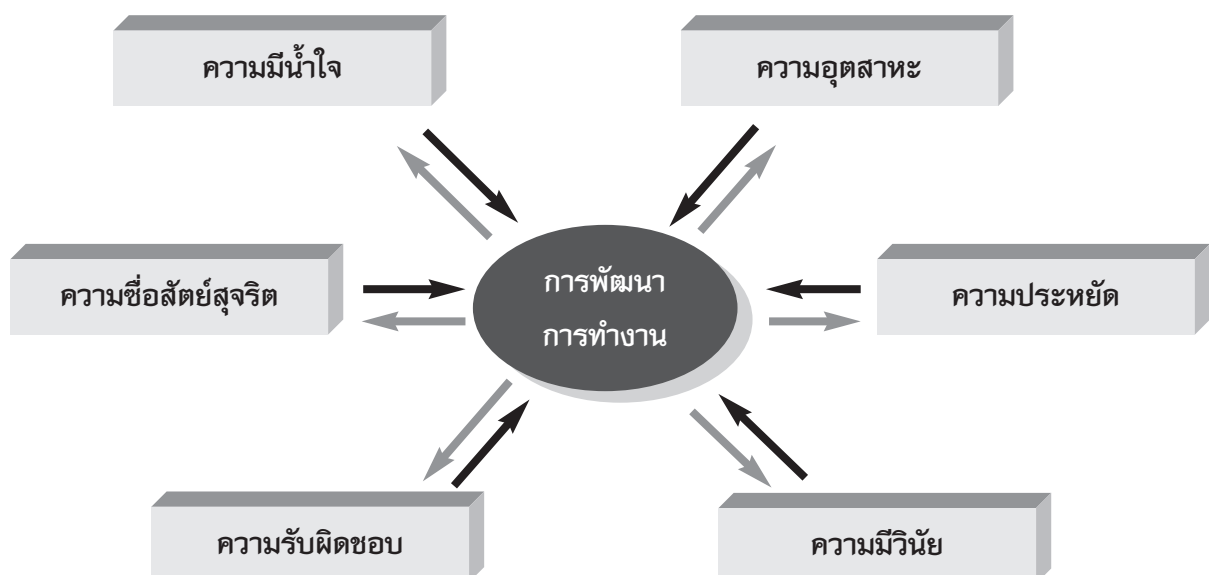
กลุ่มที่ ๑ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน

เป้าหมาย : ผู้เรียนพัฒนาคุณธรรมของตนได้เต็มตามศักยภาพและดำรงตนอย่างมีความสุขโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ประกอบด้วยคุณธรรม ๖ ประการ ดังนี้

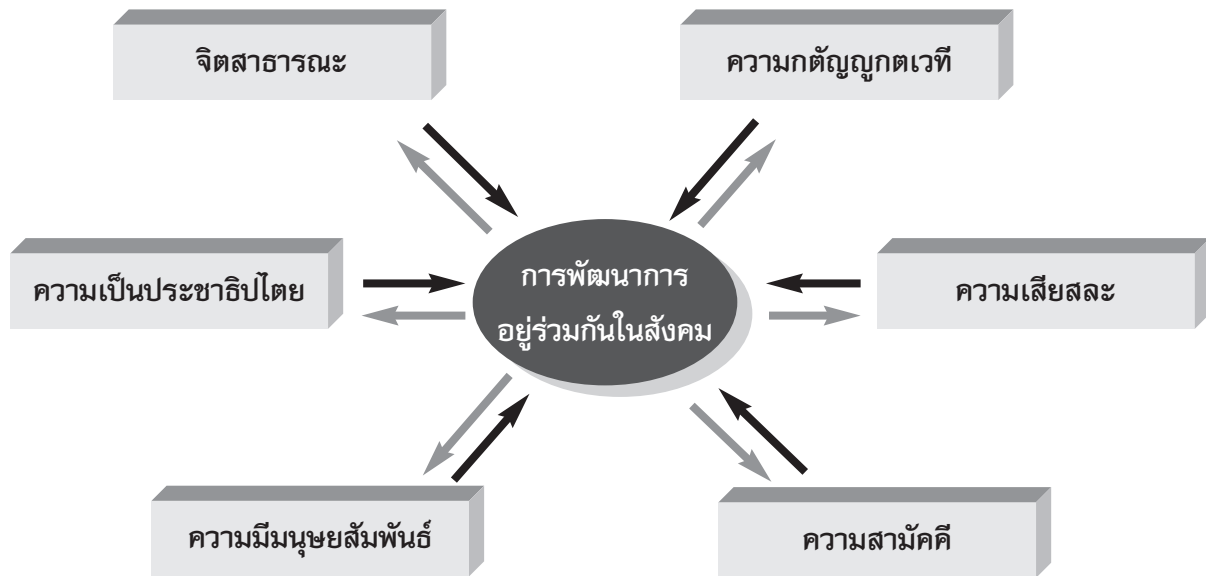
กลุ่มที่ ๒ คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน

เป้าหมาย : ความสำเร็จของการทำงานรายบุคคลและการทำงานกลุ่มประกอบด้วยคุณธรรม ๖ ประการ ดังนี้

กลุ่มที่ ๓ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม

เป้าหมาย : สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ประกอบด้วยคุณธรรม ๖ ประการ ดังนี้

แนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน

แนวทางการประเมินคุณธรรมที่จะกล่าวนี้ มุ่งเน้นผู้เรียนที่มีความประสงค์นำเสนอผลงาน เพื่อขอรับการพิจารณาคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามระบบโควตาพิเศษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่)

ก่อนการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน สถานศึกษา มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยการ จัดสรรเวลาและส่งเสริมให้จัดกิจกรรมต่างๆ อย่าง หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจน กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม หรือสร้างสรรค์ กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

กิจกรรมคุณธรรมความดีที่จะนำมาใช้ในการ คัดเลือกนั้น ผู้เรียนต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีความเข้มข้นในสาระที่ทำ มุ่งเน้นเพื่อการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ในด้านความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ และ

จิตสาธารณะเป็นหลัก ผู้เรียนจะต้องมีศีล ๕ หรือ หลักธรรมขั้นพื้นฐานของศาสนาที่ตนนับถือ ทั้งนี้ ผลการ ปฏิบัติกิจกรรมจะพิจารณาจากแฟ้มสะสมผลงานที่มี หลักฐานการทำกิจกรรมชัดเจน เชื่อถือได้

การประเมินคุณธรรมฯ อาจแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ

ระดับชั้นเรียนหรือระดับสถานศึกษา เป็นการ ประเมินโดยครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเมิน จากแฟ้มสะสมผลงาน โดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ของข้อมูลในแฟ้มสะสมผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาข้อมูลในแฟ้ม สะสมผลงานว่าเกี่ยวข้องกับคุณธรรมกลุ่มใด แล้ว ประเมินแต่ละคุณธรรมตามเกณฑ์การประเมินที่ สถานศึกษากำหนด หรืออาจใช้เกณฑ์การประเมิน คุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานเป็นแนวทางในการประเมิน ทั้งนี้ ควรคำนึงถึง ความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

ระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับจังหวัด เป็นการประเมินโดยคณะกรรมการของเขตพื้นที่การ

ศึกษาหรือจังหวัด โดยสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณธรรมดีเด่นเพื่อเป็นตัวแทนส่งให้กับเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ของเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ทำความตกลงกันในการให้โควตาพิเศษด้านคุณธรรม

อนึ่ง เนื่องจากการประเมินคุณธรรมเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในระบบโควตาพิเศษระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำความตกลงร่วมมือ

กับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ดังนั้น สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาต้องประเมินผู้เรียนที่เข้าโครงการนี้อย่างเข้มข้นตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงเป็นไปได้ว่าบางกรณีอาจไม่มีบุคคลที่มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ดังกล่าว คณะกรรมการพึงละเว้นการลดความเข้มข้นของเกณฑ์ จนทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ และไม่ได้บุคคลที่มีคุณธรรมจริงๆ ซึ่งจะมีผลทำให้สถาบันอุดมศึกษาไม่ให้ความสำคัญแก่โครงการอีกต่อไป

บทพิเศษ ประกัน คุณภาพ

เรียนรู้จากโรงเรียนนานาชาติจอห์นสตันสแตนฟอร์ด

ไพรวลัย พิภพสารสิน*

จาก การค้นคว้าศึกษาการประกันคุณภาพ การศึกษาของต่างประเทศ ผู้เขียนได้อ่านพบบทความชิ้นหนึ่ง ซึ่งเขียนโดยมิเชล แอนซีอ็อก อาโอกิ และซูแวนนี ที่เล่าถึงโรงเรียนนานาชาติจอห์นสตันสแตนฟอร์ด เมืองซีแอตเทิล รัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ซึ่งจอห์น สแตนฟอร์ด มองเห็นความงามของความหลากหลายทางเชื้อชาติ

จอห์น สแตนฟอร์ด เป็นผู้นำ superintendent ของกลุ่มโรงเรียนรัฐบาลในเมืองซีแอตเทิล อยู่ในช่วงปี ๑๙๙๕-๑๙๙๘ เมื่อมาถึงเมืองซีแอตเทิลใหม่ๆ จอห์นสังเกตว่า ที่นี้มีสิ่งที่ทำลายความสามารถอย่างมากประการหนึ่ง คือ การที่ที่แห่งนี้มีภาษาพูดที่แตกต่างกันมากมาย (dozens of languages) เขามองเห็นเป็น

สมบัติอันมีค่ามหาศาล เขาหันกลับมาเห็นโรงเรียนนานาชาติ (หมายถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนหลายเชื้อชาติเรียนร่วมกัน) ที่จัดการเรียนรู้โดยเน้นด้านภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเตรียมเด็กให้ประสบความสำเร็จทั้งในแง่โรงเรียน ชุมชน และในระดับสากล (world-class) จอห์นรู้สึกว่โรงเรียนในลักษณะเช่นนี้ เด็กจะมีโอกาสได้เรียนรู้มากกว่า ๑ ภาษา ๑ วัฒนธรรม

แต่ยังไม่ทันได้ทำตามความฝัน จอห์นก็ตายด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๘ อย่างไรก็ตามความฝันของจอห์นไม่ได้ตายตามเขาไปด้วย โจเซฟ โอลเซฟ superintendent คนใหม่ ตลอดจนชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ร่วมกับครูใหญ่คนต่อมาและคณะกรรมการโรงเรียนทำพันธะสัญญา ร่วมกันทำความฝัน

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของจอห์นให้เป็นความจริงในปี ๒๐๐๐ โรงเรียนแห่งนี้จึงกลายเป็นโรงเรียนนานาชาติแห่งแรกในกลุ่มโรงเรียนของรัฐในเมืองซีแอตเทิล

จุดเน้นของโรงเรียนนานาชาติแห่งนี้ก็คือโปรแกรมทางภาษาที่ส่วนหนึ่งมุ่งเน้นที่ความเข้าใจทางภาษา (Content based) ของผู้เรียน ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ เด็กอนุบาลและเกรด ๑ ใช้เวลาครึ่งวันเรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยภาษาสเปน (ในแต่ละวัน) พอปี ค.ศ. ๒๐๐๑ เด็กจะได้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มอีกครั้งวัน ดังนั้น เด็กอนุบาลจะได้เรียนทั้งภาษาสเปนและภาษาญี่ปุ่น โปรแกรมนี้ได้รับการขยายให้ครบทุกชั้น (เกรด K-เกรด ๕) โดยขยายไปที่ละชั้น นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นศูนย์ภาษาอังกฤษ (ที่ใช้เป็นภาษาที่สอง) ทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาใหม่กับเด็กในโครงการนี้ด้วย (ปัจจุบันในเมืองซีแอตเทิล มีเด็กที่พูดภาษาถิ่นมากขึ้นเกือบทุกโรงเรียน)

เป็นธรรมดาที่ทุกโครงการมีปัญหาให้ต้องขบคิด โครงการนี้ก็เช่นเดียวกัน ปัญหาที่ต้องคิดหนักก็คือ ๑) ควรให้นักเรียนเรียนด้วยภาษา (ที่ไม่ใช่ภาษาแม่) เต็มวันหรือครึ่งวันจึงจะเหมาะสม ๒) มีอะไรเป็นผลกระทบต่อความรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนหรือไม่ และ ๓) เป็นไปได้ไหมที่เด็กจะได้เรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยภาษาที่นักเรียนไม่เคยพูดมาก่อน

เพื่อค้นหาคำตอบนี้จึงได้มีการเชิญครูสอนภาษาสเปนจาก Fairfax Center for Applied Linguistics ที่ Washington, DC มาประเมินประสิทธิภาพ

การเรียนรู้การใช้ภาษาพูดของนักเรียนในโครงการชั้นอนุบาลถึงเกรด ๑ ผลการประเมินได้ข้อมูลที่มีคุณค่ามาก ว่าเด็กเรียนรู้ภาษาได้อย่างไร โรงเรียนต้องพัฒนาโครงการต่อไปอย่างไร (แต่ในบทความไม่ได้ให้รายละเอียดไว้)

เป้าหมายสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวัยต้นๆ คือ ปลุกฝังความสามารถของเด็กๆ ทั้งด้านทักษะและความต้องการ (skill and desire) ในการเรียนภาษาใหม่ จากการสังเกตพบว่า เมื่อนำครูอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นมาสอนเรื่อง “คุณสมบัติของแม่เหล็ก” ในชั้นเกรด ๑ เด็กๆ มีใจจดจ่อกับการสอนของครู (ครูสอนโดยการสาธิต) ในช่วงแรกๆ แม้ครูจะพูดภาษาญี่ปุ่นทั้งหมด เด็กจะตอบเพียง “ใช่-ไม่ใช่” เป็นภาษาสเปน (ภาษาที่ ๒ ที่เด็กเรียน) แต่เพียงไม่กี่นาทีต่อมา เด็กๆ จะเริ่มพูดภาษาญี่ปุ่น “ดูกัน” - “ติดออกจากกัน” ได้ เด็กๆ มีความกล้าและตั้งใจเรียนเต็มที่ หลังเรียนจบครูชาวอังกฤษถามนักเรียนว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง เด็กๆ ตอบอย่างร่าเริงว่า ได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์และยังได้เรียนภาษาญี่ปุ่นด้วย

โครงการที่น่าสนใจของโรงเรียนนี้ยังมีอีก นั่นคือ การสร้างให้เด็กมี “มุมมองที่กว้างไกลในระดับสากลโดยกำหนดเป้าหมายไว้ ๓ ด้าน คือ

๑. Global Challenges : รู้จักตรวจสอบประเมินประเด็นปัญหาและความท้าทายในระดับสากล

๒. Culture and World Areas : ศึกษาและสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับความแตกต่างของมนุษย์และความเป็นสามัญชน (Commonalty)

๓. Global Connections : ตระหนักรู้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศทั่วโลก

โรงเรียนได้นำหลักสูตรบูรณาการเกี่ยวกับชุมชนและโลกมาใช้กับนักเรียน ในแต่ละชั้นนักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับประเทศต่างๆ ในโลกอย่างลึกซึ้ง เช่น ประเทศออสเตรเลีย อเมริกาใต้ เอเชีย เป็นต้น และในแต่ละภาคเรียน โรงเรียนจะจัดงานชุมนุมศิลปะ

นานาชาติร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ โดยในงานจะมีศิลปิน ผู้จัดการด้านศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และ นักธุรกิจชุมชนที่ให้การสนับสนุนเงินทุนต่อโครงการ ซึ่งงานชุมชนศิลปะนั้น จะจัดตามวัฒนธรรมของชาติ ต่างๆ แตกต่างกันไป มีทั้งอินเดีย สเปน แม็กซิกัน เอกวาดอร์ คิวบา และโรงเรียนจะพานักเรียนไป ร่วมงานที่ชุมชนจัดขึ้น

การรู้ด้านภาษา (Literacy) ก็เป็นจุดเน้น อีกประการหนึ่งสำหรับการสื่อสารสัมพันธ์กับเด็ก ประเทศอื่นๆ เด็กๆ ในโรงเรียนแห่งนี้จะจัดทำหนังสือ โดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาสเปน ส่งไปให้เพื่อนที่ โรงเรียนนานาชาติในประเทศอื่นๆ ด้วยเทคโนโลยี นักเรียนเกรด ๔-๕ สามารถผลิต electronic news-letter แลกเปลี่ยนกับเพื่อนโรงเรียนทั่วโลกได้

โรงเรียนนานาชาติสแตนฟอร์ดตระหนักดีว่า ครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนอยู่แล้ว โรงเรียนจึงมีพันธะสัญญาที่จะทำงานร่วมกับ ผู้ปกครองในฐานะเป็นหุ้นส่วนจัดการศึกษาให้กับลูก หลานโดยร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายนานาชาติ ภายใต้การนำของมหาวิทยาลัยฮอปกินส์ จากการ เข้าร่วมโครงการทำให้โรงเรียนได้รับการฝึกที่มีคุณค่า และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีเป็นหุ้นส่วนร่วมกับ ครอบครัวและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียน สามารถสร้างทีมปฏิบัติการ (Action Team) เพื่อการ

มีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะร่วมกันพัฒนาและเพิ่มพูนตลอดจนช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย ตามที่โรงเรียนและชุมชนต้องการ

ทีมปฏิบัติการของโรงเรียนซึ่งมี**ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำทีม**นี้ ได้กำหนดแนวทางการมีส่วนร่วม ไว้ ๖ ประการ คือ

๑. การเลี้ยงดูบุตรหลาน (Parenting) โดย ช่วยผู้ปกครองให้มีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูลูก เข้าใจ พัฒนาการเด็กเล็กและวัยรุ่น สร้างเงื่อนไขที่จะสนับสนุน ให้ลูกเป็นนักเรียนที่ดีตามระดับชั้นและวัย ช่วยโรงเรียน ให้เข้าใจครอบครัว

๒. การสื่อสาร (Communicating) โดย สื่อสารกับครอบครัวเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนที่ โรงเรียนจัดให้เด็ก รายงานความก้าวหน้าของนักเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนสู่บ้าน และจาก บ้านสู่โรงเรียน

๓. การร่วมใจอาสา (Volunteering) โดย ปรับปรุงการรับสมัครใหม่ของชมรมผู้ปกครอง ฝึกอบรม ทำงาน และวางแผนชักจูงผู้ปกครองให้มา เป็นอาสาสมัคร และผู้ร่วมงานที่โรงเรียนหรือท้องถิ่น อื่นๆ ที่จะช่วยส่งเสริมนักเรียนและโครงการในโรงเรียน

๔. การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home) โดยร่วมมือกับผู้ปกครองให้สามารถสอนลูกเมื่อเด็ก อยู่บ้าน รวมถึงการทำการบ้านของลูก การตัดสินใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นไปตามหลักสูตรของโรงเรียน

๕. การตัดสินใจ (Decision Making) โดย เชิญชวนผู้ปกครองในฐานะเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของ โรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหาร และ สนับสนุนสมาคมครู/ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการอื่นๆ ฯลฯ

๖. การร่วมมือกันกับชุมชน (Collaborating with the Community) โดยประสานงานเกี่ยวกับ แหล่งเรียนรู้และแหล่งบริการให้กับผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน เพื่อรับบริการจากองค์กรภาคธุรกิจ

ร้านค้าปลีกย่อย หรือกลุ่มสมาคมสัมพันธ์ต่างๆ รวมถึงให้บริการแก่ชุมชนด้วย

โรงเรียนโดยทีมปฏิบัติการจะจัดงาน “Celebrate Literacy at Home” เพื่อที่จะสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ปกครองที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษที่บ้าน ซึ่งโดยปกติผู้ปกครองมักไม่ค่อยให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมนี้นัก โรงเรียนได้เตรียมการอย่างดีเพื่อให้ผู้ปกครองพอใจมากๆ โดยการจัดเตรียมกิจกรรมมากมายสำหรับเด็กๆ สาธิตวิธีการที่ทำให้เด็กสนใจอ่านด้วยภาษาสเปน เป็นต้น

ในปีต่อๆ มา โรงเรียนนานาชาติสแตนฟอร์ดมีโครงการเกิดขึ้นอีกมากมาย เป็นไปตามความปรารถนาของ จอห์น สแตนฟอร์ด

ผู้เขียนอ่านแล้วคิดว่าได้เรียนรู้จากเรื่องนี้หลายประการ เช่นการสานต่อเจตนารมณ์ที่ดีมากๆ ของผู้นำที่แม้ชีวิตจะหาไม่แล้วก็ตาม คนรุ่นหลังก็ยัง

สานต่อ การมองเห็นสิ่งที่คนทั่วไปมองว่าเป็นปัญหา เป็นความงามของจอห์น ความพยายามที่จะทำให้เด็กที่มาจากหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์เรียนอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข มีความรู้ และก้าวสู่ความเป็นสากล ได้โดยมีการเตรียมการ ความพยายามที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูกให้ได้ ซึ่งเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองไปด้วยในตัว การที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นทั้งผู้นำและผู้ปฏิบัติ โรงเรียนมีโครงการมากมาย เป้าหมายของโครงการทุกอย่างจะอยู่ที่ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ ยังมีอีกหลายประการที่เดียว เหล่านี้ล้วนต้องการผู้นำที่มีความกล้าที่จะคิด และลงมือกระทำอย่างจริงจังร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ท่านผู้อ่านเห็นด้วยกับผู้เขียนหรือไม่ ฉะนั้น จงอย่ามองเห็นแต่ปัญหาอยู่เลย มาช่วยกันทำกิจกรรม/โครงการที่เพิ่มโอกาสให้แก่เด็กไทยของเรากันเถิด

ยิ่งเราตั้งความหวังให้ตัวเอง ชุมชนของเรา เด็กของเรา สูงเท่าไร เราก็ยิ่งจะได้มากเท่านั้น

จอห์น สแตนฟอร์ด

นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาคำอ่านเขียนภาษาไทย อ่านภาษาไทย

บุษชาต กองกร*

*การ*อ่านเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ยั่งยืนที่สุด (Allen Zeman, 2007) เพราะการอ่านช่วยเสริมสร้างความเชี่ยวชาญทางด้านปัญญา แต่เนื่องจากสภาพในปัจจุบันยังพบว่า ผู้เรียนบางคนยังอ่านไม่ได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และยังส่งผลให้เป็นปัญหาต่อการเรียนวิชาอื่นๆ อีกด้วย

จากการที่ได้ศึกษานวัตกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาคำอ่านเขียนภาษาไทย มีวัตถุประสงค์

๒ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย และ (๒) เพื่อนำเสนอตัวอย่างนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาคำอ่านเขียนภาษาไทย โดยศึกษาจากผลงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ จำนวน ๒๒ เล่ม ตำรา บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ เล่ม รวม ๓๓ เล่ม พิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๙ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การเลือกไว้ ดังนี้ (๑) เป็นผลงาน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ทดลองใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในด้านการอ่านที่ทดลองไว้ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๙ (๒) เป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จในการทดลองใช้นวัตกรรม และ (๓) เป็นผลงานที่มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ควบคุมตรวจพิจารณากระบวนการทำวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้นิยามศัพท์ คำว่า “นวัตกรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหการสอนอ่านภาษาไทย” ว่าหมายถึง กิจกรรม กระบวนการ หรือวิธีการทั้งที่มีรูปแบบใหม่ๆ หรือของเก่าที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านการอ่านของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-มัธยมศึกษาปีที่ ๖ รวมทั้งได้แบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านออกเป็น ๔ ระดับ (Smith (1963), Burmeister (1974), จุฑามาศ สุวรรณโครธ (๒๕๑๙) และอุทัย ภิรมย์รัตน์ (๒๕๓๐)) ได้แก่ (๑) **การอ่านในระดับการรับรู้คำและเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และสำนวน** เป็นระดับความเข้าใจพื้นฐานที่ผู้อ่านสามารถอ่านได้อย่างถูกต้องตามอักขรวิธี พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้ โดยการแปลความผ่านทางคำ ประโยค และสำนวน เป็นการอ่านในระดับที่ผู้อ่านสามารถอ่านเนื้อเรื่องได้ โดยที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์ การอ่านในระดับนี้เป็นการอ่านเอาเรื่องที่จะใช้ความสามารถในการจำเป็นส่วนใหญ่ (๒) **การอ่านในระดับการจับใจความ** เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านที่ผู้อ่านเข้าใจเนื้อความทั้งหมดของสิ่งที่อ่าน เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอ่านในระดับที่ ๑ คือ ถ้าเข้าใจศัพท์ สำนวน และประโยคโดยตลอดแล้ว ผู้อ่านจะสามารถแปลถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูด และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจเนื้อหาของสารที่อ่านนั้นๆ ได้ด้วย (๓) **การอ่านในระดับการตีความ** เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่านได้ลึกซึ้งกว่าระดับที่ ๒ กล่าวคือ ผู้อ่านสามารถตีความในสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน แต่

เป็นความหมายแฝงอยู่ในเนื้อความ รวมทั้งสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจโดยการเรียบเรียงใหม่ และ (๔) **การอ่านในระดับการวิเคราะห์วิจารณ์** เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านที่ผู้อ่านต้องอาศัยความเข้าใจในสามระดับแรก เนื่องจากการอ่านในระดับนี้ ต้องอาศัยความคิดเพื่อวิเคราะห์หาค่าตัดสิน และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า (๑) สภาพและสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวครูทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ครูยังคงยึดตัวเองเป็นสำคัญ การใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับที่น้อยมาก รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่เน้นในด้านความรู้ความจำ ซึ่งล้วนแต่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจทักษะด้านการอ่าน รวมทั้งไม่มีนิสัยรักการอ่าน และ (๒) ในการนำเสนอตัวอย่างนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยนั้น ได้นำเสนอตัวอย่างนวัตกรรมโดยแบ่งตามระดับของความเข้าใจในการอ่าน ๔ ระดับดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ (๒.๑) **นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยใน**

ระดับการรับรู้และเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และสำนวน ได้นำเสนอตัวอย่างนวัตกรรม (๒.๑.๑) แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ใช้เสริมบทเรียนปกติ เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้านการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ (๒.๑.๒) ชุดการสอนรายบุคคล เป็นนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และยังเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (๒.๑.๓) นวัตกรรมพื้นบ้าน เป็นนวัตกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยเน้นการเล่นปนเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ และพัฒนาการในด้านต่างๆ และ (๒.๑.๔) แผนการออกแบบประสบการณ์ แบบอีเอพี เป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้ครูสามารถออกแบบจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเห็นช่องทางปรับปรุงวิธีการสอนให้ดียิ่งขึ้น (๒.๒) **นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยในระดับการจับใจความ** ได้นำเสนอตัวอย่างนวัตกรรม (๒.๒.๑) ชุดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่จัดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย (๒.๒.๒) แบบฝึก เป็นนวัตกรรมที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน (๒.๒.๓) บทเรียนโปรแกรมแบบเส้นตรง เป็นนวัตกรรมที่แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยเล็กๆ จากง่ายไปหายาก ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และ (๒.๒.๔) เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นนวัตกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม (๒.๓) **นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยในระดับการตีความ** ได้นำเสนอตัวอย่างนวัตกรรม (๒.๓.๑) บทเรียนโมดูลเป็นนวัตกรรมที่ถือเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นเครื่องกำหนดสิ่งที่เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม (๒.๓.๒) หนังสือพิมพ์ เป็นนวัตกรรมที่มีข้อมูลข่าวสารทันสมัย ช่วยพัฒนาการ

อ่าน (๒.๓.๓) กิจกรรมคัดสรร เป็นนวัตกรรมที่ครูคัดเลือกกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการอ่าน และช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะอย่างเป็นธรรมชาติ และ (๒.๓.๔) แฟ้มสะสมงาน เป็นนวัตกรรมการประเมินผลที่บอกความสามารถที่แท้จริง รวมทั้งกระตุ้นชักนำให้ผู้เรียนประเมินผล การอ่านและค้นพบความก้าวหน้าของตนเอง และ (๒.๔) **นวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยในระดับการวิเคราะห์วิจารณ์** ได้นำเสนอตัวอย่างนวัตกรรม (๒.๔.๑) แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่เป็นแผนการเตรียมการสอนของครู ที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒.๔.๒) ชุดการสอนจุลบท เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และ (๒.๔.๓) วรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่น เป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (รายละเอียดของนวัตกรรม ศึกษาได้จากรายงานการศึกษานวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๐)

จากการศึกษา ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ สาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวครูทั้งสิ้น ข้อค้นพบดังกล่าว เป็นเสมือนภาพสะท้อนว่าครูยังคงสอนให้เด็กอ่านเพียงเพื่อการสอบผ่านในวิชาที่เรียน หรือเพื่อการเข้าเรียนต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและชาติบ้านเมือง ดังนั้นครูจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้กลุ่มไปด้วยกลืนอายของการเรียนรู้ แต่เป็นไปอย่างประหยัด และมีสาระสร้างสรรค์เต็มเปี่ยมไปด้วยกิจกรรมดีๆ ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างเต็มตามศักยภาพ รวมทั้งหล่อหลอมให้เด็กมีบุคลิกลักษณะ

ของการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เราคงต้องยอมรับความจริงที่ว่า ถ้าพูดถึงเรื่องการศึกษาแล้ว ครูมักจะเป็นที่หมายแรกของความคาดหวังของสังคมในอันที่จะเป็นผู้แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสืบเสาะหาวิธีการสร้างความรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องดัดศักยภาพสูงสุดของตนเอง โดยการใช้กลวิธีที่แบบยลในการสร้างคนยุคใหม่เพื่อรองรับกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและวิกฤตการณ์ต่างๆ ของสังคมโลก ดังนั้น การปฏิบัติการของครูจะต้องทำทั้งในเชิงรุกและรับ เลือกสรรกิจกรรม กระบวนการ หรือวิธีการทั้งที่มีรูปแบบใหม่หรือของเก่าที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดีขึ้น มาเป็นตัวช่วยในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน หรือที่เราเรียกกันว่า “นวัตกรรมทางการศึกษา” นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องน่ายินดีที่พบว่า กว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ครูมีความพยายามในการออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการสอนอ่านภาษาไทยขึ้นมามากมาย โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยให้แก่ผู้เรียน ซึ่งในการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมนั้น ควรที่จะตระหนักถึงความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในลักษณะที่ยึดตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของครูที่จะนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในปัจจุบันมีแนวคิดและทฤษฎีมากมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนการอ่าน (Teaching of Reading) แต่ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ได้แก่

๑. ทฤษฎีทางจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) เป็นการนำทฤษฎีทางจิตศาสตร์มาใช้อธิบายกระบวนการอ่าน ซึ่งมีจุดเน้น ๓ ลักษณะ (Goodman, 1989) ได้แก่

๑.๑ มองภาษากับการอ่านเป็นเรื่องเดียวกัน (Reading is language) การอ่านภาษาใดก็ต้องใช้ระบบของภาษานั้น ผู้อ่านจึงจะเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดผ่านตัวหนังสือเอาไว้

๑.๒ ผู้อ่าน คือ ผู้ใช้ภาษา (Readers are users of the language) ผู้อ่านเป็นผู้ใช้กระบวนการในการทำความเข้าใจโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ผู้อ่านจะใช้ตัวชี้แนะต่างๆ ในการทำความเข้าใจ ซึ่งได้แก่ ตัวชี้แนะภายในคำพูด ตัวชี้แนะในตัวภาษา ตัวชี้แนะจากตัวผู้อ่านเอง และตัวชี้แนะจากภายนอก ดังนั้นจุดเน้นในการอ่านจึงอยู่ที่ (๑) ตัวภาษาที่อ่าน (๒) กระบวนการค้นหาความหมายของผู้อ่าน โดยการสุ่มตัวอย่าง การคาดคะเนข้อความที่อ่าน การทดสอบโดยใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ การย้ำเพื่อความมั่นใจ และการแก้ไขเมื่อมีความจำเป็นในกรณีที่การคาดคะเนและการทดสอบผิดพลาด และ (๓) เครื่องมือที่ใช้ในการค้นหาความหมาย ซึ่งได้แก่ ตัวชี้แนะต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

๑.๓ ภาษาเป็นสื่อในการติดต่อสื่อสาร (Language is a tool for communication) ผู้อ่านจะใช้ระบบของตัวชี้แนะด้านภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการอ่าน ซึ่งได้แก่ (๑) ระบบตัวชี้แนะทางรูปคำและเสียง (Graphophonic Cueing System) (๒) ระบบตัวชี้แนะทางไวยากรณ์ (Syntactic Cueing System) และ (๓) ระบบตัวชี้แนะทางความหมาย (Semantic Cueing System)

๒. ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการอ่าน คือ การอ่านที่ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ก็ต้องอาศัยความรู้เดิมของผู้อ่านมาปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน การทำความเข้าใจคำ ประโยค หรือบทอ่าน เป็นเพียงความเข้าใจที่ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์เท่านั้น สำหรับกระบวนการตีความ แปลความ และสรุปความต้องอาศัยหลักการคิด โดยนำสิ่งที่อ่านมาคิดพิจารณา กับความรู้เดิมโดยอาศัยกระบวนการทางสมองที่

ผู้อ่านมีโครงสร้างความรู้เดิมมาช่วย (Rumelhart and Ortony, 1977) ทั้งนี้ Carrell (1938) ได้แบ่งชนิดของโครงสร้างความรู้เดิมเกี่ยวกับการอ่านไว้ ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ โครงสร้างความรู้เดิมเกี่ยวกับรูปแบบ (Formal Schemata) คือ โครงสร้างของงานเขียนที่เป็นลักษณะต่างๆ กัน เช่น นิทาน บทความ บทกลอน เป็นต้น

๒.๒ โครงสร้างความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหา (Content Schemata) คือ โครงสร้างความรู้เดิมที่เกี่ยวกับเนื้อหาของสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง

๓. **ทฤษฎีการสอนอ่านอย่างเป็นธรรมชาติ (Natural Approach)** เป็นทฤษฎีที่เน้นการให้ปัจจัยป้อนเข้า (Comprehensible Input) โดยใช้กระบวนการเรียนการสอน (Process) ที่เหมาะสมกับการรับรู้ทางภาษาของผู้เรียน ผลของการเรียนรู้ (Output) จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิธีการให้ปัจจัยป้อนเข้าที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสอนอ่าน (Teaching of Reading) ที่ได้รับความสนใจอยู่ในขณะนี้ คือ การสอนจากความเข้าใจ ความคิดรวบยอด จากการเดาความ สรุปความ จากนั้นจึงลงลึกในรายละเอียดในลักษณะจากบนลงล่าง หรือ Top Down Processing ซึ่งถ้าผู้อ่านมีความรู้เรื่องที่จะอ่าน ก็จะอ่านได้ง่าย และเดาความได้ โดยสามารถดึงเอาความรู้เดิม (Schema) มาใช้เดาความ และตีความได้ง่าย นั่นคือผู้อ่านจะต้องตีความระดับยอด คือใจความสำคัญของเรื่องให้ได้

การส่งเสริมให้ครูสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการสอนอ่านภาษาไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการสร้างความตื่นตัวและแรงขับเคลื่อนให้มีการคิดค้น ออกแบบหรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการสอนอ่านภาษาไทย รวมทั้งครูผู้สอนต้องมีความตระหนักในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องยึดตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

Anderson, R. **Reading Skills**. www.anderson.ucla.edu/~60k, 2007.

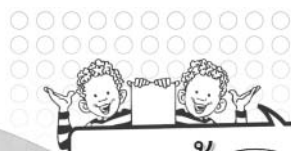
Burmeister, Loe E. **Reading Strategies for Secondary School Teachers**. Massachusetts : Addison-Wesley Publishing, 1974.

Carrell, D. **Elementary Mentals of Basic Reading Instruction**. California : Stanford U. Press, 1938.

Craig, V.T. **Developing a Strategic for Reading**. www.dfes.gov.uk/readwriteplus/-45k, 2007.

Good, Corter V. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book Company, 1965.

Goodman, K.S. **A linguistic of Cues and Miscues in Reading**. Elementary English, 1989.

บทเรียนดีๆ...เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากโรงเรียนบ้านสวน (จันทนุสรณ์)

ธีระวัฒน์ ชัยยุทธสรสง*

โรงเรียนบ้านสวน (จันทนุสรณ์) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนเนื้อที่ ๘ ไร่ มีนักเรียนจำนวน ๑,๖๐๗ คน มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า ผู้อุปการะโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครูให้การสนับสนุนและดำเนินงาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ภายใต้ปรัชญา “ประพฤติดี มีมารยาทงามสมความเป็นไทย คือ หัวใจชาวจัน” บวกกับวิสัยทัศน์ที่จะสร้างเยาวชนให้มีความรู้

ความสามารถในวิทยาการสาขาต่างๆ ฝึกฝนการใช้ชีวิตในการเรียนรู้อย่างมีความรู้ มีคุณธรรม มีความสุข ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย เพื่อสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้กับสังคม ภายใต้การนำของ ผอ.กิตติ อัมระนันท์

โรงเรียนบ้านสวน (จันทนุสรณ์) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่ประชากรย้ายถิ่น นักเรียนในโรงเรียนส่วนมากติดตามผู้ปกครองมาจากต่างจังหวัด โดยผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง ไม่มีเวลา

* ข้าราชการบำนาญ

ดูแลบุตรหลาน สถานที่ที่อยู่อาศัยแออัด ใจกลางเมือง อุดมด้วยแหล่งอบายมุขมากมาย เรียกได้ว่า เสี่ยงจาก สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก สภาพครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องดิ้นรนทำมาหากิน ไม่มีเวลาที่จะสั่งสอน อบรม ดูแลความประพฤติของลูกหลาน การกินอยู่ ความเจ็บป่วยทั้งกายและใจ ทำให้เด็กว่าเหว่ ขาดที่พึ่ง ทางใจเมื่อมีปัญหา เมื่อมีเวลาวางจากการเรียนก็จะไป ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด บุหรี่ หรือทางเพศ โรงเรียนจึงจัด ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

จากการสำรวจปัญหา และความต้องการของ โรงเรียน พบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง พ่อค้า แม่ค้า ประชาชน ชุมชน และสถานราชการของรัฐต้องการ ให้แก้ไขปัญหายาเสพติด พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นดำเนินการ วางแผนปฏิบัติงานโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยต่อยอด การปฏิบัติงานจากกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองทั้ง ๓ กลุ่ม ดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และส่งต่อทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนในกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือ โดยขณะที่ส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอก มีการส่ง ข้อมูลย้อนกลับตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรม พัฒนาทักษะชีวิตในช่วงโมเอิสระ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีการจัด กิจกรรมต่างๆ เช่น พุทธศาสตร์ ทุปี-นัมเบอร์วัน ชุมชน ตามหลักสูตร กิจกรรมสร้างสรรค์ ดนตรี กีฬา ศิลปะ คุณธรรมและจริยธรรม

ที่นี้เราได้พบกับคุณครูณัณยา วงษ์เกษม เธอ เล่าให้ฟังว่า ก่อนที่เธอจะมารับผิดชอบโครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียน ขณะนั้น โรงเรียนต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐที่ต้องต่อสู้ เพื่อเอาชนะยาเสพติด ในโครงการโรงเรียนสีขาว แต่มีปัญหาว่า ไม่มีใครที่ยอมเป็นผู้รับผิดชอบใน โครงการนี้ ผู้ช่วยผู้บริหาร คือ แอลนี่ วุฒิสมนุญณ์

ได้มาขอร้องเธอให้ช่วยรับผิดชอบงานนี้ เธอคิดว่า ไม่เหลือปากว่าแรงที่เธอจะทำได้ เธอจึงอาสารับทำ ในเรื่องนี้ โดยเข้ารับการอบรมจากวิทยากรในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้เธอมี ความรู้ความเข้าใจ มีแนวทางในการปฏิบัติงานในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เธอรู้จักสังเกต นักเรียนที่ติดสารเสพติดว่า มีลักษณะอาการอย่างไร ต่อมาเธอได้รับการประสานงานจากครูที่ปรึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ให้ช่วยเหลือนักเรียนคนหนึ่งที่มี ปัญหายาเสพติด และจากการสุ่มตรวจปัสสาวะ การ สัมภาษณ์นักเรียนทำให้พบว่า มีนักเรียนที่ใช้สารเสพติด อีก จำนวน ๑๑ คน จึงได้แจ้งให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ทราบ และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องดำเนินการบำบัด โดยส่งต่อไปสถานอนามัยตำบลบ้านสวนทำการบำบัด โดยผู้เชี่ยวชาญตามโปรแกรมจิตสังคมบำบัด มีการ ทำความตกลงกันระหว่างครู ผู้ปกครองนักเรียน ว่า จะต้องให้นักเรียนมาพบผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ ครั้ง เพื่อดำเนินการบำบัด มีนักเรียนที่มารับการบำบัด ครบ ๑๒ ครั้ง จำนวน ๒ คน เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ส่วนนักเรียน คนอื่นๆ ที่เหลืออีกจำนวน ๑๐ คน จบการศึกษาจาก โรงเรียนทางเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลบ้านสวนยังเป็นผู้ติดตามต่อไป

เธอเล่าต่อว่า เมื่อเธอสามารถทำให้โรงเรียน ปลอดจากสารเสพติด เธอจะต้องดำรงให้โรงเรียน ปลอดสารเสพติดต่อไป ด้วยการนำประสบการณ์

แนวคิดที่ได้จากการทำงานมาพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อสนองตอบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีการประเมินภายในและภายนอกตามตัวชี้วัด จึงนำตัวชี้วัดมาจับ เพื่อจะได้รู้ว่าเราทำอะไร ไม่ได้ทำอะไร ในปีต่อไปต้องพัฒนาอะไรบ้าง ในระยะแรกๆ เธอเห็นว่าในแผนปฏิบัติงานกิจกรรมที่ทำยังไม่ค่อยดีอยู่ไม่สามารถดูแลแก้ไขนักเรียนได้หมด ไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงมีการพัฒนากิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

เธอได้รับเชิญจากโรงเรียนต่างๆ เพื่อไปเป็นวิทยากรโดยนำแบบอย่างการดำเนินงานไปขยายต่อยังสถานศึกษาต่างๆ ทำให้จุดประกายในใจ รู้สึกภาคภูมิใจอยากช่วยคนอื่นทำในสิ่งที่เขาทำไม่ได้ ให้ทำได้ ซึ่งมีคนมาขอคำแนะนำในการดำเนินงานอย่างมากมาย

ในการเฝ้าระวังนักเรียนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดนั้น เธอได้ทำการคัดกรองนักเรียน มีการตรวจปัสสาวะโดยครูและเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลบ้านสวน บางครั้งไม่ยอมให้นักเรียนเครียดก็ให้นักเรียนตรวจเอง เจ้าหน้าที่อนามัยตำบลจะเป็นผู้บอกผลการตรวจ แรกๆ นักเรียนร้องไห้ กลัวถูกทำโทษ ปีแรกๆ ที่ทำการตรวจปัสสาวะนักเรียน ครูที่ปรึกษาบ่นว่าจะตรวจไปทำไมไม่ใช้หน้าที่ แต่เธอคิดว่า สักวัน

ครูเหล่านั้นจะเห็นว่าการตรวจปัสสาวะนักเรียนนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะรอบโรงเรียนมีแต่การใช้ยาเสพติดมากมาย เป็นการบอกให้คนภายนอกรู้ว่าโรงเรียนเราจริงจังในเรื่องนี้จะไม่ยอมให้ยาเสพติดแพร่ระบาดมาอยู่ในโรงเรียน และยังมีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในช่วงของการแห่เทียนพรรษา ชุมชนเชิญให้โรงเรียนไปจัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติดก็จะให้นักเรียนวางแผนคิดเองว่าจะจัดอย่างไร มีเกมมีวิธีการให้ความรู้อย่างไร โดยครูเป็นที่ปรึกษา

นอกจากนี้ ได้ฝึกทักษะชีวิตในช่วงชั่วโมงอิสระ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เธอเล่าว่า นักเรียนของเธอนั้นส่วนใหญ่แก้ปัญหาไม่เป็น จึงได้ปรึกษากับผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ตกลงกันว่าจะใช้ชั่วโมงอิสระให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ป้องกันปัญหาเสพติด ปัญหาทางเพศ จัดสอนในระดับช่วงชั้นที่ ๓ สัปดาห์ละ ๑ คาบ ซึ่งนำแผนการสอนมาจากกรมสุขภาพจิต และหลักสูตรก้าวอย่างเข้าใจของมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ ซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแกนนำในเรื่องนี้ มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน ๑๓ คน นำมาขยายผลอบรมทั้งในโรงเรียน เน้นเรื่องการสื่อสารกับนักเรียน เมื่อก่อนครูจะไม่คุย

เรื่องเพศกับนักเรียนเลย แต่หลังจากอบรมครูเปลี่ยนทัศนคติเริ่มคุยเรื่องเพศกับนักเรียน ประเมินโดยใช้แบบประเมินตามแผน ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์

จะเห็นได้ว่า ครูณัณยา วงษ์เกษม มีความมุ่งมั่น ทำอะไรทำจริง ไม่ย่อท้อ มีจิตสาธารณะมุ่งทำประโยชน์ ช่วยเหลือคนรอบข้าง โดยไม่ได้หวังผลตอบแทน ทั้งนี้จากการพูดคุยกับเธอ เธอได้บ่มเพาะสิ่งเหล่านี้มาตั้งแต่สมัยเธอยังเด็ก เธอเล่าว่าพื้นฐานทางบ้าน พ่อแม่มีลูกมากทั้งหมด ๗ คน เธอเป็นคนคนที่ ๒ ฐานะทางบ้านยากจน เธอประทับใจในตัวคุณแม่ของเธอเป็นอย่างมากเพราะคุณแม่มีใจเมตตาไม่ว่าใครเดือดร้อนอย่างไรก็จะช่วยเหลือ เช่น เพื่อนของน้องพ่อแม่ถูกฆ่าตาย แม่ก็รับมาดูแลเอาใจใส่เหมือนลูก สิ่งเหล่านี้จึงถูกถ่ายทอดมาที่เธอทำให้เธอเป็นคนช่างสงสัยคอยช่วยเหลือคนอื่นอยู่ตลอดมา เธอบอกว่า เธอมีคติประจำใจว่า ทำวันนี้ให้ดีที่สุด และยังบอกว่าช่วยเหลือใครได้ก็ช่วยเหลือ โดยไม่คิดถึงผลตอบแทน ด้วยความมุ่งมั่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้เธอได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด จังหวัดชลบุรี

โครงการหนึ่ง ซึ่งเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีของโรงเรียน คือ โครงการพี่ จ.อ. สอนน้องห่างไกลยาเสพติด เป็นโครงการที่พัฒนามาจากชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน ชมรมนักเรียนแกนนำต้านภัยยาเสพติด นักเรียนในชมรมเหล่านี้ เมื่อมีชมรม TO BE NUMBER ONE เกิดขึ้น กรรมการชมรมเหล่านี้ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ นักเรียนเกิดความตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด จึงมีความคิดที่จะขยายเครือข่ายของกิจกรรมในชมรมออกไปสู่โรงเรียนในชมรมรอบๆ โรงเรียน จึงได้คิดโครงการพี่ จ.อ. สอนน้องห่างไกลยาเสพติดขึ้น แล้วนำเสนอต่อผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานและได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการและคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ มีการประชุมกรรมการ เดือนละ ๑ ครั้ง ระดมกองทุนจากสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE อื่นๆ ในโรงเรียนและประชาชนในชุมชนรอบๆ โรงเรียน ออกค่ายกิจกรรมตามโรงเรียนบริเวณโรงเรียน เขตพื้นที่บริการเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง และสรุปประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาต่อไป ซึ่งจากผลการดำเนินงานตามโครงการ พี่ จ.อ. สอนน้องทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีอย่างเป็นหนึ่งได้โดยไม่พึ่งพายาเสพติด มีความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง นักเรียนในโครงการได้รับการส่งเสริมศักยภาพ เป็นการสนับสนุนให้มีคุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ความสามารถไปช่วยน้องๆ ในชุมชนรอบโรงเรียนให้ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด เกิดเครือข่ายชมรม TO BE NUMBER ONE ในโรงเรียนน้องๆ ในชุมชนรอบโรงเรียน นักเรียนโรงเรียนน้องได้รับความรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด เกิดเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีชีวิตที่ดีมีความสุข

โครงการคลินิก ลด ละ เลิกบุหรี่ บ้านสวน (จันอนุสรณ์) เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนในปลาย ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีนักเรียนโรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์) จำนวน ๑๒ คน ได้รับการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ พบปัสสาวะมีผลเป็นบวก คือเป็นสีม่วง เมื่อได้รับการให้คำปรึกษาเบื้องต้นจากครูที่ปรึกษา นักเรียนทุกคนยอมรับว่าใช้ยาเสพติดจริง หลังจากพบผู้ปกครองแล้วยินดีเข้ารับการบำบัด ณ สถานเอนกมัยตำบลบ้านสวน ด้วยความเต็มใจและเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมมือกันระหว่างสถานเอนกมัยตำบลบ้านสวนและโรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์) ในโครงการ “ใครติดยายกมือขึ้น” ปัจจุบันจากการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ

กับกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะคู่เครือข่ายอันแท้จริง โรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์) เป็นโรงเรียนปลอด-สารเสพติด ไม่มีนักเรียนใช้ยาเสพติดผิดกฎหมาย แต่ยาเสพติดที่ถูกกฎหมาย ก็เริ่มกลายเป็นแฟชั่นของกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นในสถานศึกษาอย่างรวดเร็ว เพียง ๒ ปี พบว่า มีนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงใช้บุหรี่ยากถึง ๘๐ คน จากจำนวนนักเรียน ๑,๖๖๙ คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนใช้บุหรี่ยากถึง วันละ ๑ ของอยู่ด้วย โรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์) คำนึงถึงพิษภัยร้ายนี้ จึงได้ริเริ่ม ตั้งคลินิก ลด ละ เลิกบุหรี่ยาก เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามพระราชดำริสเกี่ยวกับการติดบุหรี่ยากในหมู่เยาวชน เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ และเพื่อช่วยนักเรียนที่ใช้บุหรี่ยาก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการบำบัดนักเรียนที่ใช้บุหรี่ยาก ลดปริมาณการใช้อย่างน้อยจนกระทั่งได้ เปิดบริการด้านสุขภาพในการหลีกเลี่ยงการใช้อย่างน้อยจนกระทั่งนักเรียนและครอบครัว จัดเครือข่ายนักเรียนที่ต้องการลด ละ เลิกบุหรี่ยาก เข้าร่วมกิจกรรม

ในการดำเนินการได้มีการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงใช้บุหรี่ยากจากกลุ่มเป้าหมาย และนักเรียนที่

สมัครใจเข้าพบเพื่อรับบริการบำบัด จัดอบรมเรื่องพิษภัยของการใช้บุหรี่ยากแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนที่เต็มใจเข้ารับการบำบัด ส่งต่อนักเรียนที่ใช้บุหรี่ยากไปยังสถานอนามัยตำบลบ้านสวนเพื่อเข้ารับการบำบัดร่วมมือกับสถานอนามัยตำบลบ้านสวนเปิดคลินิกลด ละ เลิกบุหรี่ยาก เพื่อบำบัดนักเรียนใช้บุหรี่ยากทุกวันพฤหัสบดีที่ ๑ และ ๓ ของเดือน มีการประเมินผลการบำบัด โดยการประชุมกลุ่ม ระหว่างนักบำบัดจากสถานอนามัยตำบลบ้านสวน หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา แจ้งผลการบำบัดแก่ผู้ปกครอง เผื่อระวังนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อไป ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึก มีความรู้ ความเข้าใจถึงพิษภัยของบุหรี่ยาก นักเรียนได้รับการ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากระบบสาธารณสุข ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนอย่างมีระบบและมีขั้นตอน ผู้ปกครองครูที่ปรึกษา ผู้ให้การบำบัดได้ให้ความรู้แก่นักเรียน นักเรียนได้รับความรักความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง นักเรียนมีความรับผิดชอบ ไม่สูบบุหรี่ยากในบริเวณที่มีป้ายห้ามสูบ รวมทั้งไม่สูบบุหรี่ยากในโรงเรียน นักเรียนมีความสุข มีสุขภาพกายและใจที่ดี และได้รับการช่วยเหลือด้านบุหรี่ยากร้อยละ ๘๐

หน่วยการเรียนรู้ : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

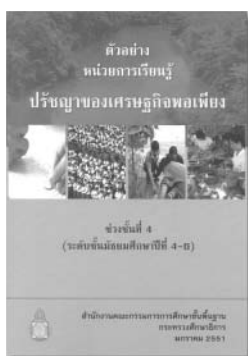
ฟาฏินา วงศ์เลขา

จาก กระแสสังคมปัจจุบัน เราจะเห็นว่าวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่นิยมที่จะก้าวเดินไปคนละทางกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านแนวคิดหรือค่านิยม โดยมักมองว่าสิ่งดีๆมากมายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษรุ่นแล้วรุ่นเล่านี้เป็นเรื่องที่ตกยุคไม่ทันสมัย แต่กลับไปเดินตามรอยสังคมตะวันตก โดยยอมรับทุกสิ่งที่ห้ำหั่นไหลเข้ามาตลอดเวลา ส่วนใหญ่มักลืมไตร่ตรองด้วยสติก่อนว่าสิ่งที่รับมานั้นเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยหรือไม่เพียงใด นี่อาจเป็นสัญญาณหนึ่งซึ่งบ่งบอกว่า เป็นสิ่งที่น่ากลัวยิ่ง

จะด้วยความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือกระแสสังคมก็ตามที แต่นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่ายินดียิ่งที่ปัจจุบันเกือบทุกภาคส่วนในสังคมได้ร่วมกันเป็นพลังขับเคลื่อนผลักดันและน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ

ว่ากันว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของคนทุกระดับให้เดินไปในทางสายกลาง ดังนั้นสถาบันการศึกษาทั่วประเทศซึ่งมีหน้าที่ในการติดอาวุธ

ทางปัญญาให้แก่เด็กและเยาวชนของชาติ ต่างมุ่งมั่นพัฒนาและจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รณรงค์ให้ทุกฝ่ายผนึกกำลัง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับเด็กและเยาวชนของชาติ ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้**คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ** โดยมี**ดร.ปริยานุช พินุลสรวุฑ** เป็นประธาน ดำเนินการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติไปบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ซึ่งครูผู้สอนสามารถศึกษาและนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งได้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดพิมพ์เอกสารดังกล่าวจำนวน ๔ เล่ม พร้อมวีซีดี ขณะนี้ได้จัดส่งไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการจัดส่งให้กับโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสังกัดทุกแห่งทั่วประเทศต่อไป

การขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้นคงไม่ใช่เรื่องง่ายและคงต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร อย่างไรก็ตาม นับเป็นนิมิตหมายที่ดีที่ได้มีการเริ่มต้น “จุดประกาย” กันอย่างจริงจัง เพื่อให้ปวงชนชาวไทยทุกระดับในสังคมได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งนั่นก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นทางนำไปสู่การยอมรับอันจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

หวังว่าคงยังไม่สายเกินไป หากทุกคนจะช่วยกันเสียเวลากลับมาศึกษาเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและน้อมรับนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตให้มีความสุขอยู่บนความเรียบง่ายอย่างพอเพียง เพื่อสังคมไทยจะได้เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน เพราะหากทุกคนทุกสังคมทุกอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ พอมีพอกิน ไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง “แย่งกันตัง” หรือ “แย่งกันรวย” อย่างเช่นปัจจุบัน ประเทศชาติก็จะมั่นคงและพึ่งตนเองได้อย่างแน่นอน

บอกกล่าว เล่าข่าว

เจนยวณ บุคตะเคียน

เก่าไปใหม่มา เป็นเรื่องธรรมดาของการบริหารบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ผู้บริหารแต่ละยุคจะมีนโยบายการบริหารที่แตกต่างกันไป ทั้งสานงานเก่า คิดงานใหม่ สำหรับงานทางการศึกษาก็เช่นเดียวกัน นับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ รัฐบาลชุดใหม่ภายใต้การบริหารงานของนายกรัฐมนตรี (นายสมัคร สุนทรเวช) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์) พร้อมรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายพงศ์กร อรรถนพนพพร และนายบุญลือ ประเสริฐโสภณ) ได้กำหนดนโยบายทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนผลักดันนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ฉะนั้นบอกกล่าว เล่าขานฉบับนี้ ผู้เขียนขอนำนโยบายทางการศึกษาที่รัฐบาลชุดนี้ต้องการผลักดันให้องค์กรของกระทรวงศึกษาธิการก้าวไปสู่โลกในปัจจุบันและอนาคตให้ดีที่สุด มาเน้นย้ำสรุปภาพรวมให้ได้ทราบอีกครั้งหนึ่ง เรามาเริ่มที่นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก นั่นก็คือ **การขยายบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-It Center) และสถาบันอาชีวศึกษา** เพื่อให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ในการใช้ การดูแลรักษาและซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือน รวมทั้งสร้างเครือข่ายศูนย์ฯ กับชุมชนและวิสาหกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม ระบบรับรอง และตรวจสอบคุณภาพในขั้นต้นของสินค้าชุมชน

สำหรับนโยบายการศึกษาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต รัฐบาลให้ความสำคัญแก่การให้หลักประกันขั้นพื้นฐานของบริการสาธารณะของรัฐภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ การมีสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต และประชาชนมีความสุข โดยจะดำเนินการดังนี้

๐ **ยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทย**
อย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา และสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๐ **พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครู** ให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

๐ **ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ** มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน และการเรียนรู้อย่างจริงจัง จัดให้มีการเข้าถึงระบบ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง

๐ **ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ๑๒ ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย** ตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ ได้กำหนดให้ “บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” รวมทั้งสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบากให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อ ผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนอง

ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

๐ **สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคน** ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศในสาขาต่างๆ เช่น ปีโตรเคมี ชอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพและการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง ตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

๐ **ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ** เช่น สำนักงานบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬาดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สุดท้ายนี้ขอฝากผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของเยาวชนไทย ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทุกคนช่วยกันส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของบุตรหลานเรา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

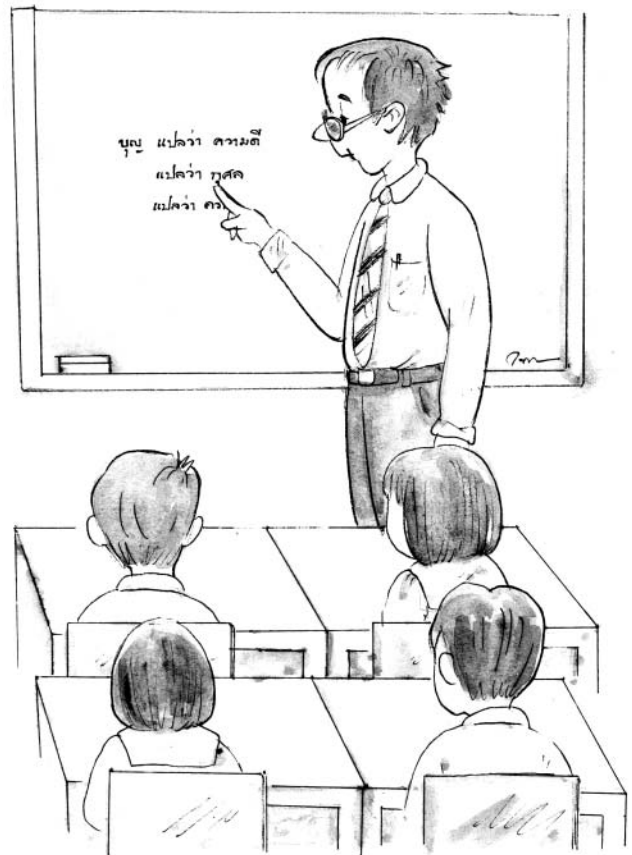

เรื่องร้อย ล้าน

ค่าของครู...(ครู)

ครูคือใคร ใครคือครูดูให้ฟัง
ติดตามตรึงตึงดงห้วยใครขงถาม
ค่าของครูอยู่ที่ใด ใครติดตาม
ทุกเขตคามคอยสั่งสอน ไตร่ตรองดู
คิดสิ่งใดควรคิดพินิจนา
ทำสิ่งใดควรทำล้าเลิศหรู
ผิดสิ่งใดอย่าผิดซ้ำ้าเป็นครู
ตนรับรู้ชั่วดีอยู่ที่ตน
ค่าของครูอยู่ที่ไหนในกระตาส
หรืออยู่ที่ความสามารถผู้ฝึกฝน
อบรมศิษย์ดีร้ายให้เป็นคน
ซึ่งมากล้นคุณธรรมนำจิตใจ
เป็นแบบอย่างชี้นำทางความคิด
รู้ถูกผิดชั่วดีมีหัวไหน
เสริมความรู้ให้ศิษย์นั้นก้าวไกล
เดินต่อไปสู่ครรลองของของคนดี
จะคิดทำสิ่งใดให้ตระหนัก
คงภาพลักษณ์ของครูผู้ศักดิ์ศรี
อย่าละเลยการงานมานะเบรมปรีดิ์
ศิษย์ดีองค์ครูจึงเด่นคือเส้นชัย

นางอัมพาลี อิศริรักษ์
โรงเรียนห้วยยางศึกษา อ.แม่อิง จ.พะเยา

วารสารวิชาการเป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาก่อครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของ คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายสมเกียรติ ขอบผล)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายมังกร กุลวานิช)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายวินัย รอดจ่าย)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน (นายชูชาติ ทรัพย์มาก)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

(นางสาววันทยา วงศ์ศิลปกรรม)

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

(นางสุจินดา ผ่องอักษร)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

(นายเสน่ห์ ขาวโต)

คณะกรรมการ

บรรณาธิการ : นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

นางสาวพจนีย์ เจนพนัส นางศกุนตลา สุขสมัย

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ :

นางสาวนภวรรณ ชังบุตตา นายธัญญา เรืองแก้ว

นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน นางสาวจิระวรรณ บักกัตตั้ง

พ.จ.อ.แดงรัตน์ชัย คงสม นางประทุม หนูจ้อย

ว่าที่ ร.ต.สุราษฎร์ ทองเจริญ นางสาวอุทิน จิงวิเศษพงศ์

นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม นางธนาภรณ์ กอวัฒนา

นางฟาฏินา วงศ์เลขา นางสาวเงินยวง นุดตะเคียน

นางสาวสุภาวดี ตริรัตน์ นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง

นายศตวรรษ ประจักษ์ นางสาวพนิดา บัวมณี

นายเรณูศักดิ์ มิ่งประเสริฐ นางสาวพรทิพย์ ดินดี

นางสาวประนอม เพ็ญพันธ์

ฝ่ายศิลปกรรม :

นายพินิจ สุขะสันต์ นายไพฑูรย์ บุญภานนท์

นายชูเกียรติ เกิดอุดม

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาร่วมส่งบทความวิชาการด้านการศึกษามาลงเผยแพร่ในวารสาร วิชาการ ความยาวไม่เกิน ๕ หน้ากระดาษ ขนาด A4 ขนาดตัวอักษร ๑๖ พอยท์ (บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับบทความเท่านั้น)

โดยส่งมาได้ที่กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ตึก สพฐ. ๓ ชั้น ๓ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

สำนักงาน : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต

กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๓๐ โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๕๓๔๐ เว็บไซต์ <http://academic.obec.go.th>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว ๒๒๔๔ ถนนลาดพร้าว เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

หอศิลปวัฒนธรรม ปงกันมุล

หอศิลปวัฒนธรรม ปงกันมุล เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบล้านนาประยุกต์ ๒ ชั้น ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนอนุบาล ดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงเรียน ที่ครูจุฬาลงกรณ์ศึกษาในระดับชั้น ประถมศึกษา หอศิลป์แห่งนี้

นอกจากจะสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน รำลึกถึงคุณงามความดีในด้าน ความเสียสละ มุ่งมั่นในอุดมการณ์ของครูจุฬาลงกรณ์แล้ว ยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ เกี่ยวกับชีวิตประวัติและผลงานของครูจุฬาลงกรณ์ ปงกันมุล เป็นสถานที่แสดงผลงาน ภาพวาดของครูจุฬาลงกรณ์ตั้งแต่สมัยที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลดอยหลวง จนถึงช่วงที่ได้ไปสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านกุจิฉิมพลี จังหวัดนราธิวาส พร้อม แสดงหุ่นเหมือนครูจุฬาลงกรณ์สวมชุดครูสึกาก็ หอศิลป์แห่งนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับ ให้เด็ก เยาวชน ได้มาทำกิจกรรมศิลปะ เป็นการสืบสานปณิธานของครูจุฬาลงกรณ์ ที่ต้องการให้มีสถานที่สอนศิลปะให้เด็กนักเรียน

คมคิด ลิขิตคำ

“เน้นให้ทุกเฟืองเดินไปได้พร้อมกัน”

“...เมื่อนโยบายของรัฐบาลและนโยบายกระทรวงมีความชัดเจนแล้ว สิ่งที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ คือ ความสามารถและการผนึกกำลังร่วมกันของทุกคน ไม่ใช่ของใครคนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งต้องทำงานร่วมกับครู อาจารย์ โรงเรียนทุกห้องที่ทั่วประเทศ ดังนั้น หาก ผอ.สพท.ไม่เข้าใจเจตนารมณ์ วิธีการของ ศธ. หรือไม่ให้ความร่วมมือ ก็ยากที่จะจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ จึงต้องการให้มีการปรับแนวความคิดร่วมกันระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ และถึงแม้จะเคยมีการประชุมสัมมนาในลักษณะเช่นนี้มาบ้างแล้ว แต่เมื่อวิวัฒนาการต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปก็จำเป็นต้องมาหาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ถือเป็นศิลปะของนักบริหารที่ต้องผลักดันให้ทุกเฟืองเดินไปได้พร้อมกัน ไม่ใช่ไปหมุนแต่ละเฟือง ซึ่งตนจะพยายามลดช่องว่างระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ โดยจะรับฟังความคิดเห็น คำวิพากษ์วิจารณ์ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ตลอดเวลา...”

“...แม้ครูบางคนจะไม่เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนก็ตาม แต่ก็กระตุ้นให้ครูชนวนขยายมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการศึกษา และย้ำว่าอะไรที่ทันสมัยที่สุดจะต้องนำมาสู่การศึกษาเป็นลำดับแรก...”

ที่มา : ข้อความตอนหนึ่งจากการกล่าวเปิดการประชุมสัมมนาผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ๑๘๕ เขต ของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์) เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑ ณ โรงแรมปรีซ์พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร